

ŐSI GYÖKÉR

KULTURÁLIS FOLYÓIRAT

Megjelenik negyedévente a magyarságtudomány és az ősi magyar nyelv kutatásának szolgálatában

Alapítva: 1972

Ára : 650,- Ft

La Raiz Ancestral

Alapító – Örökös Főszerkesztő: Badiny Jós Ferenc

Fényfelszabadítás és Nap-jelképek egy magyar rab utazóládáján
Svájcban a Sion vára kiállításán
(Fotó: Rónai Lászlóné)

Alapító - Örökös Főszerkesztő: Badiny Jós Ferenc

Felelős szerkesztő: Dr. Gyárfás Ágnes
Szerkesztő: Prof. Dr. Pap Gábor
Olvasószerkesztő: Gyöngyösi Gábor
Munkatárs: Bubcsó Gáborné

Kiadó: Miskolci Bölcsész Egyesület (MBE)
3501 Miskolc, Vasgyári út 18.
(a kettős villamos végállomásánál)
Levél: 3509 Miskolc, Pf. 819.
Szerkesztőségi telefonszám/fax:
+36-46-331-981

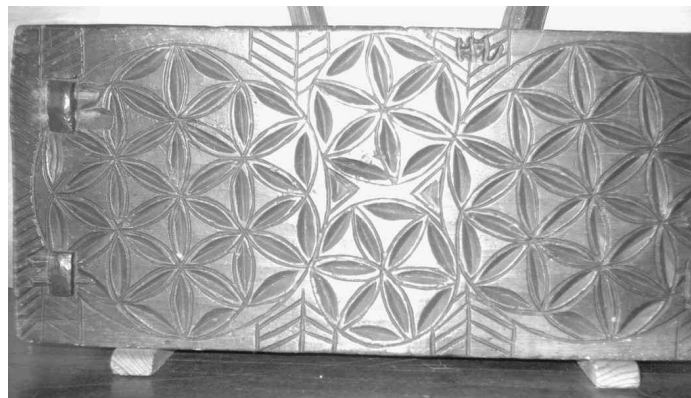
© Ősi gyökér 2004. XXXII. évf. 4. sz.
Minden cikkért a szerzője a felelős. Egyes cik-
keket csak rövidített formában közlünk.
Kéziratokat nem őrünk meg, és nem küldünk
vissza! **(Lemezen küldött anyag mellé kér-
nénk kéziratot is)**

Belföldi előfizetés (évente négy szám):
3000 Ft/év.
Egy szám ára 650 Ft.
Az előfizetés történhet:
A MBE címére (3501 Miskolc, Vasgyári út 18.)
- Ősi gyökér előfizetés megjelöléssel –
postautalványon, a Kiadónál személyesen, vagy
banki átutalással a MKB bankban a
10300002-25509977-00003285 számlaszámra.

Külföldi előfizetés: 50 USD/év.
Az összeg a MKB bank miskolci fiókjában
vezetett 10300002-25509977-00003285
számlaszámra utalható át.

Kapható: a MBE könyvtárban
(Miskolc, Vasgyári út 18.),
a Központi Antikváriumban
(Miskolc, Széchenyi u. 21. a színháznál),
a Belvárosi Szépmíves Antikváriumban
(Miskolc, Városház tér 9.),
a Szkíta Könyvesboltban
(Miskolc, Széchenyi u. 53.),
a Kéthollós Könyvesboltban
(1081. Bp. Kenyérmező u. 3. a.),
a Fehérlófia Könyvesboltban
(Bp., József krt. 35.),
a Magyarok Háza földszinti könyvesboltjában
Gondos Bélánál (Bp., Semmelweis u. 1-3.),
a Püski Könyvesboltban (Bp., Krisztina krt. 54.),
az Emese Álma könyvesboltban
(Bp., Fehér út 1. – az Őrs vezér térenél),
Gedeon Editnél Budapesten (tel.: 314-4863),
a Csodaszarvas Könyvesboltban
(Bp., Teréz krt. 8. sz. alatt, az udvarban),
az ARTAMONDÓ Kft:
(SZKITIA) Bp., Andrássy út 124.
az ERDÉLYÉRT KÖNYVESHÁZ
Bp., Bécsi út 99.,
a SZITTYA Könyvesbolt
Bp., József Attila út 22.,
a TURUL Könyvesbolt
Bicske, Ady E. u. 7.,
Pécsett: Lác u. 2.,

ISBN 9632144546 • ISSN 1586-9423 • HU ISSN 1586-9423

**Világ-virága jelkép egy magyar rab utazóládáján
Svájcban a Sion vára kiállításán (Fotó: Rónai Lászlóné)**

ŐSI GYÖKÉR

KULTURÁLIS FOLYÓIRAT

Alapító – Örökös Főszerkesztő: Badiny Jós Ferenc

2004. XXXII. évf. 4. sz.

TARTALOM

HAGYOMÁNYAINK

Badiny Jós Ferenc	
Turul. Karácsony Napmadara.....	2
Bakay Kornél	
Megnyitó beszéd a MBE Nagy Lajos Király Magánegyetem Szent László Király kihelyezett tagozatának évnyitóján Pusztakovácsiban 2004. október 2-án.....	4
Bakay Kornél	
Szent László Király üzenete Somogyvárról a jelenkori magyarságnak.....	5

ISTENANYÁRÓL

Nagyné Fülöp Krisztina	
Istenanyáról.....	9

ÖSTÖRTÉNET

Horváth Gáborné dr.	
Kínai források az ázsiai hunok életmódjáról.....	17
Schmidt Irén Nimród ősapánkról.....	24
Spanyol László István A sztyeppék paripái.....	27
Óskohók Stamler Imre maga mentése.....	32

MAGYAR ÓSKUTATÁSI MUNKAKÖZÖSSÉG KÖZLEMÉNYEI

Hajdú Katalin Merenré (Nemtienszaf) király nyomában avagy az Ősi Egyiptom történetének összefüggései. az Ázsiai kultúrkörrel.....	38
Záhonyi András Uralkodhatott –e Naramszin Egyiptomban vagy annak egy részén? Magan nevének előfordulása Naram- szin háromnyelvű tábláján.....	46

ESSZÉ

Gyárfás Ágnes A JÁNOS MONDAKÖR	
Játék, mondóka, mennyegző	
Ósképek a gyermekjátékokban.....	49

OLVASÓINK ÍRJÁK

Pintye Mihály Avarok egy kitalált nép.....	53
Hajdú Katalin Pintye Mihály megjegyzésére az Adalék a besenyők történetéhez című cikkre.....	54

KÖNYVEKRŐL

Bakay Kornél – Harangozó Imre – Molnár V. József Történelem 5. Korszakváltás a történelemoktatásban Írta Záhonyi András	55
Gárdonyi Géza Láthatatlan ember Embert látni és meghalni. Mulandó szavak Gárdonyi Géza láthatatlan emberéről. Írta Pap Gábor	56

ESEMÉNYEK

Czeglédi Katalin – Horváth Gáborné	
Dunakanyar – népvándorlás - honfoglalás.....	58
Czeglédi Katalin	
Beszámoló egy akadémiai doktori védésről.....	59
Záhonyi András Nyáron történt. Tanárok, hallgatók, előadásai a nyári konferenciákon, táborokban.....	60

KIÁLLÍTÁS

Olasz Ferenc IN AETERNUM	
"Ne mondd a fényt árnyéknak, az árnyékot fénynek" (Andrási Katalin).....	62
Dunai Zoltán kiállítása a Pesti Vigadóban (2003 szept.) és Miskolcon az Ady Művelődési Házban (2003 okt.).....	64

OLVASTUK

A bécsi egyetem Finnugor Tanszékének sorozata a Bécsi Naplóban.	
Rédei Károly Nyelvrokonság és ami körülötte van.....	65
Bakay Kornél Hiteles magyar őstörténet védelmében.....	66

KÉPEK

Rónai Lászlóné fotói Svájcban Sion vára a Genfi tó partján. Magyar rabok utazó ládája	
--	--

Badiny Jós Ferenc Professzor Miskolcon

Badiny Jós Ferenc
TURUL
KARÁCSONY NAPMADARA

Érdekes név. Két részre osztja a magyarokat. Vannak, akik csak valami „sasféle” madárnak vélik, mások meg hisznek a karizmatikus hagyományokban és a magyarság eredetmondájában szereplő Isteni ősrünknek tartják.

Eddig csak a gyönyörűségeken szép — „EMESE ÁLMA” című hagyományainkból ismertük a Turult. Napjainkban különösen megismerjük megint, mert: egy „új” Arany János — SZŐLLŐSI SÁNDOR — ékes strófái lélekemelő módon visznek minket vissza EMESÉHEZ, és hála köszönet illesse a készítőket is érte. (Gyimesi Kásás Ernő, Nemesszeghi Jenő és Szatmári István a jeles készítői a szép kiadványnak.)

Szóllósi Sándor így regéli Emese álmát:

*„Elmondta Emese az öreg Bendénék
álmát — lefolyását kínos éjjelének;
Miként szállt le hozzá egy TURUL az égből
fején koronával napsugár kévéből.
Hogy ereszkedett le ágyékkára lágyan
s utána, mint indult onnan patak-áram,
amely folyt sebesen a Kárpát tájára
s annak kapujánál hirtelen megállta.”*

Aztán azt is megtudjuk a lánnglelkű költőtől, hogy ki is, mi is az a TURUL, mert nagyon szépen leírja ezt is, így:

*„A TURUL, Napisten képmása, jelképe,
Tiszteli, ápolja Turán minden népe,
amióta csak a történetet rója
számptalan évektől, sokézer év óta.”*

Milyen érdekes, hogy a költők — az isteni ihlet útján — vagy talán mélységesen elmerülő, tisztánlátó intuícióval cáfolhatatlan igazságokat írnak és ezt éppen itt, a TURUL -ra mondhatjuk. A költő azt állítja, hogy a TURUL a NAPISTEN mása. Vizsgáljuk meg ezt racionális módszerekkel. Vegyük elő a szószármaztatást és a hozzá kapcsolható őstörténeti adatokat.

Úgy véljük, mindenki ismeri az ázsiai hagyományokat, ahol a kínai császárok, a japán ural-

kodó, és a hun-királyok is királyi titulusként viselték a „NAP FIA” címet. Az egyiptomi fáraók is hasonlóképpen. A magyarsághoz vonatkoztható mezopotámiai kultúrkörökben ugyanezt találjuk és éppen LUGAL-ZAG-GI-SI nevű sumir király kultikus poharának a feliratában — mint király titulust:

„NAPISTEN KUS-A”.

A babilóni vallás mindenhatója — MARDUK Isten — neve az ékiratokon nem Marduknak van írva, hanem így:

dingir AMAR – UTU

aholis dingir (tündér) az istennevek meghatározója, AMAR — báránka (kisbárán) L 437 és UTU — Napisten (L 381). Tehát a babilóni vallás legfőbb istenszemélye a NAPISTEN KISBÁRÁNYA nevet viselt.

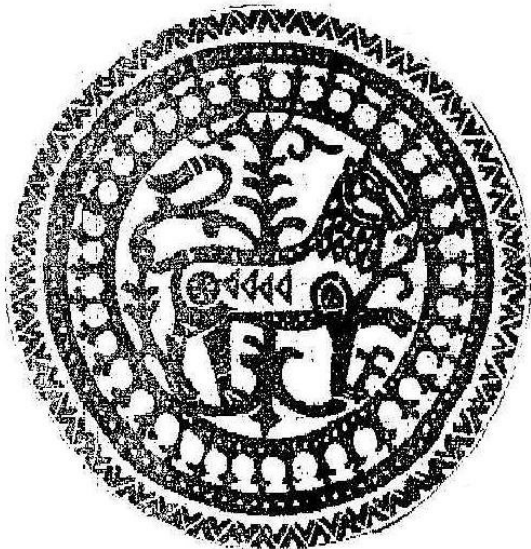
Teljesen azonos képzés a TUR-UL, aholis TUR — „ifjú” jelentésű (L 144) és UL — „pompásan fénylő”. (L 441)

TURUL ... értelme ... „az ifjú fény” ..., és a sumir hitvilágban ez a hivatalos neve a téli napfordulóval új erőre kapó Napistennek, akinek ezen a napon a „leggyengébb” az ereje. Láthatjuk, hogy TURUL valóban a Napistent, vagyis jobban mondva — az ÚJ ERŐRE TÁMADÓ NAPISTENT értelmezi.

Természetesen ezeknek a karizmatikus fogalmaknak nemcsak „értelmi jelentésük” volt a hitvilági életben, hanem látható szimbólumaik is megmaradtak. Így a **TURUL** fogalom az orosz-lánfejű sassal van jelképezve, mely azért áll a két szarvas között, mert az „agancsos állat” a „BAK” csillagképe emlékeztetője. Azért van kettő, mert egyiktől megy el a gyenge erőből és a másikhoz tér vissza legyengülve. De a mítoszban a NAPKIRÁLYFI jelképe mégis a szarvas lesz, hiszen ő viszi szarvai közt a Napot. A Csodaszarvasunk képre ismerünk, kinek neve ősi sumir nyelvünk szerint **DAR-MAH** és ha szarvai közt megjelenik a téli solsticio idején a nap — az emberek tudják, hogy vége van a sötétség idejének, és mindennap hosszabbodnak a napok. Új ciklus, ÚJ-ÉV kezdődik. (A sumir hitvilág „nap-évének” újesztendei ünnepe volt a téli napforduló a GURUSÚNY — KARÁCSONY.)

A „két” szarvas, az orosz-lánfejű hatalmas ma-

dár két oldalán, azt is megmagyarázza, hogy van „kisebbik” és „nagyobbik” is. Éppenúgy, mint Apa és Fia. A Nagy-Szarvas — DAR-MAH és a legyengült kicsi, amelynek az Új ciklus, lejártával „elgyengült az ereje” s egyben az elgyengült Napot is értelmezi a „SA-BA (CSABA), ... ahol SA ... „fény napfény” (L 86) és BA — (PA) „pásztor” L 295). Éppen úgy, mint a földön is a Nagykirály és a legkisebb fia — Csaba.

A hitvilág csodás misztériumában a Nagymadár, a „NAPMADÁR” az végül is, amelyik a „szarvasként gyengülve futó Napot” — az elgyengült csodaszarvast karmaiba kapja és fellendül vele, egyre magasabbra viszi s így egyre erősebb a Naperő.

És mily gyönyörűen verték aranykincsbe, ezt szkíta őseink, és mily együgyűen ír még László Gyula is erről a csodás ékszerről így: „hegyikecskére csapó sas aranylemezből”. Van-e „hegyikecske”, amelyiknek agancsa „naphoz hasonlóan” így körbe érjen, mint ennek az aranyállatnak ...?

Nem hegyikecske és nem sas ez, hanem mondáink csodaszarvasa — SA-BA — akit a TURUL visz új életre.

„Eredethagyományunk Csodaszarvasa fut velünk az igazsághoz és a TURUL világító fáklyaként mutatja azt az utat, melyet a magyar őstörténeti kutatásnak követnie kell, ha biztos nyomon akar haladni. De MA — napjainkban a TURUL NEMZETSÉG minden fiának TURUL-

KÉNT — a gyengeségből a Fénybe lendülő „égfiaként” kell lelkileg megújodnia. Ez a jövőnk... a TUR-AN és TUR-UL.

(TUR-AN jelentése... ÉG-Fia)

De haladjunk tovább és vizsgáljuk meg, hogy a régi ékírásos nyelvemlékeink szövegében miképpen szerepel Ósanyánk ...

EMESE

Talán az apjánál kezdjük, aki KHOREZM királya volt, és így a legrégebb hagyomány és tudás-kincs utolsó országának királyleánya volt EMESE. *Apjának neve* — Anonymus Krónikájában írva — *latin fonetika szerinti* feljegyzéssel:

EUNE — DU — BELI — ANI.

Ez *sumir hangtan szerint*:

ENE — DU — BÉLI — ANA...

Jelentése: „Az Uralkodó ÉG FIA”.

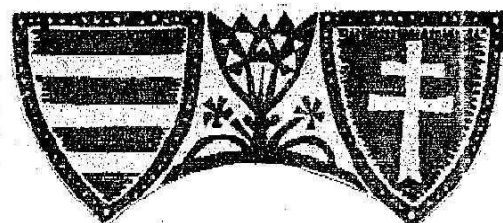
Ez a név is mutatja, hogy ebben az időben a TURUL nemzetség Ósanyjának a családja ugyanazon a nyelven beszélt melyet ma sumirnak nevezünk.

De EMESE is ugyanennek a nyelvnek a terméke és jelentése ... „a papnő”... „a felkent” „a megszentelt asszony”. (Megtalálható ékjele: Deimel: Sumerisches Lexicon 554/78b. alatt.)

EMESE tehát nem csak egyszerű királyleány, hercegnő — hanem az Ég kiválasztottja, a Boldogasszony „felkent” leánya. Így Emese-álma sem egyszerű álm, hanem Isten nagy misztériumával közölt „ISTENI KINYILATKOZTATÁS”.

Ennek hite, tudatosítása azért fontos, mert ezáltal kap magyarázatot, bizonyítást Isten azon rendelése, hogy magyarnak születünk. Ezáltal nyilvánul meg az a népi karizma is, hogy

MAGYARNAK LENNI – NEM CSAK LÉTEZÉS, HANEM – HIVATÁS.

BAKAY KORNÉL**MEGNYITÓBESZÉD A MBE NAGY LAJOS KIRÁLY MAGÁNEGYETEM
SZENT LÁSZLÓ KIRÁLY KIHELYEZETT TAGOZATÁNAK ÉVNYITÓJÁN PUSZTAKOVÁCSIBAN
2004. október 2-án.**

Évszázadokkal ezelőtt, mondjuk Nagy Lajos király korában, úgy alapítottak egyetemet, hogy megkeresték a tudós magisztereket, majd a hozzájuk csatlakozó tanítványokat és csak ezt követően alkották meg az intézmény, működési szabályzatát, adták meg azokat a kereteket, amelyek között az oktatásnak folynia kell. Manapság éppen fordítva van. Szigorú szabályokat dolgoznak ki, előírásokat, normákat szabnak, majd a minisztériumi és akadémiai szabályalkotók elhiteik a világgal (accredo- accredere = valamit másokkal együtt elhiszünk, tehát hitelesnek találunk!), hogy az általuk hozott szabályok révén az intézmény máris magas szintű, tudományos (azaz: akkreditált) központ, amelyből szinte ömlik, áramlik kifelé a sok-sok kiművelt emberfő.

Mindannyian tudjuk, látjuk és tapasztaljuk, hogy ez nem egészen így van. Az universitas teljességet jelent, jelenti az egészet, de nemcsak a világegyetemre vonatkozóan, hanem az emberi tudásra vonatkozóan is. Vagyis az igazi Egyetem nem lehetne szakiskola, nem szabadna annak lennie, amely csak és kizárólag bizonyos, szűkebb-bővebb szakterületekre, szakembereket (ha úgy tetszik: szakbarbárokat) képez. Az igazi egyetemnek mindazt kéne tanítania, ami méltó az emberi tudásra és egyúttal hasznos a társadalomnak.

Az igazi egyetem mindig tudományos iskola is egyben. De mitől jöhet létre tudományos iskola? Különböző bizottságok minősítéseitől? Különböző csoportok önös érdekei alapján? Nem, egyáltalán nem. Tudományos iskola csakis ott alakulhat ki, ahol tudományos a tanítás, vagyis ahol tudósok tanítanak. De nem az a tudós, aki sok adatot tud, s ezt esetleg több nyelven is képes elmondani, hanem az, aki folyton-folyvást kutat, gondolkodik és alkot. Csakis azt a személyt nevezhetjük tudományosan képzettnak, aki önálló gondolkodásra képes, aki széleskörű olvasottsággal bír, s aki eredményeit hitelesen meg is tudja védeni.

Amint Rómát sem a vaskos kőfalak oltalmazták meg, hanem a bátor férfiak, éppen úgy az

iskolákat sem a "kakaóbiztos számítógépek", az Interneten bolyongani képes személyek minősítik, hanem a tanár-egyéniségek. Az oktatás színvonalát mindig a tanár-egyéniségek szabták meg.

Mi mindannyian arra törekszünk, hogy a bennünket körülvevő indoeurópai és szemita értékelvű és szemléletű világgal szemben megmutassuk, megismertessük és megszeretessük a mi ősi szerves műveltségünket, megtanítsuk a tanítványokat a meghamisíthatlan magyar történelemre. Mi, mindannyian azért jöttünk és jövünk el ide Puzstakovácsiba, akár egy tucat ember kedvéért is, mert kell legyen ebben a csonka országban néhány hely, néhány iskola, amely kiemel bennünket abból a szürke tömegeből, amelynek tagjai idegenek lettek a saját ősi földjükön, amelynek tagjai jószerével csak vendégekként éldegélnek ebben az országban. Célunk az, hogy kinyissuk az ősi kultúránk, egyedülálló népművészetünk, hitvilágunk töménytelen kincsét rejtegető, durván elfalazott ajtókat s ezáltal megadjuk a hallgatóinknak a választás lehetőségét.

Mi nemcsak tanítani, de nevelni is szeretnénk. A nevelés: példaadás. Ezért rendkívül nagy a felelőssége annak, aki katedrára áll. Idézzük Kölcseyt: "Kinek a közönségesen a mindennapin felülemelkedni erő nem jutott, az kitetsző helyre ne álljon!"

A hiteltelen, semmit érő politikusok hatalmi dárídója közepette mi nem tetszelegni akarunk. A magunk elé tartott tükörben mindig meg kell látnunk a hibáinkat, a gyarlóságainkat, az esetleges tudatlanságunkat a pótolnivaló ismerethiányt.

Tanártársaimmal együtt vallom, hogy a bölcsészet: alaptudomány, amelynek elsősorban, a többi tudományhoz hasonlóan, a tényekre kell alapozódnia. De mi azt is tudjuk, hogy a hit is egyfajta tény, mi azt is valljuk, hogy a mítoszok is történeti források, mert a magyar történelem valóban mitikus történelem, mert a magyar nyelv valóban ősnyelv.

A ma itt megjelent hallgatóinkban minden

bizonytal megvan a tudomány és annak valós művelői iránti megbecsülő tisztelet és szeretet, hiszen enélkül aligha sikerülhet a közös munka. Ez azonban nem azt jelenti, hogy csorbulni engednénk a tudományos kutatási és a tanulási szabadságot

Szeretnénk hinni, hogy mindannyian ragaszkodni fogunk e helyhez, hiszen állandó és biztos pont nélkül kicsiny erőnk elporlad. Kölcsey Ferenc intelme ma is igaz: "Az emberi tehetség parányi lámpa, mely egyszerre keskeny kört tölthet meg fényével, s ha egy helyről másra hurcoltatik, setétséget hagy maga után."

Jóllehet az első félévben néhány kiváló tanár-társunk, szervezési okokból, nem tud köztünk lenni, elsősorban Pap Gáborra és Molnár V. József gondolok, szellemiségüket addig is szeretnénk képviselni, ezért Molnár V. József tanár úr szavaival zárom mondandómat: "Mi nem tanítani fogunk Téged, csak segíünk azzal, hogy mozdulatainkkal, szavainkkal, mindennapi szertartásainkkal, szokásainkkal (azaz: táncainkkal), zenénkkel, meséinkkel és hímezéseinkkel a Benned élő teremtő rend párhuzamait, rokonait mutatjuk fel."

Szomszédságunkban van Somogyvár, ahol Szent László király első sírját is feltárhattam 30 évvel ezelőtt. Zárszóként hadd adjam át Szent László király üzenetét a jelenlegi magyarságnak.

**SZENT LÁSZLÓ KIRÁLY ÜZENETE
SOMOGYVÁRRÓL
A JELENKORI MAGYARSÁGNAK.**

33 évvel ezelőtt, 31 éves koromban őszám üzent: add fel fővárosi otthonod, akadémiai kutatóintézeti munkahelyed, hagyd el barátaidat, megszokott környezetet s menj László király első sírjához. De hiszen azt sem tudjuk, hol keressük a sírt!

Az írott források arról beszélnek, hogy a somogyvári bencés apátság templom területén kell azt keresni. S miért éppen ott? Azért, mert I. László király nagyapjának a székhelye és vára állott itt egykoron. Ki volt az ő nagyatyja? Maga Koppány herceg! Koppányt én a források Szár

(Calvus) Lászlójával azonosítom, akinek testvére volt Vászoly s fiai voltak: András, Béla és Levente, amint a magyar krónikák is állítják.

I. Bélának fiai: Géza, László és Lampért. I. László királyt 1040-ben a lengyel Ricséza szülte, mégis az Álmos-Árpád-dinasztia (819-1301) legnagyobb uralkodója lett, akiben maradványul tovább élt a magyar örökség, amint azóta is, a 22-25 nemzedék javának a tudatában tovább él az ősi örökség. Mert tudatunkat és cselekvéseinket meghatározó erők zöme a génjeinkben hordozott örökség!

László király élete és uralkodása csaknem ezer év távlatában van mitőlünk, mégis üzen nekünk, mégis tud hozzánk szólni s a ránk hagyott örökség minden szavát kőbe kellene vésnünk.

A jó uralkodónak a hatalom gyakorlására *alkalmasnak* (ideoneus) kell lennie s ez sokszor fontosabb a törvényességénél (legitimitás). Ő erre is példát adott. Mivel 1077-ben a magyar Szent Koronával megkoronázott király (Salamon, András fia) volt az országnak, László herceg elfogadta ugyan a királyságot, de a koronát soha sem tette a fejére, hanem maga előtt vitette párnán! Azt tartotta, azt érezte, hogy őt maga Jézus Krisztus koronázta meg, segítette a hatalomba, ám arra nincs joga, hogy a Szent Koronát a fejére tegye. A magyaroknak csak egy koronás király lehet.

Hitte és vallotta: *nomen regis est nomen officii, non naturae!* Azaz: a király neve tisztség és nem természet dolga! Az emberi természet önző és gyarló, az isteni officium azonban a múltó emberi fölé emeli a kiválasztott uralkodót. Aki tehát a hatalmat gyakorolja, annak *méltónak* (dignum) és *hasznosnak* (utilem) kell lennie mások javára. A nép a haza (patria) javára!

Bár uralkodni, hatalmat gyakorolni bűn nélkül nem lehet, csakis az birtokolhatja a hatalmat, akinek *erényei* is vannak. Melyek a legfontosabb erények?

Az első a *hit* (fides!), a második a *szeretet* (caritas), a harmadik a *türelem* (patientia), majd következik az *igazságosság* (iustitia), a *kegyesség* (pietas), a *nők tisztelete*, a *szegények*, az elesettek gyámolítása. De mindezt erő által, ám lovagiasan kell végrehajtani. Egy szóval: aki a nép, az ország élére áll, annak *tiszta, egyenes életet* (recta vita) kell élnie.

A legfontosabb mindig a haza (patria), az or-

szág (regnum) érdeke. Ezen belül is a legeslegfontosabb a Haza függetlensége (suverenitas). Szent László király egész uralkodása alatt egy pillanatra sem ingott meg ebben a tekintetben. Ha kellett szembeszállt VII Gergely pápával is! Ezért kapta meg a defensor et athleta patriae címet. Ő lett a haza védelmezője és atlétája.

Szent László király nagyon jól tudta, hogy hiteltelen a jelen és kilátástalan a jövő a Múlt megbecsülése és tisztelete nélkül. Ezért vállalta Atilla nagykirály örökségét, ezért vallotta magáénak a csodaszarvast, ezért küzdött a pogány kunokkal, ezért avattatta szentté István királyt, őseinek (Koppány és Vászoly) megsemmisítőjét, ezért parancsolta meg udvari papjainak, hogy István király legendáit úgy állítsák össze (1083-ban), hogy mindenki számára világossá váljék: Szent István király ország és korona-felajánlása nagyobb súlyú, mint a pápaság hatalma. Mária öröksége (hereditas Sanctae Mariae), a magyar Boldogasszony oltalma felülmúlja Szent Péter hatalmát (terra Sancti Petri).

Szent Lászlótól meg kell tanulnunk: a nemzetet nem a tömeg határozza meg, mert a tömeget mindig három dolog jellemzi: a *szegénység* (pauperitas), a *hitványság* (vilitas) és a *nyomorúság* (miserabilitas). A nemzet, a Szent Korona országa! S a Szent Korona független és szabad országát senkinek sem szabad megaláznia!

I. László király 38 évesen vette nőül Rudolf király Adelhaid nevű 20 éves leányát, aki Piroskát szülte néki. Piroska, serdülő lányként I. Alexiosz bizánci császár (1081-1118) udvarába került, mint Komnénosz (II.) János trónörökös választott arája s bár Piroska-Iréné császárné hozta a világra Mánuelt (1143-1180), aki hatalma alá akarta gyűrti a magyar királyságot, édesanyja mégsem tűrte el, hogy János császár Hungariát bizánci hűbéres államnak nevezze. János császár arcul ütötte a császárnét, Piroska azonban kitartott igazsága mellett.

Szent László király, lengyel anya gyermeke, s a horvát Zvojnimir király sógora, lévén Ilona testvére a horvát király felesége, mintha megérezte volna kilenc évszázaddal ezelőtt, hogy ez a három nép valamiképpen összetartozik. A legkorszerűbb DNS-vizsgálatok ugyanis a magyar, a horvát és a lengyel egyedekben azonos marker géneket mutattak ki! Ezek az országok valóban összetar-

toznak, össze kellene tartozniuk. 1091-ben kapcsolta Horvátországot László király Magyarországhoz, majd sokkal később Anjou Nagy Lajos király Lengyelországot.

De azt is világosan látta, hogy a Kárpát-medence nem szigetelődhet el Nyugat-Európától. Ezért, amikor kijelölte saját temetkezési helyéül a somogyvári Kupavár-hegyet, az ide felépített hatalmas templom északi oldalára telepített kolostort a provence-i Saint Gilles bencés főapátságnak adományozta azzal a kiváltsággal, hogy mint a saint gilles-i főkolostor filiája kizárólag francia bencések birtokolhassák ezt a gazdag magyar királyi apátságot. Habár nagyon is jól tudta mind ő, mind az utódai, kivált III. Béla király, hogy a nyugatiak kémközpontként használják a somogyvári apátságot, azt szerette volna, hogy megváltozzon a magyarokról alkotott kép. Azt szerette volna, hogy soha többé ne forduljon elő, ami négy éves gyermekként már megtörtént vele (1044-ben), hogy a római pápa anathéma (átok) alá helyezte nemcsak Aba királyt, de az egész magyar népet is! Azt akarta, hogy a nyugatiak ne nevezzék a magyarságot gens detestanda-nak, elátkozott népnek, hogy ne nevezzék Magyarországot terra barbaricának, hogy ne nevezzék a magyar királyokat immitis et barbarus rex-nek, azaz vad és barbár királyoknak.

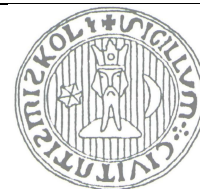
Való igaz, hogy Szent László törekvése nem egészen vált valóra, hiszen 1095. július 29-i váratlan és hirtelen halála után, illetve a somogyvári temetése után, csaknem egy évszázadnak kellett elteltelnie, amíg a római pápa, III. Ince nagykeservesen belegeyzett III. Béla király követelő kívánságába, és 1192. június 27-én végre szentté avatta I. Lászlót. A szentté avatás már nem Somogyváron történt, hanem Váradon, ahová, kutatásaink szerint 1173 után szállították át nagy nemzeti királyunk felemelt holttestét, hogy – amint Spalatói Tamás fogalmazott – megboldogult László király maradványai *illőbb* helyen legyenek.

De azért a somogyvári Kupavárhegyen 1973-ban feltárt királysír szent hely, még ha ereklyés sírhelyként maradt is meg, így a nemzeti emlékhely egyben olyan magyar zarándokhely is, amely mindenkor hitelesíti Wass Albert örökbecsű sorait a **kő marad**.

Pusztakovácsi (Somogy m.)

Szent László védelmében

A Miskolci Bölcsész Egyesület Nagy Lajos Király
Magánegyeteme kihelyezett tagozata

Humaniórák Kar
Graduális és Posztgraduális képzés

Magyarságtudomány, Magyar őstörténet,
Történelem – régész munkatárs (Népköltészet, Népművészet,
Népzene Néptánc)

Elnök: Dr. Gyárfás Ágnes

Tagozatvezetők:

Dr. Pap Gábor
művészettörténész,
magyarságkutató tudós

Dr. Bakay Kornél
régész, történész,
magyar őstörténet – kutató tudós

Jelentkezni lehet felbélyegzett válaszborítékkal az alábbi címen:

MBE Nagy Lajos Király Magánegyeteme
3509 Miskolc, Pf.: 819
Tel./fax: 06-46-331-981

Az oktatás helye:

Pusztakovácsi
Márffy kastély

Étkezés, szállás:

A Márffy kastélyban. Ebéd 600,- Ft; Szállás 1500,- Ft egy éjszaka.

Oktatás:

Minden héten pénteken délután 17⁰⁰ - 20³⁰ (népzene - néptánc),
Szombaton 8⁰⁰ –18⁰⁰ magyarságtudomány, történelem,
magyar őstörténet

MISKOLCI BÖLCSESZ EGYESÜLET
NAGY LAJOS KIRÁLY MAGÁNEGYETEME

alapítási év: 1989

Az ország rangos tudósaival
MAGYARSÁGKÖZPONTÚ
felsőoktatási műhely

3533 Miskolc, Vasgyári út 18.
(a 2-es villamos végállomásánál)

Internetes honlap :
<http://www.bolcseszegyesulet.atw.hu>

Levélcím: 3509 Miskolc, Pf.: 819.
Tel. Fax.: (46) 331-981 (elnök)
Tel.: (46) 332-228 (tanulmányi o.)

E-mail : bolcsesz.egyesulet@chello.hu

Jelentkezni lehet LEVÉLBEN felbélyegzett válaszborítékkal a levélcímen

ANYAISKOLA

Miskolc

Graduális képzés

Vallás- és keresztény hitoktató; Magyarságtudomány, Történelem-régész munkatárs
Művészettörténész-művészeti menedzser; Színháztudomány
Népzene- zene-történet- zeneirodalom; Latin-görög nyelvtanár; Pszichológia; Újságírás-szociológia vagy politológia; Földrajztanár; Környezetgazdálkodás-ökológia
Angol,- Német,- Francia nyelv és művelődéstörténet; Kínai,- Japán,- Arab,- Török nyelv és művelődéstörténet; Business School
Népzene-magyarságtudomány Hungarológia (magyar nyelv külföldieknek);

Miskolc

Posztgraduális képzés

Német-, Angol nyelvtanár; Népzene-magyarságtudomány
Történelem-régész munkatárs-magyarságtudomány
Művészettörténet-magyarságtudomány; Pszichológia

KIHELYEZETT TAGOZATAI

Budapest

Magyarok Háza
Simmelweis u. 1-3

Magyarságtudomány

Pusztakovácsi

Márffy Kastély

Magyarságtudomány - történelem
(népköltészet, népművészet, népzene, néptánc)

Nagyné Fülöp Krisztina
Istenanyáról

I. rész

Mária anyasága

Ebben a témában az első kérdés mindig Mária szüzessége. Az istenanyai kiváltság második főkövetkezménye Mária sértetlen szüzessége, melyet isteni gyermekének szülése előtt, alatt és után tökéletesen megőrzött. „Izaiás 7,14 szerint Isten különös jelnek, csodának állítja oda, hogy egy „szűz méhében fogan, és fiat szül”. Ám ez nem volna sem „csoda”, sem „jel”, ha az, akiről itt szó van, nem magában a foganásban és szülésben maradt volna szűz.” - olvasható a Katolikus Lexikonban. Lk 1,34-ből is elég világosan következik, hogy Mária tudatosan és kétségtelenül maradandó elhatározással Istennek szentelte szüzességét („férfit nem ismerek”). Megerősíti ezt Máté 1. fejezete, és Szent József egész viselkedése Máriával szemben. Az egész keresztény hagyomány (pl. az apostoli hitvallás) és a liturgia állandóan a „szűz” jelzővel tünteti ki Krisztus anyját (semper virgo). Mindezek alapján még a hívő protestánsok közül is sokan Mária teljes szüzessége mellett foglalnak állást, amint a Hiszekegyben ők is „Szűz Máriát” mondanak.

Az ellenkező felfogást már a szentatyák és főleg Szent Jeromos a legerélyesebben visszautasították, mint Isten, Krisztus és az Isten anyja méltóságával meg nem egyeztethető. „A pogány Celsus, a kereszténységnek egyes zsidó támadói (akikről Justin beszél), s bizonyos zsidó eretnokségek (ebioniták, gnosztikusok) ellenében már a legrégebb egyházi írók erélyesen keltek Mária szüzességének védelmére (Aristides, Ignác, Irenaeus, Tertullian, Origenes, stb.). E teológiai fejtegetésben a szentatyák 3 irányban is hangoztatják Mária szüzességét: **Mária szűz volt a szülés előtt, a szülésben** (testi sértetlenség, fájdalommentesség), **s a szülés után.**

A **szülés előtti szüzességet** az evangélium oly világosan hirdeti, hogy kétségbe vonni egyáltalán nem lehet. Elvitathatatlan bizonyíték az Angyali Üdvözlés. Lukács evangélista kihangsúlyozza, hogy Isten egy szűzhez küldte Gábor angyalt.

Hogy Mária a fogantatásban is szűz maradt, igazolják az angyal szavai: „*A Szentlélek száll Rád és a Magasságos ereje borít be árnyékával.*” Mária csak a biztosíték után, hogy szüzességét az anyaságért nem kell feláldoznia, adja beleegyezését: „*Az Úr szolgálóleánya vagyok, - mondja – teljesüljenek be rajtam szavaid.*” A Szent Szűz „nem a vér, vagy a test vágyából, s nem férfi akaratóból”, hanem a Szentlélek beárnyékoló erejéből lett Istenanyává!

A **szülésben való szüzességet** az egyházi írók kezdetben (Alexandriai Kelemenig, +216) nem hangoztatták külön, egyrészt, mert talán attól féltek, hogy ezzel a dokéta eretnokségnek nyújthatnak tápot; Tertullian és Origenes kétségbe is vonták, hasonlóképp a IV. században Jovinián, a XVI. században egyes hitújítók. Azonban ez a tan is Lk 2,7 és Iz 7,14 alapján (azaz Izaiás nemcsak azt látta próféta látomásában, hogy a Szűz méhében fogan, hanem azt is, hogy fiút szül.) már Alexandriai Kelemen (nyugaton Veronai Zeno +372) óta mind általánosabban vallott hittétel volt, s a 649-es lateráni zsinat után a VI. egyetemes konstantinápolyi zsinat 680-ban ünnepélyesen dogmatizálta. Mária szűzen szülte Jézust, ezt az egyház ezzel a szüléssel kapcsolatban azt tanítja, hogy **szűzi** volt. Lukácsnál olvassuk, hogy „*Mária megszülte elsőszülött fiát, bepólyálta és jászolba fektette.*” Mária közvetlenül a szülés után friss, a gyermekágy gyöngéledése nem látszik rajta. A Gyermeket Ő takarja pólyába, Ő fekteti jászolba, segítségre nincs szüksége. A Boldogságos Szűz Mária szűzi érintetlenségében szülte a világra Krisztust. Hogy hogyan? „Az Egyház szűzi fogantatást és szülést úgy tekinti, mint csodát. Isten mindenhatósága számára ez kétségtelenül lehetséges. Ez a hit tárgya, nem a biológiai kutatásé.” - írja **Verebélyi J. Pál**. Majd ezt olvashatjuk: „Az Ige felvehette volna azt az emberi természetet is, amely férfi és nő házasságából születik. Ha nem azt az utat választotta, azzal nem tagadta meg a teremtés rendjének értékét, hanem felhívta figyelmünket a természetfölötti rendre.”

Hogy **Mária Jézus születése után is szűz ma-**

radt, azaz hogy más gyermekei nem voltak, Lk 1,34 és Jn 19,27 szerint bibliai alapon szintén nem vonható kétségbe. Az ellene felhozott érvek, pl.: „**Jézus testvérei**” vagy az „**elsőszülött**” kifejezés, illetve Mt 1,25 szerint, hogy „**József feleségét nem ismerte meg, míg elsőszülött fiát nem szülé**”. Ez, amint már Szent Jeromos is figyelmeztet, nem azt jelenti, hogy később megismerte - ami az Ige csodálatos foganása után az „igaz” József részéről egészen lehetetlen dolog lett volna -, hanem csak azt akarja kiemelni, ami József részéről egyáltalán nem történt meg. Ugyancsak az „elsőszülött” kifejezés nem jelenti, hogy Máriának Jézus után még más gyermekei voltak, hanem az egyedülinek elsőszülötti kiváltságát emeli ki. Amikor az evangélium „Jézus testvéreiről” szól (Mt 12,46; 13,55; Jn 7,3), ez a szó az evangélisták határozott állásfoglalásánál fogva nem jelentheti Jézus édestestvéreit, hanem csak rokonait, az akkori nyelvhasználat értelmében. Ezeket a „testvéreket” az evangélium sohasem nevezi Mária gyermekeinek. Értelmetlen volna, hogy miért ajánlotta Jézus halála előtt édesanyját Szent Jánosnak, ha Máriának Jézuson kívül más gyermekei is voltak.

Aquinói Szent Tamás hevesen elutasítja azt az állítást, miszerint Szent József Jézus születése után testileg megismerte volna Máriát. Ellenkezik ez Mária istenanyai méltóságával és szentségével, aki a leghálátlanabb lenne, ha olyan kiváló gyermekkel, mint Jézus nem elégedett volna meg, s szüzességét, melyet Isten oly csodálatos módon megőrzött, később feladta volna. De Szent József részéről is a legnagyobb vakmerőség lett volna, ha hozzányúlt volna Máriához, holott - tépelődésének idején - az angyal felvilágosította, hogy a magzat, akit Mária anyai szíve alatt hord, a „szentlélektől van”. Mindezek miatt valljuk - hangoztatja Szent Tamás -, hogy az Isten Anyja Mária, miként szűzen fogant és szült, a szülés után mindvégig szűz maradt.

Megfontolásra indít Verebélyi atya gondolata mindehhez. Azt írja: „Mária szüzessége jel számunkra, hogy tudjuk értékelni a szűzi tisztaságot. Ma, amikor a szüzesség erényét szinte semmibe veszik az emberek, jó megfontolni, hogy az, hasonlóvá tesz Isten angyalaihoz és megszabadít a test számos gyötrelmétől. - Azok pedig, akik nem tudtak végig kitartani, vagy a szülői vágytól indítva a házasesetire szánták magukat, legalább

annyit tegyenek meg, hogy házasesetet élve, Isten parancsát mindenben betartják.”

II rész

Mária Istenanyasága - Mária Jézus édesanyja lett - (Theotokosz)

„Krisztus istenségéből és emberi természetének az Igével való személyi egységéből következik, hogy Mária a szó legigazibb értelmében Istennek anyja, Isten-szülő (Theotóχος). Krisztust ugyan természetesen nem isteni, hanem emberi természete szerint szülte; de mivel az anyai s gyermeki viszony személyi viszony, az anyai méltóság a személyre vonatkozik és ez Krisztusban csak egy, mégpedig isteni. Mária istenanyai méltósága egész nagyságának, minden kiváltságának, egészen sajátos helyzetének alapja, hozzánk való viszonyának, az őt megillető különleges tiszteletnek feltétele.” - írja a **Katolikus Lexikon**.

Prohászka Ottokár püspök atya a következőképpen elmélkedik az „**Összegyűjtött munkáiban**” a Karácsonyról:

- ❖ „*Lőn pedig ama napokban, parancs adaték ki Augusztus császártól, hogy írassék össze az egész világ. Fölméne pedig József is Galileából Júdeába, Dávid városába, hogy bevallja magát Máriával, neki eljegyzett nehézkes feleségével*” (Lk 2,1). Istennek is vannak nyomai s sajátos útjai... Két vándor jön Betlehembe; a kényszerűség, az „edictum Caesaris” készíti őket, s ők engedelmeskedni jönnek. Íme az engedelmesség az isten nyoma és áruhaja...
- ❖ „*Nem vala helyük a szálláson*” (Lk 2,7). A barlang az elmélkedés titokzatos szent helye. Nincs Szent Tamásnak, nincs Szent Ágostonnak oly theológiája, amilyen a Szent Szűzé volt a szentéjben. Közel az Istenhez, közel állott, anyai közelségben s megfelelő kontemplációs mélységben. Lát, szemlél, néz, s elragadtatva olvadozik. Itt lehet elrecitálni a lorettói litániát: bölcsességnek széke, örömnünknek oka, tiszteletes edény... könyörögi érettünk! Titokzatos értelmű rózsá, te fölfutó rózsá, kinőttél a szikla alján s fölfutottál s kinyíltál a barlang száján. Te édes, virágos kikelet! ...S nem veszik föl, mert telve volt Betlehem, telve idegennel.. jövevényel, pletykával, lármával,

vaksággal. Ott neki helye nincs. A szív ily Betlehem lehet; nincs benne helye Istennek. Fölfogad mindent, csak őt nem; tele szívja magát állóvízzel, mint a pocsolóba esett szivacs! Tehát elvonul a barlangba, el a csendbe, el az Isten galambjainak sziklaréseibe. Ah, itt csend van, itt ünneplő magány van, itt hangosan beszél a szív, itt hallani az Isten léptét... A Szent Szűz, mint várandós Isten-anya, készül fogadni s köszönteni az Urat...

Kilátások a barlang szájából:

- a) **a római világba**, hol erő, jog és politika országol. E hatalomé az egész föld. Cséplőgépe a nemzeteknek; vasszerkezet, melynek karjai Hercules oszlopaitól Indiáig nyúlnak. Fehér, bíborszegélyű tógákban jár a gőg és a beteg lélek. „Edictum”-ot ad ki, különben pedig nem törődik a kisdeddal. Később apostolainak s híveinek csontjait töreti, de a kisded legyőzi.
- b) **a görög világba**, hol ész, elmésség, tarka gondolatok vezetnek; játékszerei a legyőzötteknek! Ah, édes Jézusom! Te több vagy Plátónál, praktikusabb Zenónál, mélyebb Heraklitnál. Sokan megtévednek, a „fascinatío nugacitatis”, az ékes szavak bűbája megzavarja hitüket.
- c) **a zsidó világba**, hol megcsontosodott vallási formák alatt szenvednek a lelkek; megtört nemzet, mely a hitből politikát csinál. Nekik rómaiakat legyőző Messiás kell. Olyan nem jött. Jött olyan Messiás, ki az egyéni, a családi, a nemzeti formák fölött érvényesülő, örök életre tanít. Azok elpusztulhatnak; ennek nem szabad elpusztulnia még romjaik közt sem. Ez is ének!
- d) **a kínai, a hindu világba**, ezekbe a régi kultúrákba, melyek zsákutcákat teremtettek az emberi szellemnek, fényes, pagodás, porcellán zsákutcákat, tele resignációval s a haladás lehetetlenségével. Ezek a hangyaboly-, ezek a csorda-népek nem várnak Megváltót...
- e) **a barbár világba**, az erdők, a harasztok közt bujdosó kubilákban, cölöpépületekben lakó népségek világába. Erdők, tavaik fölött végigsóhajt a karácsonyjé fuvalma. Észrevétlenül jött meg az Úr, de áldását küldi a barbároknak; ezek az ő szikláik, az

ő törzsökei; ezekből farag ő majd dómokat, oltárokat és szenteket. -Szent, szent éj; én barbár atyák gyermeke, szívből köszöntlek...

Dr. Kühár Flóris „Szűz Mária élete” című könyvecskéjében így elmélkedik: „„Midőn mély csendbe merül minden és az éjszaka fele útját elérte, az Úr mindenható Igéje az égből, a királyi székből eljött” (Bölcs 18). A mennyei Atya öröktől fogva mondja: „Fiam vagy Te, én ma szültelek téged” (Zsolt 2). A názáreti Szűz a betlehemi barlangban ugyanazt mondja: „Fiam vagy te, én ma szültelek téged.” És leborul az ő egyszülött Fiára, érzi isteni hatalmát. Édesanya lett és szűz maradt.” Majd gondolatait egy franciaországi himnusszal fejezi be, melyet Babits Mihály fordított.

*„Mint üvegen a sugár - ahogy átsugárzik -
mégis rajta semmi kár - sérelem se látszik,
úgy született az anya - foltja, kára nélkül
Isten, Istennek fia - saját jegyeséből.
S mint a gondolat suhan - a szív rejtekéből!
Aki bűn nélkül fogan, - szül fájdalom nélkül.”*

A már sokszor említett **Lévay Mihály püspök** úr könyvében apokrif iratokra hivatkozva így ír: „Csodálatos éjszaka volt. Hidegen szikráztak a csillagok az égboltozaton s valami csöndes áhítat ülte meg a földet. Az egyik apokrif elbeszélés szerint József elment a barlangból, hogy... bábát kerítsen betlehem környékén és ekkor az egyszerű szívű József is teljes mértékben részese lett azoknak a földöntúli eseményeknek... Az apokrif elbeszélésekben ő maga mondja: „Én pedig József járkáltam és mégis álltam. Föltekintettem a levegőbe és láttam, hogy a levegő megdermedt. Fölnéztem az égboltozatra és láttam, hogy áll és az ég madarai mozdulatlanok... És így a pásztorok nyáját tereltek és nem haladtak, hanem állottak... Ránéztem a folyó árjára és láttam, hogy a bakok szája rajta fekszik, de azok nem isznak.” József pedig az elbeszélés szerint továbbment útján és két aszszonnyal is találkozott. Zelomi volt az egyik, Salome a másik. Az egyik hittel és bízó lélekkel közeledett a barlanghoz, és íme látta, hogy fényes felhő sugározza be a gyermek születése helyét. Azonban a másik, Salome, hitetlenkedett. Míg Zelomi kiáradó szívvel magasztalta a boldog születés pillanatát és hirdette, hogy szemei csodát lát-

tak,... addig Salome, mint később a hitetlen Tamás, mindaddig nem volt hajlandó hinni, amíg tulajdon szemeivel meg nem győződött. Mikor aztán belép a barlangba és meggyőződik a csodálatos születésről, mintegy villámsújtottan sikolt fel: „Jaj az én vétkemnek és hitetlenségemnek, hogy az élő Istent kísértettem: íme a kezem elszárad és lehull rólam!”...Akkor pedig odaállt az Úr angyala és így szólt hozzá: „Salome, meghallgatott téged az Úr: nyújtsd a kezedet a gyermeknek és vedd fel őt, s gyógyulásod és örömed leszen.” Salome odament a gyermekhez, leborult előtte, karjaiba vette... és keze tüstént meggyógyult és ő megigazulva ment ki a barlangból.” Majd **Adamus a S. Victore** gondolatait közli, Sík Sándor fordításában:

*Permetelt rád égi permet
S tisztaságod új kegyelmet,
Rejtelmes virágot termett,
Új csodát látott a föld:*

*Isten mása, egyszülöttje,
Szennytelen öledbe jött le
S szíved árnyán testet ölté
Idők telje, hogy betölt.*

Spirago Ferenc „**A Boldogságos Szűz**” című könyvében megemlíti, hogy „az uralkodók gyakran osztogatnak olyan parancsot és nem is tudják, mire használja Isten az ő parancsukat. Így volt ez Augustus római császár népszámlálásról szóló rendeletével is. Ez a rendelet arra szolgált alkalomul, hogy a Szűz Anya meg Szent Józsefnek Betlehembe kellett mennie. Ott aztán megszületett a Megváltó és így beteljesült Mikeás próféta jóvendőlése: „*Te Efrata Betlehemje kicsiny vagy ugyan Júda ezrei között, mégis belőled származik majd nekem Izraelnek jóvendő uralkodója, aki kezdetől fogva, az örökkévalóság napjaitól fogva származott.*” (Mk 5,2) Mikor József értesült róla, hogy mindenkinek jelentkeznie kell, és föl kell iratkoznia származása helyén, a hírt nagy szomorúan közölte Máriával. A Szent Szűz vigasztalta Józsefet. Nem sokkal utóbb József a mezőn járt. Egyszerre csak hirtelen angyal jelent meg neki és sürgette, hogy csak keljen útra Máriával,... mert az isteni gyermeknek Betlehemben kell születnie. Az angyal azt is meghagyta Józsefnek, hogy vigyen az útra egy szamarat hátnak, egy másik esz-

tendősféle szamárcsikót pedig azért, hogy szabadon szaladgáljon mellettük és ők mindig csak azon az úton haladjanak, amelyen a csikó vezeti őket. A szamárcsikót Szent Anna ajándékozta nekik.” Tovább elemzi a vándorlás útját és a szálláskeresést, majd így folytatja: „Mivel még mindig sehol sem találnak lakást, ...elmondja, hogy emlékszik rá: van a városon kívül egy sziklabarlang... Ajánlja, húzódjanak ott meg... Amikor odaérnek, hát ott találják a szamárcsikót, amely közben megugrott tőlük... A velük hozott szamárhoz később hozzászegődött egy ökör is, amely előbb még a mezőn legelészett. Így teljesült be Izaiás próféta jóvendőlése: „Az ökör megismeri gazdáját s a szamar urának jászolát.” Az állatok Mária parancsára lepihentek.... Szombatról vasárnapra virradó éjszaka volt. Mária éppen éjfél-tájban hirtelen elragadtatásba esik, tündöklő fény önti el és megszületik a kis Jézus. Az egész barlang vakító fénybe borul. József úgy látja, mintha Mária tűzben égne. Imádkozva borul tehát arcra és imádjja a megtestesült Igét.”

Elérkeztünk ahhoz a kérdéshez, **hogyan született Jézus**. „A kis Jézus nem a természet rendes folyása szerint született, ezt a tridenti katekizmus is vallja. Nagyon is illett, hogy az Isten Fia csodálatos módon szülessék és ne úgy, mint a többi ember. A Boldogságos Szűz nem fájdalom közt szülte Szent Fiát, mint a többi anya, hanem rendkívüli módon, fájdalom nélkül. Krisztus olyanképpen jött a világra, ahogy Éva lépett a földre Ádám oldalából. Ősanyánk az alvó Ádám oldalából lett és nem bordájából, hiszen a héber *seła* szó oldalt, nem bordát jelent. Ádám álma a szentatyák véleménye szerint elragadtatás volt. Az Úr Jézus születésénél a Szűzanya is elragadtatásba esett. Mikor az elragadtatásból felocsúdott, már a karjában feküdt az isteni gyermek.”- fejezi be tanítását Spirago atya.

Kaniziusz Szent Péter is azt tanítja: „Mária méhe Krisztus születésekor nem nyílt meg, mint ahogy megnyílik a többi édesanya méhe, amikor szül.”

A Tridenti Katekizmus Krisztus urunk születését a következő hasonlatokkal világítja meg: „Amint a napsugár áthatol az üvegen anélkül, hogy azt megsértené, épp úgy Krisztus, a „Világ Világossága”, „az Igazság Napja” is úgy hatolt be a Szűz Anya testébe és úgy lépett ki onnan, hogy

Édesanyja testét és szüzességét a legkevésbé sem sértette meg. Az Úr Jézus föltámadásakor Húsvét hajnalán a lepecsételt sírból a sírkövön keresztül hagyta el az üreget (itt jegyzem meg, hogy Krisztus sírjáról a követ az angyal csak később hengerítette el, hogy bemehessenek a jámbor asszonyok). Föltámadása után az apostoloknak is zárt ajtókon keresztül jelent meg. Épp úgy születésekor is Édesanyja zárt méhén keresztül lépett közénk.

Szent Bernát, a Boldogságos Szűz nagy tisztelője mondja: „Mária élvezte az anyaság édes örömét, de ugyanakkor a szüzesség koszorúja övezte homlokát.” Majd hozzáteszi: „Mária ment volt minden fájdalomtól, mert testi vágy nélkül foganta az Igét.”

Nagy Szent Gergely pedig azt írja: „Fájdalom mindig ott van, ahol érzéki élvezet van. Ahol nincs földi vágy, nincsen fájdalom se.” **Szent Alfonz** azon kijelentése, hogy „Mária fájdalmának gyermekei” arra utal, hogy szívének lelki fájdalma által, a kereszt tövében lett a bűnösök Édesanyja.

Szent Mihály főangyal a pokol tornácába az ósatyáknak is megvitte a hírt, hogy megszületett a Megváltó és alázatosságában oktalan barmok között, jászolban pihen. Ez a nap volt a legörvendetesebb és vigasztalással legteljesebb nap, amely az igazak lelkét a pokol tornácában valaha is érte.

Máriát joggal nevezzük Istenanyának, vagy Istenszülnőnek. A keresztény vallástól távol eső fülnek az „Istenanya” név kissé idegenül, és furcsán hangzik. Nem tudja megérteni, hogy lehet az Istennek édesanyja. De nekünk nem idegen, nem érthetetlen az „Istenanya” elnevezés, mert mi ismerjük a Szentháromság titkát és ismerjük a Fiúisten megtestesülésének csodás valóságát. Hogy jobban megértsük miről is van szó, figyeljük meg a következő hasonlatot: ha egy fejedelmet királlyá választanak, édesanyjáról nem mondhatjuk többé, hogy a fejedelem édesanyja, hanem, mivel a fia király, már róla is azt mondjuk: a király édesanyja. Ugyanígy vagyunk Máriával is. Az ő Fia nemcsak ember, hanem egyúttal az istenség második Személye, tehát Isten is! Azért Máriáról is elmondhatjuk: hogy az Isten Anyja. Igaz, hogy Mária Krisztusban nem az istenséget szülte, hanem az emberi természetet. De a második Személy az Úr Jézus emberségével elvá-

laszthatatlanul egyesült, azért Mária valóban az Istennek édesanyja. A közönséges gyermek édesanyja is magzatának csak a testét adja, a lelket az Isten teremti, és mégis azt mondjuk, hogy ő szülte, tehát édesanyja. Éppen így a Szűzanyát is Istenanyának vagy Istenszülnőnek nevezzük, bár Krisztusnak az isteni lényegét nem ő adta. Krisztus születése után 400 körül **Nestorius** konstantinápolyi pátriárka azt a téves tanítást terjesztette, hogy az Isten Fia Krisztusba, a Máriától született emberbe csak a Jordánban történt kereszteléskor szállott bele, és úgy lakott benne, mint valami templomban. Tehát Nestorius nem Istenszülnőnek, hanem csak Krisztusszülnőnek nevezte. Erre a katolikus egyház püspökei 431-ben a kisázsiai Efezusba gyűltek össze, és az egyetemes zsinat keretében tévesnek nyilvánították Nestorius tanát, s egyben kihirdették, hogy Krisztusban két természet van: isteni és emberi, de csak egy benne a személy még pedig isteni; azért Anyja, Mária valóban „Istenanya, Istenszülnő”. Nestorius számkivetésben hal meg 440-ben Krisztus után. Nyelvébe még életében férges estek és teljesen szétroncsolták. Ezt mindenki Isten ujjának és büntetésének tekintette.

Dr. Dienes Valériát említem utoljára, aki azt írja, hogy „Mária kozmikus anyasága betölti a Világegyetemet. Mária ezekben a titkokban nem a Palesztinához kötött kis názáreti leány, sem a Betlehemben hajléktalan anya, hanem az Örök Akaratnak alkotótársa, és anyasága ezzel kilép a zsidók történetéből, kilép arámi nyelvjárásából, kilép Palesztinájából, s a beláthatatlan Mindenség szűzi anyjává végtelenedik és örökkévalósul. A Szentháromság mélységeinek női titka ő, az öröktől fogva elgondolt Világanya, az örök Akaratnak lételőtti Istenalma; fényével áttündöklő a galaxisok határtalanságát... és ezeken az emberviszonnyainkból merített és abból ráillett emberi dicséreteken túlsugárzik az Ő lételőttsége, az Atya gondolatában, mint az egész Emberlét indító szándéka. Ez Mária „Dicsősége”.

*„Mert Máriának vére
Ömlött az Úr szívére
S ha Jézusért van minden
Mennyben és földön-itten
Úgy Isten szűzi Anyja
Világunkat foganja.”*

S egy rövid gondolat Betlehemről. Amikor a júdeai Betlehemben Heródes király idejében Jézus megszületett, bölcsek jöttek napkeletről Jeruzsálembe és kérdezősködtek: „Hol van a zsidók újszülött királya?” Ennek hallatára Heródes király összehívta a főpapokat és a nép írástudóit és tudakozódott tőlük, hol kell a Messiásnak megszületnie. Juda Betlehemében – válaszolták, mert így jövendölt a próféta. „Hol van a júdeaiak született királya” kijelentést vizsgálva, a mágusok azt keresik, aki tudomásuk szerint Júda földjén született, de nyilvánvaló, hogy nem Heródes király fiának akarnak hódolni. A „júdeaiak királya” kifejezés (basileüs tôn Iudaiôn) a születési helyre vonatkozik, nem egy meghatározott ország királyára. Ezt bizonyítja a csillag értelmezése és az idézett jövendölés is. Az evangélium arám és szír szövege nem nevezi Júdeát önálló országnak. A görög-római birodalomban nevezték így egész Palesztinát, melynek fővárosa Jeruzsálem lett és Kr. e. 37 - 4-ig Nagy Heródes volt „Júdea királya” Augusztus császár kegyelméből. Szent Jeromos többször is megjegyzi magyarázataiban, hogy néhány kifejezést a héber szövegből fordított latinra, mert ezt pontosabbnak találta, mint a görög változatot. A fentebb említett mondatához a következő kommentárt fűzi¹ „A júdeaiak megszegyenyítésére, hogy Krisztus születését idegenektől tudják meg, Keleten felkel a csillag, amelynek jövetelét ismerhették volna Bálám (Bileàm) jóslatából, akinek utódai voltak a mágusok. Tehát a csillag jelzése által jutottak el a mágusok Jeruzsálembe (Júdeába). Az ottani papok már nem menthették ki magukat, mintha nem tudtak volna Krisztus születéséről, miután a mágusok megkérdezték tőlük, hol kellett születnie. Ők pedig azt mondták: **Júdea Betlehemébe**m. „Ez a másolók tévedése (librariorum error), mi ugyanis azt véljük, hogy az evangélista úgy írta, ahogy a héberben olvassuk: **Júda**, nem Júdea” -, írja **Teres Ágoston** a „**Biblia és Asztronómia**” című könyvében.² Melyik más országban van Betlehem, hogy itt megkülönböztetésül Júdeát kellene írni? Júdát pedig azért nevezik meg, mert Galileában is van Betlehem. Józsué könyvében olvasható,³ hogy

Zebulon törzsének birtokán is van egy Betlehem nevű falu, a Genezáreti tó észak-nyugati partvidékén. Ők azt keresik, aki királynak született. A következő mondatban azt állítják, hogy a csillagos ég megfigyeléséből jutottak erre a következtetésre: *mert az ő csillagát láttuk felkelni*. A keleti népeknél a királyság főpapi méltóságot is jelentett. Ezt pedig csak az vállalhatta, aki az égből kapott hatalmat, veleszületett képességet a királyi és főpapi tisztség gyakorlására. A jeruzsálemi papok és írástudók nagyon jól értik a mágusok kérdését, de hallgatnak, mert félnek Heródestől. Emlékeznek, hogy már több mint 600 írástudót elhurcoltatott, több száz papot kivégeztetett, egy évvel korábban megölette feleségét és két fiát is, mert féltette tőlük a hatalmát. Ez volt az oka, hogy a mágusok nyílt kérdése riadalmat keltett az egész városban.⁴ Nem véletlen, hogy az írástudók Mikeás prófétát idézik⁵ aki 700 évvel azelőtt megjósolta a Messiás születési helyét.⁶

„Betlehemet az evangéliumi hagyomány Jézus születési helyéül jelöli. „Jézus a júdeai Betlehemben született...”⁷ Ez a „júdeai Betlehem” a Beth „lehem” nevét Jézus halála után kapta, mert ezt a kis települést Dávid idejétől kezdve Beth-lomon néven ismerték. De baj van ennek a „judai Betlehemnek” Jézus idejében való létezésével - közli **Badiny Jós Ferenc**. Ugyanis Juda Betlehemének semmi nyomát nem találták meg a Krisztus utáni első három században és az a tradíció, hogy Jézus itt egy barlangban született volna, legfeljebb a Krisztus utáni 2. század második feléig vezethető vissza, Justin mártír által említve. Jézus valóban Betlehemben született, de ez Galileában van, Názárettől kb. 6 km távolságban, melynek közelében van a Tábor hegy.”

III. rész

Szülő Boldogasszony

Boldogasszony népünk hitében: **Szülő Boldogasszony**, a jó szülés patrónája, aki jelen van, s öröködi a „boldogasszonyágyát” fekvő anya és gyermeke mellett.

¹ Comment. In Matth. Liber 1,2-5

² Teres Á., Biblia és Asztronómia, Springer-Verlag, 1994, 32

³ Józ 19, 15

⁴ Mt 2,3

⁵ Mik 2,6.

⁶ Mik 5,1-4.

⁷ Mt 2,1

A szülőasszony ágát valamikor „boldogasszonyágá”-nak nevezték, mert az áldott állapotban lévő nők védőasszonya Nagy-, vagy Szülőboldogasszony volt: ő adott a gyermeknek életet, segítette az anyát „nehéz óráján” s védte mindkettőt a gonosz ellen. Szerepét szülés után lánya, Boldogasszony vette át, akinek két angyal segített (az egyik az anyát, a másik a gyermeket őrizte), Később a Nagyboldogasszony Szent Annává, leánya pedig a Szűz Máriává változott át. Szent Anna a szülés pillanatáig őrzi a vajúdo asszonyt, utána Szűz Mária a védelem, a gyermekágyas anya az ő szobra előtt éget gyertyát, s az ő képét tartja az ágyában; s Boldogasszony nappal őrökdi, éjszaka pedig virraszt a gyermek és anya fölött.

„A bába a gyermeket az apa előtt a földre terített báránbundára tette, hogy a csecsemő Jézus jóságával ismerkedjék. Az apa ölébe emelte, s a kalapját egy pillanatra a gyermek fejére borította, majd megmutatta a tűznek, amit őznek nevezünk, hiszen hitünk szerint Isten tűzzel, a tűzből kipattanó szikrával teremtette a világot. Régen az apa még mezítelenül azonnal az istállóba vitte a fiúgyermeket, s áldások elmondása közben lovára ültette. A ló a Nap állata, a férfinak pedig a Nap útján kell járnia.”- tanítja **Molnár V. József**.

Most nézzük, hogy **újévben** mi népi szokás fedezhető fel. „Mint minden negyedév kezdő nap, gonoszjáró napnak is számított. Számptalan módon és módszerrel gyakorolták a gonoszűzést. A pásztorok, legények, sihederek „kongóztak”, „nyáját fordítottak” sokféle eszközzel, földökkel, kolomppal, rossz bádoggödörrel zajt keltettek. Reggel kántáltak, regöltek, újévet köszöntöttek a legények. Sorra vették a lányos házakat; a gazdák a jó ismerősöket, rokonságot, hogy jó kívánságaikat evés-ivás közben elmondhassák. Szokás volt a „kezdetvarázslás” és a „kezdetjósítás” is: ki mit csinál, kivel vagy mivel mi történik először újév napján, azt fogja tenni, illetve „megérni” a következő esztendőben. Ezért tilos volt bármit is kiadni a házból, s eladni is, asszonynak pedig bontómunkát végeznie; de ez volt az oka az egész napra jellemző jókedvnek, bőséges evés-ivásnak. Újév szokása volt a galuskafőzés, almahéjdobás, szöszrázás, papírcsillag vágás, ólomöntés, lencseválogatás, és a disznóórlúgás is; valamennyi jósló vagy szerencsevarázsló játéknak számított.

A katolikus egyházban január elsején hárm

ünnepet ünneplünk. Elsősorban újév, másrészt Mária Istenanyasága, valamint Jézus névnapja is. A görög katolikus egyházban elsősorban, mint istenszülőt tisztelnek ezen a napon. Január elsejét tárgyalva nem tudom megállni, hogy ne említsem meg január 2-át is, hiszen a régiségben ekkor ünnepték Jézus névnapját. Más liturgikus hagyomány szerint újév és Vízkereszt közé eső vasárnapon ünnepték Jézus névnapját. A református egyház újév napját, a körülmetélés emléknapjának szenteli.

A régmódi katolikus magyarok legáltalánosabb archaikus köszöntési módja: Dicsértessék a Jézus Krisztus! Ez a köszöntési mód másutt, Európában nem általános, csupán szomszédainknál, föltehetően magyar hatásra található meg. Régen, ha munkába fogtak, útra indultak, Jézus nevével fohászokdtak. Kapisztrán Szent János Jézus monogramot festett azokra a zászlókra, amelyek alatt Nándorféhérvárnál 1456-ban legyőzik a törököt.

Lendvavásárhelyen azt tartják, ha Jézus neve napján hideg van, az állatok megszólalnak, s a hites ember érti „beszédüket”. Téli tájainkon ezen a napon fogadtak cselédeket, hogy Jézus neve áldásával köttessék a szolgálat. Nagymise után történt a szerződés-kötés, óbecsei nevén a „bitangvásár”.

Karácsonyi műsoromban egyszer felolvastam **Rákóczi Ferenc** imáját, amit most szeretnék megismételni Önöknek, hogy töltekezzünk általa.

Magányos beszélgetés Lukács evangéliuma felett az Úr születésének éjszakáján

Teremtő Istenem, örökkévaló Atyám!

Ez a szentséges éj, melyen megszületett számomra a Megváltó, és mivel Te ehhez a műhöz elküldted Őt, azt akarod, hogy fogadjam imádattal és élébe futva.

Bizonyos vagyok tehát, hogy ezzel a Te akaratodat teljesítem. Tedd, hogy velem maradjon kegyelmed, melyet megígértél, hogy legyen erőm erre méltónak bizonyulni (...)

Táruj fel szívem és nyisd meg fületem a Teremtő hangjának meghallgatására! Emeld föl értelmemet, Uram, és tartsd meg magad mellett. Add, hogy az emlékezet elűzze a képzelgéseket.

ISTENANYÁRÓL

Tüzeld föl akaratomat, hogy a szeretet szárnyán szálljon hozzád! Készítsd elő, tisztítsd meg szíve-

met, hogy meghallja és megőrizze szavadat, hogy így fölkészülve közeledjék üdvözítője, egyszülött Fiad fogadására, aki világra jön, hogy általa méltóbban imádjalak

Irgalmodban és ígéreteidben bizakodva kezdem el azt a szent történetet, melyről azt akartad: oly nagy, oly fölfoghatatlan rejtély örök emlékműveként legyen megírva, hogy ha hívők hitét táplálva ama lelkek eledelévé válják, amelyek igazságodra éheznek. (...)

Ebben a szent történetben először azt olvasom, hogy Augustus császár rendeletet adott ki: írassék össze az egész földkerekség. A pogány császár rendelete arra készítette Józsefet, hogy Máriával együtt fölkerekedjék Názáretből és elmenjen bevallást tenni Betlehembe, Dávid városába, mivel Dávid családjából származnak.

Ott-tartózkodásuk alatt történt, hogy betellettek a napok Mária szüléséhez és megszülte elsőszülött fiát és rongyokba bugyolálta őt és jászolba fektette, mert nem volt számukra hely a vendégfogadóban.

Ezek a szent történet szavai, és úgy tetszik

nem hiányzik semmi az oly kevés szóval előadott körülményekből, melyeket prófétáiddal már oly sok századdal korábban kihirdettél. Mindezek oly természetes lefolyással teljesültek hogy a halandók közül még csak nem is gyaníthatta senki: mekkora misztérium következett be!

Ó, legmagasztosabb egyszerűség! Én Istenem, mily egyszerűek gondviselésed művei és a titkok mekkora mélysége rejlik bennük!

Végül fogadják Mária a **Béke Királynéja** januári üzenetét, melyet 1985-ben adott a világnak.

Üzenet: Medugorje, 1985. január 3.

"Kedves Gyermekeim! Az elmúlt napokban az Úr nagy kegyelmekkel halmozott el benneteket. Ez a hét legyen részetekről hálaadás az istentől kapott adományokért. Köszönöm, hogy követtétek hívásomat."

Két láda a Világmindenség tér-idő rendszerének jelképeivel Svájcban, a magyar rabok utazóládái között a Sion vára kiállításán (Fotó: Rónai Lászlóné)

Horváth Gáborné dr.

KÍNAI FORRÁSOK AZ ÁZSIAI HUNOK ÉLETMÓDJÁRÓL

I. FORRÁSOK ÉS FORRÁSKUTATÓK

„Első és legfontosabb feladatunk a hún hagyományt fenntartó krónikák forráskritikai elemzése”

(Hóman Bálint: A magyar-hún hagyomány és hun monda. 1925/2003.)

A régi rómaiak szerint minden könyvnek megvan a maga sorsa. Tanulmányunkban azonban nem könyvekben, hanem bambuszrudakra, ún. XILOGRÁFOKRA, képirással jelölt, időszámításunk előtti, KÍNAI FORRÁSOKRA támaszkodunk. Részletesebb bemutatásra pedig az ÓSHUN NÉPTÖRZS életének, szokásainak és küzdelmeinek taglalására szorítkozunk. Ehhez a kínai történetírásnak SZE-MA CS'EN (más kiejtéssel és írással: SZIMA CJANY, a legújabb helyesírás szerint SIMA QIAN) Han-kori történetírónak (élt i.e. 136-89-ig, vagy 145-90-ig, körül) az i.e. 1. század elején (források nyomán 104-97-ig vagy 90-ig) írt műve szolgált alapul. De segítségnek tekintettük és felhasználtuk a későbbi korokban hozzáfűzött magyarázatokat is.

A kínai történetíró saját krónikáiban nem csupán a legtávolabbi korok legendás történeteit gyűjtötte és vetette össze, hanem – igen részletesen – saját korát is bemutatta. A hunok eredetét i.e. 2550-től keltezi, törzsszövetségük alakulása a Kr. e. 3. századra tehető. Munkáiban felölelte Kína egész történetét saját koráig, noha nem volt feltétlen támogatója azoknak a politikai elveknek, amelyet Ura, a Nagy Császár vallott.

„SI CSJI” (TÖRTÉNELMI FELJEGYZÉSEK) c. műve már életében hozzáférhető volt és mintául szolgált az összes későbbi dinasztiai történetéhez egészen a legújabb korig
(FITZGERALD 1989:10).

Ma is a kínai iskolai történelemtanítás fontos része. (Magyar nyelvű források így idézik alakját és munkásságát:

Sze-ma Cs'ien: han kori történetíró az i.e. 1. században Vu császár kortársa. Ő készítette Kína történelméről az első összefoglaló művet, a legrégebb időktől egészen saját koráig. A későbbi

történetírók soha többé nem utánozták ebben: saját korukra, kortársaikra nem tértek ki műveikben. A Si Csi (történelmi visszaemlékezések) Kína korai történelmének és az azt megelőző legendás időszaknak elsőrendű forrása. Sze-ma módszere az volt, hogy bevette művébe az eseményekről és személyekről létező valamennyi beszámolót, és az olvasókra bízta, hogy az ellentmondó részletek közül kiválasszák a nekik tetszőt. Az első történelmi személyiségnek a Sárga császárt (Huang Ti) tekintette, ezzel a nézetével azonban a modern történettudomány nem ért egyet. Műve felbecsülhetetlen értékű anyagot tartalmaz urának, Vu császárnak uralkodásáról, akit szigorúan megbírált. Igen keveset tudnánk Kína ősi történelméről – a valóságról éppúgy, mint a mondabeliről -, ha ez a mű nem létezne. Sze-ma olyan udvari tisztséget viselt, ami szabad bejárást biztosított neki a császári könyvtárba, ahol az egyébként elveszett művek is megtalálhatók voltak.

(1.: uo., KISLEXIKON/155)

Szima Cjany azonban más forrásokból is dolgozott. Az írástörténelmi kutatásokból tudjuk, hogy a kínai Sang Jin korszak története JÓSCSONTOK-on kezdődött. Kr. e. a 18-ik században „már az anyagi kultúra és a művészetek számtalan emléke alapján tanulmányozható”. (...) „az államrend, a társadalom szervezeti felépítése, földművelés, állattenyésztés” (KÉKI 2000:48).

Kína már i. e. 2000-től folytatott csatározásokat a területekért. Szima Cjany megemlíti a SZJUNY-JUJ törzset, akik „más népek, nem kínaiak”. Az i. e. 15. évszázadból származó csontokon már 20 néptörzs neve szerepel.

TEKNŐSPÁNCÉLRA vésett feliratokat is találtak. A kínai írás ún. KÉPIRÁS, PIKTOGRAM, „életkora” kb. 4000 év. A szavak egyszótagúak. Négy különféle dallamon ejtve négy különböző jelentésük van.

„A kínaiak kezdetben az állati csontok mellett bambuszrudakra írtak, s emiatt – függőlegesen, fentről lefelé futó sorokban” (uo.: 50).

Majd az íráshoz a selymet vették használatba, és a

festéket felcserélték *tussal*. Kr. e. 200 táján MENG TIEN feltalálta a *nyúlshőrecsetet*, a *papírt* – Kr. e. 105-ben, a *sokszorosítást* pedig 868-ban. (Korai kínai találmány még a *lőpor*, a *porcelán* és az *iránytű is!*)

A rendszeres krónikaírók feljegyzések Kr. e. 814-ben kezdődtek el a kínai császári udvarban.

Tehát Szima Cjany abban a korban élt, amikor már használták a tust és az ecsetet. *PUNKTUÁCIÓT, ÍRÁSJELEZÉST* azonban nem alkalmazott. Ezt később kínai történészek végezték el, akik ismerték az „*ÓKÍNAI*” nyelvet és „*korunkbelire*” fordították le a krónikákat.

Japánban és Európában sok évszázad elteltével fordították tovább: franciára 1895-1905-ben, japánra 1957-59-ben, angolra 1961-ben.

A magyar fordítás 1997-ben készült el, de csak 2003-ban látott itthon napvilágot a Magyar Ház Kiadó kezelésében. Címe: A HUNOK LEGKORÁBBI TÖRTÉNETE. Alcíme: A SHI JI 110-ik kötete. Fordítói: DU YAXIONG kínai zenekutató és magyar felesége HORVÁTH IZABELLA.

Fordításukban ragaszkodtak a 110. fejezet (A HUNOK) eredeti szerzői szövegéhez. A kínai kiegészítő magyarázatokat elhagyták, ám a teljes szövegértéshez maguk szerkesztettek 100 rövid jegyzetet. A könyv 123 oldalából 50 oldal az eredeti xilográf-írás facsimile másolata. A fordítás magyar nyelvű terjedelme így mindössze 47 oldal.

A Magyar Tudományos Akadémia Keleti Könyvtárából azonban rendelkezésünkre állt egy igen *jelentős orosz keletkutató személyiség orosz nyelvű, négykötetes munkája*. Szó szerinti magyar címe: „*ÖSSZEYÚJTOTT ÍRÁSOK AZOKRÓL A NÉPEKRŐL, MELYEK A RÉGI IDŐKBEN KÖZÉP-ÁZSIÁBAN ÉLTEK*”.

Fonetikusan oroszul: *SZOB RANYIJE SZVEGYE NYIJ O NARODAH, OBITAVSIH V SZREDNYEJ AZII V DREVNYIJE VREMENA*”.

Ez a bibliográfiai ritkaság 1851-ben jelent meg. Szerzője JAKINF (JOACHIM) atya, kínakutató tudós, polgári nevén: *Nyikita Jakovlevics BICSURIN (1777-1853)*.

1802-től szerzetes és többszöri kiküldetésben 25 éven át volt a pekingi misszió (gazdasági) főnöke. Idejét jól kihasználva tanult meg kínaiul írni-olvasni és „*15 tevényi*” (=400 *pudnyi* =

kb. 6552 kilogrammnyi) könyvet” fordított (kínairól oroszra). Szótárán 14 évet dolgozott, kínai nyelvtant írt és kínai nyelvi intézetet szervezett. 1837-től élt Szentpétervárott.

Már kínai kiutazása előtt érdekelték a bel- és külföldi események. A külföldmajmolás ellensége volt és a hazai tudományok pártfogolója. 1828-tól jegyzik Alexandr Szergejevics *PUSKINNAL való barátságát*, akit történészi munkájában is segített (pl. a Pugacsov-felkelés megírásában), de szívesen „*cimborált*” – kártyázott és ivott is vele. Kedvelte a világi életet és hajlott az ateizmus felé. 1831-ben kérvényezi kilépését a papi rendből, de I. Miklós cár nem engedte, mivel a dekabristákkal tartott kapcsolatot. 20 folyóirat munkatársa volt. 1828-ban az *Orosz Tudományos Akadémia, majd a Párizsi Ázsiai Társaság* is tagjának választotta.

AZT TERVEZTE, HOGY MEGÍRJA A HUNOK ÚTJÁT MONGÓLIÁBAN ÉS EURÓPÁBAN! Szima Cjany krónikáját nemcsak újból lefordította, hanem sokkötetes munkájába beépítette, más kínai forrásokkal összevetette, magyarázó szövegekkel, példákkal ellátta.

Bicsurin halálának századik évfordulójára *V. Sz. TASZKIN* és *N. V. KUNER* orosz keletkutatók tanulmányai és munkássága nyomán 1951-ben négykötetes javított és bővített kiadás született.

A tudósok az eltelt évszázad alatt kifejlődött tudományok (*archeológia, néprajzkutatás, történelem, nyelvészet*) eredményeit figyelembe véve – és a legújabb kínai forrásokkal összevetve – végezték munkájukat. *Kiegészítették Bicsurin írásait, hibáit és tévedéseit kijavították.*

(Ezek pl.: a paleografikus jelölések, bekezdések; egyenes és függő beszéd tévesztése; helytelen értelmezések; szavak félfordítása; kihagyások).

Másrészt: pontosan utaltak a forrásokra, magyarázó kommentárokat, mutatókat is mellékeltek.

(Ezek pl.: törzsi és földrajzi nevek; történelmi nevek; régi és új nevek egymás mellé tétele; kiejtést könnyítő átírások; térképek és mutatók a III-ik kötetben).

A „kiapadhatatlan forrásnak” nevezett bicsurini életmű így még több segítséget tud nyújtani a mai forráskutatók számára!

MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSÜNK:

Szima Cjany művének a hunokról szóló leírását és az I-IV. Bicsurin-kötetek más fejezeteiben fellelhető, ugyancsak a hunokat érintő rövid közléseit, magyarázatait az orosz szövegek alapján e tanulmány szerzője fordította és esetenként összevonta.

A pontos idézeteket – ellenőrzés céljából – a magyar fordítás kiadásából közöljük.

2. SZIMA CJANY ÉS A HUNOK

„...Mindenki meghal. Némely ember halála olyan nehéz, mint a Tai heggye, és mások halála olyan könnyű, mint egy tollpíhe. Minden ember másért hal meg... Mikor letartóztatták és a legszennesebb börtönben megalázták, nem akartam meghalni, mert szívemben éreztem, nagyon fontos dolgokat kell még tennem. Ha meghalok, az utókor nem olvashatja Kínáról írt művemet.”

(Szima Cjany levele barátjához)

A krónikás feljegyzések a kínai udvarban – mint említettük – Kr. e. 814-ben kezdődtek. Első összefoglalását CONFUZHÍ (*Konfucius*, ejtsd: Konfudz) gyűjtötte és állította össze Kr. e. az 5. ik században

(DU YAXIONG – HORVÁTH 1997/2000:5).

Szima Cjany az első, aki *életrajzszerű stílusban* írta feljegyzéseit. „*A Shi Ji nemcsak történelmi értékű munka, hanem kiváló irodalmi mű is*”. (l.: uo., 6).

A HUNOK TÖRTÉNETE az ÖTÖDIK RÉSZ egyik fejezete. Négyes tagozódású:

- az első rész taglalja a hunok történetét, Kína és a hunok közti eseményeket, kapcsolatokat, valamint szokásaikat és társadalmi szervezeteiket,
- a második rész a hunok és a korai nyugati HAN DINASZTIA közti viszonyt ecseteli,
- a harmadik rész a fő fejezet, amelyben Szima Cjany a HAN DINASZTIA és a HUNOK közötti háborúkat és harcokat írja le LIU CHE császár uralkodása alatt.
- a negyedik részben az ún. TÖRTÉNÉS-ZKOMMENTÁR-ban, amit minden kötete végén írt, Szima a saját nézeteit tárgyalja a háborúkról és LIU CHE császár tetteiről (l.:uo.,7).

A bírálatokért viszont keservesen megszenve-

dett! Kr.e. 99-ben a han császár rendeletére ugyanis kasztrálták a történést. „*Abban az időben a kasztrálás a legnagyobb megszégyenítésnek számított. Nagyon sokan inkább öngyilkosok lettek, minthogy átéljék ezt a megaláztatást*” (l.: uo.,10). Ő azonban nem dobta el az életét, hanem teljesítette édesapjának tett ígérését. Szima Cjany a feleségét és leánygyermekét időben a hegyekbe menekítette, és haláláig folytatta a történelemírást. Ő maga is csillagász-történész-dinasztia leszármazottja volt. Ezért utazgathatott az országban és az elzárt archívumokba is bejuthatott. Ő, *MINT A HUNOK KORTÁRSA*, i. e. 90-ig jegyezte az eseményeket, majd eddig nem tisztázott körülmények között hamarosan meghalt.

A folyamatos feljegyzéseket mások, - igaz, más stílusban -, udvari történészek és hivatalnokok folytatták. Szima Cjany írásait leánya rejtette el, és fiú-unokái hozták nyilvánosságra (l.: uo., 11).

Más források szerint SZIMA DZSEN, az ő leszármazottja vitte tovább a történetírás hagyományát.

3. A HUNOK ÉLETMÓDJA

„Sem ház, sem család nincs többé... Ez a baj. Ezt a ránk támadó hun horda tette.

Hogyan legyünk tovább, ha nincs egy nap se, Amikor őrjáratba mehetnénk, (Amikor) a hunok számára északról Erősödik a támogatás...”

(Shi Csi, A. A. Stukin fordítása kínaiából, Moszkva, 1953: 208, Eredetije: Dalok könyve. Szerző: Bany Tu)

Emlékezzünk: az i.e. évszázadból származó kínai jócsontokon 20 néptörzs neve található, köztük a „SZUNY-JU” törzs is, akik „más népek, nem kínaiak” s akikkel a kínaiak csatározásban álltak. A területekért vívott harcok kb. i. e. 2000-tól indultak. Ekkorra már KÉTFÉLE ÉLETMÓD alakult ki a területen:

- a „*letelepedni szándékozóké*” (a kínaiaké), akik földművelő, kereskedő néppé váltak és
- a „*füvön élő*”, „*íjészítő*” népeké, melyek vándorló életmódot folytattak, és ha szükséges volt, harcokat vívtak az újabb legelőterületekért.

Kérdezzük mégis: KIK VALÓJÁBAN A HUNOK?

Szima Cjany szerint a „*XIONGNUK*” (szjunnyuk) az ősök, a XIA fejedelmi család leszármazottai. Már a YAO és SHUN császárok ideje előtt is voltak *SHANGRONG, XIANYUN ÉS XUNYU* népek, akik az északi vadonokat lakták és állataikat követve vonultak egyik területről a másikra

(DU YAXIONG – HORVÁTH 1997 /2000:17).

Szima Cjany az *ELŐ-HUNOK* egyéb népeit is felsorolja, amelyek már *vándornépek* voltak; ezek: *ZSUN, LI, GUJFÁN, HU-NYI, SZUNY-SZUJ, DU, HU, U*. Említést tesz még törzsekről, akik *csónakokba ültek és a tengeri szigeteken telepedtek le*. (Ezen megjegyzése pedig a japán nép ugyancsak *ősi-kínai származására* utal.)

Következtetésünk, hogy *mind a hunok, mind pedig a japánok a korai nagy kínai nép-törzsből váltak le és különültek el*.

A hunok *TÖRZSI RENDBEN* éltek, volt fejedelmük és fejedelmi udvaruk. A fejedelmet *SANYJUJ*-nak hívták, később *KAGÁN*-nak. Az egyes területeket különböző *VEZÉR*-eknek osztották ki. Írásrendszerük nem volt. *Törvényeket, szabályokat, ítéleteket, szokásjogot szóban közöltek* a vezérek. Ilyen volt pl.: *„oda lősz, ahová én, különben kivégezlek”,* vagy: *„aki a csatában hátramarad, annak le kell vágni a fejét”!*

Erre mondták a kínaiak: *„A hunok tilalmai egyszerűek és könnyen végrehajthatók!”*

A *XIONGNU-TÖRVÉNYEK* pl. a következők voltak:

- aki békés időben több mint fél singre (31 cm) kihúzza a kardját a hüvelyből, halálra ítélik,
- aki lop, annak összes vagyonát elkobozzák,
- kihágásokért járó büntetés: a bokacsont zúzása (fataligát toltak át a lábón) vagy:
- az arc késsel való megbélyegzése.
- Komoly bűnökért halál jár!

A XIONGNUK SZOKÁSAI:

- kupolatetejű jurtákban laktak, ezeket HUNLUN-nak nevezték. *„Font fűzfavesszők szolgálták házul, teteje nemeztakaró és az ajtaja is filc-posztó”.*
- hajnalban az uralkodó elhagyja a táborát és a felkelő *NAP* előtt borul arcra. Este a *HOLD* előtt borul arcra.

- lakomáknál az ültetési rendben az asztalnál a *BAL OLDAL* vagy *„arccal az északi rész”* a tiszteletbeli vendég helye,
- ha valamibe belefognak, először megfigyelik a *HOLDAT* és a *CSILLAGOKAT*.
- *TELIHOLD* idején támadnak, és *HOLDFOGYATKOZÁSKOR* visszaparancsolják a seregeket.
- Csata közben minden harcos a saját hasznát keresi (levágott és bemutatott ellenség-fejéért, elejtett élő fogolyért bort kaptak.)
- elesett és visszahozott hun bajtárs-harcos holttestéért elnyerte annak családját és vagyonát.
- neves halottaikat *kettős koporsóba* – egy belsőbe és külsőbe temetik. (...) Arany, ezüst, aló- és felső ruha és szörme-mellékletekkel, de *„nem emelnek sírdombot, s nem ültetnek fát a sírra, gyászruhát sem öltenek”.*

(A tanácsadók és az ágyasok követik urukat a halálba.) A sírdomb-jelöletlenség oka: a sírrablások megakadályozása és az elhalt lelkektől való teljes elszakadás.

A hun temetkezési módra egyszer úgy találtak rá az orosz tudósok, hogy valaki véletlenül beleesett egy gödörbe. (A jelöletlen hun sírok későbbi korokban a mongolokra és az európai hunokra jellemzőek).

A *CSALÁDJOG* kérdéseiben: ha az apa meghalt, a más anyától (!) származó fiú elvehette mostohaanyját. *„A hunok asszonyok tekintetében nem határolták el magukat”* – tartották a kínaiak. Az *ELSŐ ASSZONY* volt a *FŐ FELESÉG*. (...) *Ez a fiam az ÖTÖDIK asszonytól való”...*

Unokatestvér összeházashozhatott unokatestvérral, az özvegyasszony az elhalt férj fivérével köthetett házasságot. (Ha nem tette jószántából, akkor kötelezték rá).

Ezt a *JOGSZOKÁST LEVIRÁTUS*-nak nevezzük és a matriarchatus hagyományának tekintjük (Marco Polo is említette ezt utazásai nyomán).

Mindez azért történt, hogy a *NEMZETSÉG folytatódjon*, ne haljon ki, legyen elég harcos! Tílos volt azonban elvenni vérszerinti saját anyát, nővért, leányt!

NÉVADÁSBAN csak *családneveket* használtak, ún. „udvarias” címeiket nem ismertek, vagyis – az embereket nem rangjuk szerint nevezték és különböztették meg.

ÉTKEZÉSÜKBEN „a királytól lefelé mindenki a HÁZIÁLLATOK HÚSÁT eszi, az állatok bőréből készül öltözetük és file vagy bunda vállravetőt (szűr- vagy ködmönfélét) használnak”).

KONFUCIUS az i.e. 5.-ik században úgy nyilatkozott a HUNOK KÜLLEMÉRŐL, hogy „hajuk rendezetlen, balra csapják a ruhájuk fedő szárnyát és más nyelven beszélnek”.

A hunok „Többnyire lovakat, teheneket és juhokat tenyésztenek, de olyan ritka háziállataik is vannak, mint a teve, a szamár, az öszvér, a jueti (nőstényszamár és csődör keveréke), egy taotu néven ismert ritka értékű (és fajtájú) ló, továbbá a touxi (vadló) (póniló). Hogy állataiknak legelőt és vizet biztosítsanak, egyik területről, a másikra vándorolnak, nincsenek fallal körülvett településeik, földműveléssel sem foglalkoznak. (...) A kicsi fiúk (már) megülik a juhok, és nyíllal madarakat, rágcsálókat lőnek. Mikor kissé nagyobbak lesznek, rókát és nyulat lőnek eledelnek. Minden férfi ért az íjészítéshez és páncélos lovas harcos lesz. Békés időben nyájaikat, csordáikat legeltetik, élelmüket vadászattal szerzik meg (DU YAXIONG – HORVÁTH 1997/2003:17) (...) A fiatal férfiak (a harcosok) kapják a legjobb és legtáplálóbb ételeket, míg az öregek csak a maradékot eszik, mert kedves számukra a fiatal erős ember (1.:uo.:19).

Szokásuk volt, hogy „háromszor egy évben, az 1., 5. és 9-ik holdhónapban egy napot, amit SZJUN-NAPNAK neveztek, ünnepnek szenteltek”. Az év első havában az uralkodó sátrában gyűlést tartottak és áldozatot mutattak be.

Az ötödik hónapban (a Sárkányvárosban) áldozatot mutattak be az „ősöknek, égnek és földnek, az isteneknek és a szellemeknek.”

Ősszel, amikor a lovak kövérek, a kilencedik hónapban „nagy gyülekezetet” tartottak. Ekkor szertartásosan körülnyargalnak egy erdőt és újabb áldozatokat mutatnak be. A nép- és állatszámolás is ekkor történik. Teve- és ló-futóversenyeket rendeznek.”

Az időben 10 napos „hetet” tartottak.

A hun hitvilágról tanúskodik egy csatajelenet leírása is.

„Az apa elől harcolt, a fiú hátul halt meg, a gyenge asszonyok a határszélen álltak, a kiskorú gyermekek az utakon sírtak, az előregedett anyák és özvegyek, akik sok áldozatot hoztak, öntötték

könnyeiket, tekinteteiket (pedig) az árnyak (az istenek) felé fordították.”

HARCI SZOKÁSAIK a kínai vélekedések szerint a következők:

- A hunok nemzetsége nagy, nagyon ingatagok és nagyon armányosak.
- A hunok annyit háborúztak, raboltak, hogy öt uralkodó és három dinasztia sem tudta őket vazallussá tenni.
- Kína akármekkora, nincs abban a helyzetben, hogy benyelje a hunok egész birodalmát.
- A kínaiak kincstári költségen neveltek harci lovakat a hunok elleni csatákhoz.

A határvidékeken különösen nagy volt a nyugtalanság. Mert nemcsak a fejedelmi sereg harcolt a kínaiakkal, hanem a vezérek kisebb egységei is rablótámadásokat hajtottak végre. Saját védekezésüket a kínaiak pedig „SZÚNYOGRAJ-SZÉTVERÉSNEK” nevezték.

„Hosszabb hadviselés és kínaiak részéről csak 100 napig tartóan volt ésszerű az ún. hadtáptáplálás nehézségei miatt. Ennivaló és víz kellett a katonáknak és az ökröknek is. Száraz rízen a harcosok megbetegszenek. A fű és a vizek kiszáradnak, a harcosok feje fölött (pedig) csak az ég (van).”

„A szűk hegyi ösvényeken a kínai könnyűlovasságnak 'fejjel-farokkal' (magyarul: libasorban) kell menni. Támadáskor menekülés nincs, csak szétszaggatás.”

A hunok ugyanis elrejtőzködtek a hasadékokban, a völgytorkokban és meglepetésszerűen innen támadtak és kisebb egységekre verték szét a kínaiakat.

Szima Cjany a HUNOK „VELÜK SZÜLETETT TULAJDONSÁGÁNAK” tartotta a HARCÁSZATOT. Szokásként jegyzi, hogy „áldozatot mutattak be a csata előtt: FEHÉR LOVAT ÖL-TEK”.

A testvérek és a vezérek ilyenkor esküt tettek, hogy nem hagyják el egymást, hanem segítik a csatában. Az ESKÜTÉTELHEZ egy ellenséges koponyába bort öntöttek, belemártották kardjaikat, majd mindannyian ittak az esküborból.

A csatákban a hunok KÜLÖNBÖZŐ CSELVETÉSEKET alkalmaztak. Ilyenek voltak, pl. a váratlan éjszakai támadások. Ha kémeiktől hírt hallottak az ellenük nyomuló kínaiakról, az öregeket, a gyerekeket, a marhákat messze elhajtot-

ták és *ők támadtak*. Vagy: a kínai arcvonal elé „*éjszaka borzalmas árkot ástak*”, körbekerülték, majd hátulról megtámadták őket. Más menekvés nem lévén, a kínaiak előre menekültek és beleveszték az árkokba.

JELZŐTŰZEIKET a hunok megtévesztés céljából áthelyezték más helyekre, téves irányokat adva ezáltal a kínai támadásnak.

Ha *hun vezéreket* fogtak el a kínaiak, és ki akarták végezni, úgy azok inkább öngyilkosok lettek.

Ha *HARCOSOKAT* ejtettek el a kínaiak és azok átálltak, pénzt, ruhát, és ételt kaptak.

A kínaiak az alábbi módon vélekedtek a *védekezésről*:

- *A hunokkal úgy kellene elbánni, ahogy a selyemkukacok az eperfalevelekkel...* (vagyis: szép lassan, folyamatosan...)

„*Egy bölcs gazda fele vagyont a kincstárnak áldozta a hunok elleni hadicélokra. Hivatalnokká akarták tenni, de ő ezt sem vállalta*” (...)

„*Az Ég Fia most bünteti a hunokat. Értelenségből kifolyólag mondom, hogy az összes bölcs embernek fel kellene áldozni életét a haza védelmében és gazdagságát is fel kell áldoznia. Ha mindenki ezt tenné, végezni lehet a hunokkal.*” Az uralkodó válasza ez volt: „*Ez a javaslat nem felel meg a szokásos emberi érzéseknek.*” Ezután hazaküldték. Otthon újból elfoglalta magát mezeivel és barmaival. Később pedig uralkodói birkapásztorrá tették.”

Itt kell szólnunk arról, hogy miért folyt ádáz küzdelem a hunok és a kínaiak közt *Ordoszért*.

„*Homokbuckák jó füvel borított legelőkkel, szikes rétek a mélyebb részeken és sok apró, édesvízű tó*” vonzotta ide a nomád állattenyésztő népeket. „*Tavak és homokbuckák közt nem lehet élni*”. – tartották a kínaiak. Gazdasági jelentősége tehát nem volt számukra e vidéknek. Viszont mindkét fél jól tudta, hogy hadászati jelentőségű, áttörési pont: a hunok innen be tudtak törni Kínába.

Eljött az idő, amikor a *RABLÁSOKBÓL* már nem tudták a hunok megszerezni a szükséges árukat a városépítő, selyem- és egyéb „manufaktúrák” termékeket készítő, kereskedő és földművelő kínai néptől. Gabonatermesztési időben nem is értek rá a kínaiak harcolni. A csataleírásokban a krónikák

ijesztő mennyiségű, *15-20 ezer sebesültről és fogoly-ejtésről* tájékoztatnak mindkét oldalon és pl. egy-egy nagy támadásban 300 ezer hun harcos vett részt! (Bár a kínai írásjelek bonyolultsága és fordításaik hibalehetőségei tévesek is lehetnek).

Kína is kellőképpen kimerült és mindkét fél rászorult a *DIPLOMÁCIAI ÉS KERESKEDELMII KAPCSOLATOK* kiépítésére.

A békülés egyik módja az volt, hogy *A HUN FEJEDELEM SZOLGÁLATRA ADTA FIÁT A KÍNAI UDVARBA*. Cserébe az Ég Fia ajándékokat küldött viszonzásul. (pl.: sapkát, övet, öltözetet, bíborszínű zsinórokkal, díszített arany állami pecsétet, halotti szekérkét, díszes ernyőt, négy lovat, drága szablyát, íjat és nyílveszőket, három fekete lófarkas zászlót, két vezérlovat, 10 ezer vég szövet-, selyem- és pamutkelmét, 10 ezer gin pamutvattát, zeneszerszámokat, üstdobot, kopját, páncél-vérteket, asztali edényt, 25 ezer zsák főtt szárított rizst, 36 ezer darab nagy és kis szarvasmarhát, hivatalnokokat és ötvenezer felszabadított rabszolgát).

Az is megtörtént, hogy *KÍNAI HERCEGNŐT ADTAK FÉRJHEZ A HUN UDVARBA*. Az udvarok „szóbeli” levelezésben (is) álltak egymással, vagyis – *KÜLDÖNC*öket küldözgettek egymáshoz.

Ha a hunoknak nem tetszett, amit mondott a kínai, akkor „*lábánál fogva felfüggesztették*”. Ha viszont nem ért vissza időben a küldönc, a kínaiak *hun asszonyokat és gyerekeket raboltak*.

Ha a hunok megnehezteltek a kínaiakra, az ajándékba kapott pecsétet összetörték, ami „nagy gyalázatnak” számított.

A hunok és a kínaiak *KERESKEDELMII KAPCSOLATAIBAN* vissza kell térni a kezdetekhez, az *ŐS-HUNOKHOZ*, pl. az i.e. X.-ik században a kínaiak a *CSEREKERESKEDELEM*-ben „*fehér rénszarvasokat és fehér farkasokat*” vártak a hunoktól. MIÉRT?

Mert az *első kínai pénzek teknőspáncélból, kagylóhéjból és fehér szarvas bőrből készültek*. Később tértek rá a *kemény fémpénzekre*, amelyek – értéküknek megfelelően – aranyból, ezüsből, rézből készültek, még később pedig ezüst és ón ötvözetéből.

A HAN DINASZTIA idején „*évente bizonyos mennyiségű selyemfonalat, ruhát, gabonát és más élelmiszert*” (pl. *sót és kölest*), *erjesztőszert, aranyat, vasat, selyemkelmét, fonalat, cérnát és*

más portékát” küldtek a kínaiak a hunoknak, különösen az ínséges években.

Az egyik, feleségnek küldött kínai hercegnő tanítómestere és kísérője (eunuchja) megérkezése után „átállt” a hunok oldalára és arra figyelmeztette őket, hogy „ne essenek a kínai császár csapdájába, ne legyen a hunok gyöngéje a „han selyem és a han étel”. (...) „A xionguk ereje pontosan abban rejlik, hogy öltözködésük és eledeleik más, mint a hunoké, és így nem függenek a han birodalomtól. (...) Mostantól kezdve ha selymeket kaptok, vegyétek fel és nyargaljatok bokrok és tövisek között. Egyhamar foszlányokká rongyolódik a selyemgúnya és lábbeli, s mindenki láthatja majd, hogy a selymek nem olyan hasznosak és kiválóak, mint a filc és a bőrtöltet. Ugyanúgy tegyetek, ha han ételféléket kaptok. Dobjátok ki, hogy a nép lássa, nem olyan praktikus és ízletes, mint a tej és a kumisz”. (DU YAXIONG – HORVÁTH 1997/2003: 57-58).

Kezdeti mottónk – Hóman Bálint tollából – a hun hagyományt fenntartó krónikák kritikai elemzését jelölte meg célul.

Jelen tanulmány rövid adalék a források feltáráshoz, néhány szerző és kritikus bemutatásához és a hunok életmódjának megismeréséhez.

Történelmi adatokat, dinasztikus eseményeket ezért nem közöltünk.

BEFEJEZÉSNEK azonban érdemes felidéznünk DU YAXIONG és HORVÁTH IZABELLA néhány gondolatát.

„*A hunok története* című kötet egyike a legfontosabb hunokról szóló klasszikus feljegyzéseknek. (...) *Sima*, aki a *hunok kortársa volt*, Kr. e. 90-ig jegyezte fel a velük kapcsolatos eseményeket, majd rövid idő múlva meghalt.

Ezután folyamatosan jegyezték fel az őt követő kínai történészek a hunok históriáját. Történetük a nyugati Han-dinasztia (Kr.e. 206-Kr. u. 24), úgy mint a keleti Han-dinasztia (25-220) történelmi leírásaiban is követhető. E két han krónika szerint *48-ban a hunok két részre oszlottak, az északi és déli csoportra.*

Később a déli csoport egy része behódolt és beolvadt a nagy faltól délre eső kínai keleti Han-dinasztia birodalmába, s a kínaiak, az ujgurok és más kisebbségek is őket tartják őseiknek.

Az északi hunok viszont 91-ben nyugat felé tartottak és a kínai kutatók az V. században feltűnő hunok (ATTILA NÉPE) őseinek tekintik őket (Lin Gan 1986-260). Ma sok kínai, akárcsak számos Kínában élő kisebbség – ujgur, yugur, mongol - , akik a nagy fal környékén élnek, úgy tudják, hogy ők a déli hunok leszármazottai, a magyarokról pedig azt tartják, hogy ők Attila király hunjainak ivadékai, azaz az északi hunok leszármazottai. Ezért fontos, hogy a magyarok megismerjék a Shi Ji 110. kötetének tartalmát, ezt a nagyon korai, ázsiai hunokról szóló történelmi feljegyzést.”

(DU YAXIONG – HORVÁTH 1997/2003: 7-8.)

FORRÁSJEGYZÉK

(időrendi sorrend)

FITZGERALD 1989 – FITZGERALD, Patrick 1989.

Az ősi Kína. Budapest, Helikon Kiadó. (Történelmi források 11-12., 155.)

KÉKI 2000 – **KÉKI**, Béla 2000. Az írás története a kezdetektől a nyomdabetűig. Budapest, VINCE KIADÓ kft.

HORVÁTHNÉ 2002 – HORVÁTH, Gáborné 2002. Hun elemek a magyar és a kaukázusi konyha összevetésében. ELEINK I. 1. 2002. 53-59. Kiadó: Magyar Őstörténelmi Munkaközösség Egyesület.

DU YAXIONG – HORVÁTH 1997/2003/ - DU, Yaxiong – HORVÁTH, Izabella 1997.

A HUNOK LEGKORÁBBI TÖRTÉNETE Írta: Sima Qjan-A Shi Ji 110. kötete. Magyar Ház Kiadó 2003.

(Fordítás kínairól angolra, angolról magyarra).

HORVÁTHNÉ 2004 – HORVÁTH, GÁBORNÉ 2004. Hun üstök – magyar lábasok (Gasztronómiai időutazás). A 2003-as Attila-Emlékév pályázati dolgozata. Történelmi kategória III. díj. TURÁN VII. 3. sz. 2004. 34-60.

BICSURIN N. J. (JAKINF): Szobranijje szvegyenyij o narodah, obitavsih v Szrednyej Azii v drevnyije vremena I. (tom I). Izdatyelsztvo Akagyemii Nauk SzSzsZr, Moszkva-Leningrad, AN SzSzsZr Insztitut Etnografii imenyi Mikluho-Maklaja 1950. HUNNU. 39-138. pregyiszlovije V.Sz. Tazskina.

KÜHNER N.V.: Kitajszkije izvesztyija o narodah juznoj Szbiri, Centraljnnon Azii i Daljnego Vosztoka. 1961. 307-324. Izd. „Nauka”.

Matyeriali po isiztorii szjunnu (po kitajszkim isztocsnijkam). Pregyiszlovije, perevod i primecsanyija V. Sz. TASZKINA Izd. „Nauka”. Glavnaja redakcija vosztocnoj lityeraturi. Moszkva 1968. Akagyemija Nauk SzSzsZr, Insztitut Narodov Azii. Vvegyenyije: 3-32. SZIMA CJANY: ISZTORICESZKIJE ZAPISZKI, glava 110. Povesztvovanyije o szjunnu: 34-62.

SZIMA CJANY: Isztoriceszkiye zapiszki (SI Czi), tom III. Perevod sz kitajszkogo.Pregyiszlovije i kommentarij R. V. VJATKINA, Moszkva, 1984.

Schmidt Irén

NIMRÓD ősapánkról

Ősatyánk története a mai nemzedékek számára szinte fölfoghatatlan messzeségből szól hozzánk, alakját csak apáról-fiúra szálló történetekben őrizhettük meg.

Nimródról azért tudunk máig oly keveset, mert a népi eredethagyománynak a napkeleti, a régi Keletre vezető szálait hosszú időn át szándékosan összekuszálták, ahol csak tehették, kigúnyolták, és hiteltelenné próbálták tenni. A nép ősi hagyományokon nyugvó tudását megpróbálták idegen tradíciókra cserélni, majd az idő multával a kicsértelt mítoszokat hivatalosítani, ezáltal legalizálni.¹

Nimródot a magyarok ősapjaként tiszteljük, akiről a **Biblia** így ír:

„Kus nemzé Nimródot is, ez kezdte hatalmasá lenni a földön. Ez hatalmas vadász vala az Úr előtt, azért mondják: Hatalmas vadász az Úr előtt, mint Nimród. Az ő birodalmának kezdete volt Bábel, Erekh, Akkád és Kálnéh, a Sineár földjén. E földről ment aztán Asszíriába és építé Ninivét stb. (Genezis, azaz Mózes I. könyve 10., 8-11.)

Származását tekintve a források igen ellentmondásos adatokat tartalmaznak. **Kézai** a magyarságot - a legősibb nemzeti hagyományokat követve - a jáfetita ághoz kapcsolja, amikor Nimródot a „Jáfet véréből származó Tana fiaként” jelöli meg. E korabeli keresztény felfogással ellentétes származtatást Kálti Márk a **Képes Krónikában** csak a következő „helyesbítéssel” tudja feloldani:

„Nyilvánvaló ebből mindenkinek, hogy Hunor és Magor a magyarok ősei (nem) Nimród fiai voltak, aki Kus fia, aki Kám fia volt, akit Noé megátkozott; mert akkor a magyarok nem

Jáfet nemzetségéből származnának, miképpen pedig Szent Jeromos mondja; azért sem, mert Nimród sosem lakott a Tanais folyó környékén, mely keleten van, hanem az óceán tengerénél. Miképpen tehát a Szentírás és a szent doktorok, mondják, a magyarok Jáfet fiától, **Magortól származnak...**”

Ugyanakkor a Képes Krónika 3. fejezete szerint Nimród nagyatyja Kám és az atyja Kus és „azoknak van igazuk, akik Hunorról és Magorról, a magyarok őseiről azt állítják, hogy Nemroth fiai voltak”.

Székely István 1559-ből származó ún. **Krakkói Krónikájában** az ősi családfa így fest:

„Atilanac nemzeti:

1. Noe
2. Ham
3. Chus
4. Nimroth
5. Hunor
6. Bor, stb..”

A Nimród származásával foglalkozó biblia- és geszta irodalom forráskritikai észrevételeiben még ma is lehet olyan törekvést fölfedezni, ami ősapánk - és ezen keresztül a magyar nép - létét a legszívesebben megkérdőjelezné.

Nimród nevéhez a bibliai Teremtés Könyve fent idézett fejezete szerint sok város építése fűződik, de Isten elleni toronyépítésről nincs szó. Krausz Sámuel már 1898-ban kimutatta, hogy Kézai nem a Bibliából, hanem babiloni pogány mítoszokból merített. Sem a Bibliában, sem Hieronymusnál nincs meg az a részlet, hogy a bábeli toronyépítést Nimród kezdte volna meg, de a pogány forrásokban ez hitelesen föllelhető.

Berosszosz Nimróddal kapcsolatban sokat beszél a szkítákról, sőt a Thanais folyót is megemlíti;

¹ Gönczi Tamás: Nimród gyűrűje, Sárosi Kiadó, Fót, 2004. 23. old.

Epiphanius egyházatyja szerint a „hellének azt a Nemrotot tartják Zoroaszternek, aki továbbköltözve a keleti területek felé Baktriának alapítója lőn.”

A mohamedán mitológiában Nimród következetesen mint Ábrahám hagyományos ellensége és nagy építkező szerepel.²

A városok, melyek alapítását a Genezis Nimródnak tulajdonítja, a szemiták körében gyűlölet tárgyát képezték. Az a tény, hogy Nimród Kám nemzetségében szerepel, arra utal, hogy a zsidók őt hagyományos ellenségeik közé sorolták³. A bibliatudomány ugyanis megállapította, hogy a Kám leszármazottjaiként föltüntetett személyek valamennyien a zsidósággal ellenséges viszonyban álló népeket és városokat jelképeztek.

Az általa létrehozott épületek közül

„...az ókori Borszippa, Babilon testvérvárosa, melyet a helybeli hagyomány és az apokrif zsidó irodalom is a bábéli toronnyal hoz kapcsolatba, most 'Birsz Nimrud' néven ismeretes.⁴ A mohamedán krónikások szerint Birsz Nimrud fellegvárát is Nimrud építette.”⁵

Nimród tehát az egész Közel-Keleten nyomokat hagyott, Kézai azonban legendás tetteiről nem a mohamedán forrásokból értesült, de - mint láttuk - nem is a Bibliából...

Azt a földet, ahová Nimród kiköltözött, a bibliai Havilával (középkori neve Evilath) szokták azonosítani. **Kosmos Indokopleustes** görög utazó, aki 510-ben beutazta Dél-Arábiát, Abesszíniát és Indiát, „Keresztény topográfia” c. munkájában Evilátot egyenesen Hunniának nevezi, amikor a szóban forgó területről így ír: „India és Hunnia, vagyis Evilath”⁶

Kézai és a Képes Krónika is Nimród lakhelyét **Eiulátba** teszi, és ez nem lehet elírás, hiszen a kö-

² L. Cottrell: The Land of Shinar, London, 1965. 13. old., in Endrey, Antal: A magyarság eredete (Melbourne, 1982.) 13. old.

³ B.Vawter: A path through Genesis, 1964. 101. old., in Endrey, Antal idézett mű. 17. old.

⁴ Encyclopaedia Britannica 1961. „Bábel” címszó alatt, in Endrey, Antal id. mű: 18. old.

⁵ L.Cottrell: The land of Shinar, London, 1965. 14.old., in Endrey, Antal id. mű: ugyanott

⁶ Sebestyén László: Kézai Simon védelmében, Nap Kiadó 2000., 40.old.

zékori kéziratmásolók igen jól ismerték a Bibliát és tudták, hogy kell Evilath nevét írni. Ezzel szemben a mezopotámiai Edessa (ma Urfa) városa E. Herzfeld: „The Persian Empire” c. művének 105. oldalán közöltek szerint a Kr.e. tizenharmadik századi asszír forrásokban **ELUHÁT** néven szerepel!⁷ A két név igen közeli rokonságot mutat, ami még a két és félezer éves, szájhagyományból eredő kiejtésbeli torzulás után is észlelhető. Minden esetre az újkori történészeink által azonosított bibliai Havila/Evilath a fentiek alapján kevésbé tűnik valószínűnek. Az egymásnak feszülő álláspontok miatt e téma azonban a mai napig nincs megnyugtatóan lezárva.

De túl sokat időztünk az alapoknál, vannak még érdekesebb összefüggések is.

Ősapánk nevének jelentése máig rejtély. A név eredetét a közel száz évvel ezelőtt élt és alkotott Dr. Cserép József filológus látszott megtalálni: miszerint **méd nyelven „nim-ruh” kiváló embert, azaz hőst jelent.**⁸

A Hunor és Magor legendával, mint ma is élő kazakisztáni néphagyománnyal Benkő Mihály és kutatócsoportja nemrég találkozott Közép-ázsiai útján, Torgájban⁹. A helyi népelemezben a két testvér neve: Hudijar és Madijar. Azon túl, hogy magyar eredetű nemzetség, törzs- és családneveket láttak az ősi temetők fejfáin (sőt, legendáikkal is megismerkedhettek), a magukat magyar ősöktől származtató **madijar** néptörredékekkel is találkoztak, akik rendkívül örültek az ősi „rokonok” látásán.

Néphagyományunkban szereplő, a teljesség igénye nélkül itt felsorolt ósatya-mondák az alábbi témák körül csoportosulnak:

- ❖ Nimród gyűrüje: ez tulajdonképpen a népmesei „kígyóvá tekeredett, végtelenné kerekedett, teljes világnak” szimbóluma
- ❖ Nimród fája: istenfa, életfa

⁷ in Endrey, Antal: id. mű 18. old.

⁸ Dr. Cserép József: A magyarok eredete, Franklin Társulat, Bp. 1925. 42. old. Jegyzet, Csengery Antal tárgybani művére hivatkozva

⁹ Benkő Mihály: A torgaji madiarok. Keleti magyar néptörredékek Kazakisztánban. Timp Kiadó, Budapest, 2003. 92-93.. és 122-123. old.

- ❖ Az ismert Csodaszarvas-regéhez kapcsolódó történetek különböző változatai. A Tarih-i Üngürusz Hunor és Magor édesanyját Anki-szának nevezi. Neve ún. „beszélő” név; megfejtése még ma is viták tárgyát képezi.
- ❖ A néphit Nimród megjelenését a fehér lóhoz köti. (A fehér lóval és táltosi tulajdonságaival számos népmesénkben találkozhatunk)
- ❖ Igen érdekes, szinte megdöbbentő az a Nagyvárad környéki néphagyomány, ami úgy gondolja, hogy Nimród jelentése „**Nemrótt**”, azaz e mondakörnek csak a nép ajkán megőrzött *szóbeliségben* van helye.¹⁰ Ez a tény azon túl, hogy utal a magyarok ősi írásbeliségére, biztosítja az igazán fontosnak tartott dolgok „rejtőzködő” megtartását a nép emlékezetében.

A Nimród-mondákat őrző hagyomány túlmutat a Bibliában és valamennyi, a krónikákban foglalt ismereten, merthogy ezeket a nép a szívével írja. Így tudtak ezek oly sok generáción át fennmaradni.

Nimród népe - vagyis az özönvíz utáni ősnép - **egyetlen ősnyelvet beszélt** akkoron. Az Úr azonban összezavarta a nyelvüket, miáltal a rokonok sem értették meg egymást: így szétszéledtek a Földön. Bolygónkon azóta is a meg nem értés uralkodik. A magyar nyelv mindnyájunk nagy kincse. Tömörsége, kifejezőkészsége, jelentésbeli és formagazdagsága kiemelkedő értéket képez, és egyre több jel utal arra, hogy nagyon is sok köze van a Babel előtti ősnyelvhez.

A Nimród nevéhez fűződő építmények közül **Herodotosz** a királyi palotán túl az ún. Bélosz szentélyt a következőképpen írja le:¹¹

„...alapterülete négyszög alakú és minden oldala két stadion¹² hosszú. A szentély közepén zömök torony emelkedik, melynek szélessége és magassága egy stadion. Ennek a tetején egy másik torony áll, azon egy harmadik és így tovább, összesen nyolc torony... Az utolsó toronyban nagy szentély található, amelyben egy magasra vetett ágyat s egy *aranyozott*

asztalt helyeztek el. Istenkép azonban nem látható benne. Éjjel egyetlen férfi sem léphet be ide, csakis egy helybeli asszony, akit az Isten választott ki valamennyi ottani nő közül. Így mondják azt a khaldeusok, ennek az istennek papjai.”

Ennek ismeretében figyelemre méltó, hogy a magyar hagyomány szerint igen nagy ajándék „Nimród asszonyát meglátni **arany asztalánál**. Aki azonban nagy ritkán meglátta, az senkinek nem mondhatja el, hogy látta és hogy mit beszélt vele”¹³

A titokzatos asszonyhoz hasonló felsőbb lényekkel tündérmesékben találkozhatunk, akik nem egyszer angyali tulajdonságokkal rendelkeznek. A Szent Koronát is angyalok hozzák le az égből. A Szent Korona tan isteni törvényei által a magyarság lehetőséget kapott egy arany világ, az ún. Aranykor valóra váltására, itt a Földön. Ez a tündérek és angyalok által hozott sajátos, „boldogvilág” a magyar mondakörön és a kelta-ír népmeséken túl sehol nem található meg Európában.

Bizonyára kevesen ismerik **Nimród képjelét**. Ezt olyan szimbólumok és írásjelek alkotják, amelyek az Orion csillagképet ősatyaként ábrázolják.¹⁴ Állaton vagy tárgyon lévő billogként is fel foghatók, amivel nagyobb csoportok, törzsek, vagy nemzetségek is rendelkezhetnek. A nemzetség-jel szokásának kialakulása a mitológiával függ össze. Ezt a jelet őseink testükre tetoválva, használati tárgyaikra festve, vagy karcolva viselték az összetartozás, a közös származás ismertetőjegyeként. Használata érdekes módon nem csak a magyaroknál és egyéb sztyepei eredetű népeknél volt szokásban, hanem más nemzetségeknél is. A Nimród-Orion jelet megtalálhatjuk a XII. századi magyar ezüstdénáron, királylistáinkon, boszporuszi uralkodók tárgyain, görög, török, örmény és más nemzeteknél. A legérdekesebb példa: a klasszikus ciprusi szótagírásban is találunk olyan jeleket, melyeknek formája az Orion csillagkép alakját tükrözi.¹⁵

¹⁰ Gönczi Tamás: Nimród gyűrtűje.

Sárosi Kiadó, Fót, 2004. 25. old

¹¹ Herodotosz: A görög-perzsa háború, Bibl. Classica. Europa, 1989. in Gönczi, T. id. mű: 137. old.

¹² Ógörög hossz mérték: kb. 185 méter

¹³ Gönczi Tamás: id. mű 137-138. old.

¹⁴ Varga Géza: A magyar nép jelképei.

Írástörténeti Kutatóintézet, Bp. 1999, 111. old.

¹⁵ Varga Géza: id. mű: 115., 120-121. oldalai

A beavatottak tudásából a Fény bölcsességével rendelkező **Nimrud az esti égbolton az Orion-Kaszás csillagképében tündökölt**, és onnan a Tejút mellől vigyáz népére, a magyarokra. Magyarország asztrológikus jegye a Nyilas, vagy ló. (Nem véletlenül vagyunk lovas nemzet!)

A hagyomány szerint Nimród a nyilat csak akkor kaphatta meg, ha megígérte, hogy tartósan feszített állapotban, felajzva tartja. Abban a pillanatban, amikor elengedi, ismét meg kell feszítenie, mert ha nem ez történik, és a húr „megpihen” akkor az íj el fog tűnni Nimród égi-földi kezéből. Ezért tartja hát Nimród az íját állandóan feszítve ott fenn a „csillagos-magos” égen.

Nimród-legendáink fennmaradása bizonyítékot szolgáltat arra, hogy a magyar nép ősi múltját, jelkép- és mítoszrendszerét nem lehet hatalmi szóval eltagadni. Ha a most felnövő új nemzedék netán mégis elfelejtené, hogy mivégre is van a világon: elég fölneéznie az Orion csillagképre, ahol a „Nagy Vadász” ősapánk bizton utat mutat.

Schmidt Irén
MBE Nagy Lajos Király Magánegyeteme
Magyarságtudomány Szak
I. évfolyam

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Benkő Mihály: A torgáji madiarok. Keleti magyar néptörödékek Kazakisztánban. Timp kiadó, Budapest, 2003
2. Dr. Cserép József: A magyarok eredete. A turáni népek őshazája és ókori története. Franklin Társulat, Bp. 1925
3. Endrey Antal: A magyarság eredete. Magyar Intézet Melbourne, 1982
4. Gönczi Tamás: Nimród Gyűrtje. Sárosi kiadó., Fót, 2004
5. Magyar Adorján: ősműveltség. Magyar Adorján Baráti Kör, Bp., 1995
6. Sebestyén László: Kézai Simon védelmében. Nap kiadó, Bp. 1997, 2000
7. Varga Géza: A magyarság jelképei. Írástörténeti Kutatóintézet, Budapest, 1999
8. Kálti Márk: Képes Krónika. Fordította: Bellus Ibolya, Budapest 1986
9. Kézai Simon mester Magyar Krónikája. Magyar Helikon, 1982
10. Székely István: Krónika ez világnak jeles dolgairól. Krakkó, 1559
11. A Szent Biblia, ford. Károli Gáspár. Egyetemi Nyomda, 1983
12. Tarih-i Üngürüş (A magyarok története ford. Blaskovics József Magvető Kiadó, Budapest 1982
13. Miskolci Bölcsész Egyesület „Nagy Lajos király Magánegyeteme”
Dr. Gyárfás Ágnes 2003/2004. évi előadásai

Spanyol László István A SZTYEPPÉK PARIPÁI

A magyar ember mindig nagyon szerette a lovat. Egyes történelemírók azt állítják leírásukban, hogy a szkíták összenőttek lovaikkal. A görögök ennek alapján rajzolták meg a kentaurt. Mert ők azt az összenövést szószerint értelmezték. De mi nem testileg, hanem érzelmileg beszélhetünk a lovakkal való "összenövésről", ami valójában a gazda és a ló kapcsolata harmóniáját jelenti. Mert a ló nemes állat.

Mi tagadás? Én is nagyon szeretem a lovat, és mivel nekem nincs, másokéban gyönyörködöm. Legyen az igásló, versenyparipa vagy pici póniló, mindegyiket elfogadnám...

Mivel lórajongó vagyok, így minden lóról írt mesét, történetet elolvastam, ami kezem ügyébe akadt.

Kisfiú koromban azokat a hős lovakat mélyen a szívembe zártam, és babusgattam őket azt remélve, hogy majd nekem is lesz egy ilyen lovam!

Talán azok a régi érzelmek, álmodozások segítenek most engem abban, hogy megfejtsem az Ősi Gyökér 2004. április-júniusi szám fedőlapján látható két lovas övcsat misztikumát.

Azt már megállapítottam, hogy mindkét övcsat paripája egyazon lóról szól, csak a ló ábrázol-

lásában van eltérés. Mert az egyik ötvös ügyesebb volt és több fantáziával is rendelkezett, mint a másik.

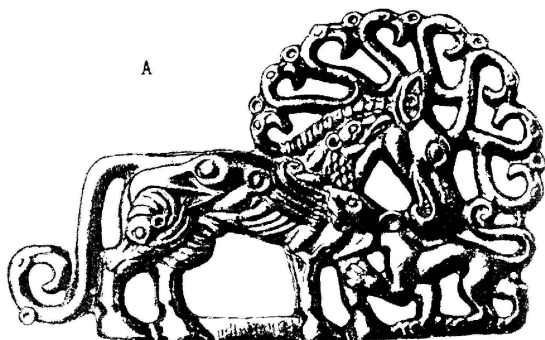
Az is szerepet játszik az eltérésben, hogy bár azonos nép lakta területről került elő a két övcsat, de nagy távolságra egymástól.

Nem lehet kétséges előttünk az sem, hogy a nagy távolság ellenére is azonos mondához tartozik mindkettő, aholis mindkét nép azonos hiten élt. Ezeket bizonyítja az, hogy mindkét ló sörénye annak a kacskaringós–kacsos mintának az eleje, ami végül a lovak szügyénél egyesül ismét az állalattal.

Az említett kacsos mintázat is hasonló formát mutat, - értendő ezalatt a "félkörös" forma, ami valamilyen törvényszerűsége utal. Egy előírást követ mindkettő formája, és meglátásom az, hogy hitbéli előírás betartása eredményezte ezt.

A szerző ezeket a lovakat "csőrös lovak"-nak nevezte el, de szerintem nem találó ez az elnevezés. Ugyanis a lovak orra nem megnyújtott, és felemás csőrrel nem ábrázolhatták őket.

Fő hangsúly az A pontban jelzett övcsaton van, lássuk a képet:

A kép két részből áll, azaz tevődik össze. Az egyik része a ló, a másik része az a mintázat, amibe a ló belenőtt.

A kettő szoros kapcsolata szemmel látható, így előbb különválasztva, majd mindkettőről is lesz szó.

Amint látjuk a ló különös módon ábrázolt. Először is, a ló "tetőtől talpig" vértezett. Véleményem szerint a fehér hunok bőrből készült pajzsait láthatjuk viszont. Erre utalnak a "bőrrózsák".

Ez azt árulja el nekünk, hogy harci paripával van dolgunk. Méghozzá egy nagyon értékes példá-

nyával, mert gazdája bőrpajzsokkal borította lova testét. Tehát ez a ló is a hős lovak közé tartozik.

Igen furcsa mód, a lónak nincs eredeti farka, hanem párdúc farkkal ábrázolt. Ez az ábrázolási mód szolgál a ló egyéniségének kidomborítására, kihangsúlyozására.

Ebből azt hámozhatjuk ki, hogy a ló nem csak részt vesz a csatákban, hanem önmaga is harcol az ellenség ellen.

Mint már említettem, sok történetet olvastam csatavakokról is, és bizony azok a lovak is harcosok voltak, mint a gazdájuk. Rúgták, harapták az ellenfél lovát, és sok esetben ezzel mentették meg gazdájuk életét. Ez az övcsaton ábrázolt paripa is ilyen, gazdájával együtt harcoló ló lehetett.

Féltette is remek lovát a gazdája, és pajzsokkal borította testét.

De a mi lovunk még ezeket is fölülmúlja, mert ő szinte égi lény. Vagy talán csak az ég ajándéka. Ez az a misztikum, amit nem könnyű kihámozni.

Nagyon érdekes megoldással, - mindkét képen, - a ló sörénye képezi első ágát annak a kacsos félkörös mintának, amibe a ló beleolvad. Egyesül vele. Ez a félkörben ábrázolt kacsos mintázat nem más, mint az életfa ily módon történt ábrázolása.

Különös figyelmet érdemel az ábrázolás azon része melyben az életfa törzse, gyökerek formájában párdúcformát ölt, és mancsával fogja a ló lábát. Ezzel záródik a kör.

Mint ismeretes, az életfa az örök élet szimbóluma. Mivel az életfa kacsos mintázata a lósörényénél kezdődik, és mert a lábánál végződik, ezzel a lovat a mítoszok világába emeli a kép. Magasztalja ez a paripát, és kicsit isteníti is. Az életfa és a ló ilyen kapcsolata által egy élet – energia gyűrűt alkot a kép, örök életet szimbolizál.

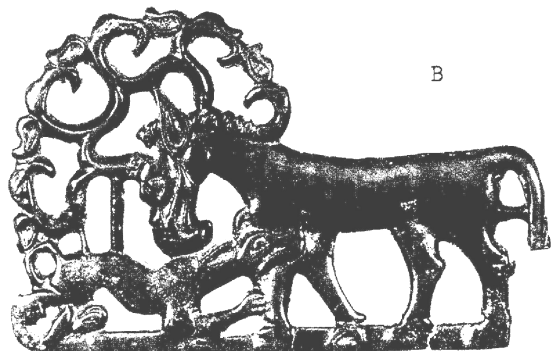
Az önmagába visszatérő élet az örökkévalóságot jelenti. Mint látjuk is, a ló nem támad az életfa párdúc-gyökerei ellen, hanem szeretettel nyalogatja, mint tehén a borját.

Tehát a képen a ló fejéből lelógó valami nem csőr, hanem a ló nyelve.

Az előadottak alapján bátorkodom a paripák elnevezését eszközölni, és az

"ÖRÖK ÉLETŰ PARIPA"

névvel látom el mindkét övcsatot.

Szükségét látom annak, hogy alaposan hasonlítsuk össze a két kép ábrázolási módját. Jóllehet, a második képen nem vértezett a ló, és nincs párduc farka, hanem természetes lófarokkal láthatjuk. Ez viszont nem csökkenti túlságosan a kép értékét, mert a második képen is a ló sörényéből indul ki a kacsos mintázat, ami ugyanúgy "párducgyökeret" alkotva kapcsolódik a lóhoz, amit nemes paripánk szeretettel nyalogat.

A két kép mondanivalója, misztikuma teljesen megegyezik és az ábrázolások módja is azonosnak tekinthető. Ez utóbbi azonos hitbeliséget tükröz, és igazolja azt, hogy a két lelőhelyterületén élt nép egy volt, és egyformán ismerték az "Örök életű paripa" mondáját.

Vajon mi is lehetett az a monda?

Erre nehéz pontos választ adni, de én mégis megkísérlem kitalálni.

"Hol volt, hol nem volt, de valamikor régen élt egy nagyon jó király. Úgy hívták, hogy Badaj. Népe nagyon szerette is őt, mert igen jó életet teremtett országában. Minden ember boldogan élt, és munkavégzés közben is dalolt.

Ennek a nagy jólétnek aztán híre ment szerte a világban Így jutott el az egyik gonoszlelkű királyhoz is a sok jóhír. Azt a királyt meg Bendeguznak hívták, mert az ördög teremtett őkelmét...

Bendeguz király nagyon megirigyelte a nagy jólétet is, meg azt is irigyelte Badaj királytól, hogy őt minden embere szereti.

Nosza, meg is támadta gyakran Badaj király or-

szágát, de bármilyen erős sereggel támadott is, elfoglalni nem tudta.

Szegény Badaj király sokat bánkódott azon, hogy megrontották az ország jólétét, - hiszen a nagy csaták csak pusztítottak, pusztítottak, de a sok bánkódás nem segített rajta.

Ahogy bánkódva, gondokba merülve kóborolt a pusztán Badaj király, egyszer csak egy életfa előtt találta magát.

Jött hát az ötlete, hogy ott az életfa tövéénél mondjon imát és kérje a Jóistent, segítse meg őt valamilyen képpen.

Hát amint ott imádkozott, egyszer csak megmozdultak az életfa gyökerei, kifordultak a földből és hajladozni, izegni-mozogni kezdtek, míg végül egy gyönyörű paripa formáját vették fel.

De nem csak gyönyörű volt az a paripa, hanem tőtől talpig fel is volt vértézve.

Badaj király ebből értette meg, hogy harci paripa nőtt ki az életfa gyökeréből.

De gyönyörű is volt ám az a ló, és a király szeretettel simogatta és elnevezte Rárónak.

Majd felpattant Ráró hátára és hazanyargalt.

Nem sok idő telt el a történetek után, amikor megint közeledett Bendeguz király hatalmas seregével. Ezúttal olyan nagy sereggel érkezett, hogy a katonák sorának nem volt se vége, se hossza!

Badaj király aztán felugrott a Ráró hátára és saját serege élére állt. Hát akkor megindult Ráró a gazdájával, mint valami fergeteg, és halomra zúzta, tiporta az ellenséges sereget! Alig fordult a király egyet-kettőt Ráró lován, és már Bendeguznak alig maradt katonája. Ezt látva eszeveszett futásban keresett menedéket a gonosz király.

Mikor Badaj király már megöregedett, fiára hagyta a csodálatos paripát, az meg az ő fiára, és így tovább.

Mert az a ló örök életű volt, hiszen az életfa gyökereiből nőtt ki."

A két övcsat számunkra is igen értékes lelet mert azt bizonyítja, hogy magyar eredetű nép lakta azt a vidéket is.

Ami még inkább szembetűnőbb, az nem más, mint az életfa "félkörös" koronával való ábrázolása, mely elvezet bennünket a rokoni Mezopotámiába,

majd onnan a Kárpát-medencébe.

Ez az ábrázolási mód viszont elvezet bennünket az övcsatok készítési korába. Erre azért szeretném felhívni történészeink figyelmét, mert a jelek szerint még senki sem foglalkozott az övcsatok titkai megfejtésével.

Az Ősi Gyökér 1999. január-márciusi szám 17. oldalán mutatta be Marton Veronika remek tanulmányában a most általam leközölt képet. Amint a kép mutatja, Mezopotámiában is "félkörös" koronával rajzolták az életfát. Nem minden területen, nem minden korba, de sajnos a szerző nem ismertette a pecséhenger lelőhelyét és feltételezhető korát. Mivel az életfa azonos ábrázolással látható a két övcsaton és a pecséhengeren is, ez azt tanúsítja nekünk, hogy a Bajkál tó és Dobrudzsa (Mongólia) népei szoros kapcsolatban álltak egymással, és azonos hiten éltek.

Oroszlános-szarvasos-sasos pecséhenger

Véleményem szerint ennek igen nagy jelentőséget kell tanúsítanunk, és különösképpen szeretném felhívni történészeink figyelmét Mezopotámia és Dobrudzsa kapcsolatára!

Mivel eddig még nem találkoztam a mezopotámiai pecséhenger megfejtésével, és mert most foglalkoznom kell vele, előnyösnek látom a pecséhenger üzenetét megfejteni.

Ha jól megfigyeljük, a kép figurái mind egymáshoz kapcsolódnak. Az oroszlán a szarvashoz, a szarvas az életfához, az életfát szinte érinti a repülő madár.

Elemezzük hát a figurák jelentését:

Az oroszlán:

Az oroszlán feltétlen királyt szimbolizál. Ha az

oroszlán farka felcsapott, akkor Isten akaratából való uralkodást jelent.

A szarvas:

Ez esetben a Csodaszarvast vélem felismerni, mely köztudott, hogy a magyar népek mondájához tartozik, és azon a területen ahol a pecséhenger készült, az ott élt magyarok totemállata volt.

Az életfa:

Több szempontból is különös az életfa ábrázolása.

- A fa koronája "félkörös" formában látható.
- Az életfa öt hegy tetejéből nőtt ki.
- Mellékhatásai is vannak.

A repülő madár:

Nem lehet kétséges előttünk, a madár a TURUL-t jelenti, aki a Szentlelket, adott esetekben Krisztus Urunkat, és a Teremtő Istenatyát is szimbolizálja. Jelen esetben a Teremtő Istenatyát kell értelmeznünk a képen.

A pecséhenger története:

A pecséhenger azon célzattól készült, hogy tudtul adja a lakoságnak, hogy új király került a trónra.

A király uralkodása programját rögzíti a pecséhenger mondanivalója.

Ezt láthatjuk az első két figura kapcsolatán. Az oroszlán jobb első lábát rátette a szarvasra. (Értendő ez alatt az, hogy "rátette kezét," "keze alá vette az országot és népét.")

Az oroszlán szája nyitva van, tehát kiált, irányít, parancsol. Ugyanakkor bal mellső lábával irányt mutat.

A szarvas tekintete az oroszlánra szegeződik, tehát figyel, ügyel szavára. (Nem gondolhatunk megrettent, menekülni akaró állatra, mert a menekülő állat nem nézi üldözőjét, hanem előre néz.)

Az életfa oldalhajtsái a nemzet létszámának felszaporodását jelentik.

A repülő Turul valamit hoz a csőrében, és úgy van ábrázolva, mint a fészkére szálló madár. A csőrében minden bizonnyal a táplálékot, a jólétet hozza, - mint ahogy a madár eteti fiókáit. (ÉGI MANNA)

A pecséhenger üzenete:

"Az új király Isten akaratából koronáztatott meg.

Uralkodása alatt az ország népe jó létben fog élni, és ez nemzetszaporulatot fog előidézni.

Az országot Isten honává, valóságos "Éden-kertté" fogja tenni."

Mivel az életfa hegycsúcsokon áll, a Kaukázus vidékre tehető e terület.

Ismét vissza kell most térnünk a mi csodálatos paripáinkhoz.

Mindig nagy kérdés előttünk egy-egy reánk maradt műkincs készítése korának meghatározása. Gyakran segítenek ebben az írásjelek, ha vannak, de ez esetben ilyenről nem lehet szó.

Annyit azonban megállapíthatunk, hogy a mezopotámiai pecséthenger és a két övcsat megközelítőleg azonos időszakban készült. Ezt az életfa ábrázolása tanúsítja.

Mint ismeretes, manapság a Bajkál-tó vidéke és Mongólia népe buddhista hiten él. Nem vonom kétségbe azt, hogy a két övcsat jóval a buddhizmus előtt készült, mert utána az új felekezetiek nem engedték volna meg elkészítését, de legfőképp viselését!

Ennélfogva csak egy Távolszéli szakértő történész segíthetne ki engem ebben.

Mivel azt állítottam, hogy az életfa "félkörös" ábrázolása a Kárpát-medencébe vezet bennünket, ezt bizonyítani is szeretném.

Kalotaszegi vőfélyek

Várady Pál – Borbély Anikó Kalotaszeg (Zrínyi Nyomda kiadója 1990) című művéből közöljük a Kalotaszegi vőfélyek életfáját mintázó bokrétát.

(Szerk.)

Az igaz hogy a katolicizmus minden pogánynak minősíthető irodalmat és képet eltüntetett, de a népviseletben, népművészetben tovább élt ősi hitvilágunk, és még mind a mai napig fellelhető.

Ebből az állapítható meg, hogy ugyan az új, számunkra idegen vallás felvétele helyenként befolyásolta népművészetünket, de mind a mai napig nem tudta kiirtani belőlünk az őshitet.

Az Ősi Gyökér 2002. április-júniusi számában, Kathona Mónika dolgozatában a 42. oldalon mutatja be a matyó vőlegényt és menyasszonyt.

Matyó vőlegény és menyasszony

Nem kell mást tenni, mint egymás mellé helyezni a képeket, és minden kétséget kizáróan arra a meggyőződésre jutunk, hogy a matyó menyasszony fejdíszje teljesen megegyezik az életfa "félkörös" ábrázolásával".

A kárpát-medencétől a Csendes Óceánig egy széles sávban ókori és újkori magyar nyomokra lelünk. Mi egy nép voltunk valamikor. A rokonnépek többsége még mindig él, csak el vagyunk szakítva egymástól.

Még nem késő. Nyújtsuk ki kezünket, öleljük át egymást, legyünk ismét jó testvérek!

Magad ha vagy, magadra figyelj,
emberek közt szavadra ügyelj.

(Tuvai közmondás)

ŐSKOHÓK

STAMLER IMRE MAGA MENTSÉGE...

Amikor 1986-88-ban felfedeztem Magyarország születésnek legfontosabb tárgyi tanúit Somogyban, akkor megértettem, hogy európai jelentőségű tudományos értékeket mutathatunk meg a világnak, ha mi is úgy cselekszünk, mint a norvégok, amikor megtalálták Asa királynő viking hajóját és Ósebergben hajómúzeumot építettek neki. Én 1988 óta őskohászati múzeumokban szerettem volna látni a fajszi és bűi fejedelmi vaskohászati üzemeket. Így akartam megváltoztatni azt a hamis és egyoldalú értékítéletet, ami őseinkről él Európában 1100 év óta, és ami a XIX. század óta az akadémiai történetírásban is szinte kizárólagossá vált.

Ezért így kezdtem 1988-ban kutatási programot:

"Segítőket, szövetségeseket, támogatókat keresek egy nagy nemzeti feladathoz. Nem csak egyes személyekhez szólok, hanem szervezetekhez, intézményekhez, vállalatokhoz is, hogy láthatókká tehessük azokat a nyomokat, amik visszavezetnek bennünket egy évezrednél nagyobb távolságra, a honfoglalás és az államszervezés válságos időszakába, amikor választ kellett adni az adott kor kihívásaira, amikor be kellett illeszkedni az alakuló Európa új hatalmi rendjébe a megmaradás és a fejlődés érdekében.

Lektoraim figyelmeztettek, hogy új feltevéseim, állításaim és bizonyítékaim viharokat keltenek, és erre készüljek fel." (Stamler Imre: Milyen volt az ősi Somogyország? Levéltár, Kaposvár 1989.)

A vihar máig tart és ennek a legnagyobb áldozata a 4 műhelyes 41 kohós fejedelmi vasüzem pusztulása lehet.

Tudtam, hogy képtelennek látszó feladatra vállalkoztam, amikor demokratikus kutatást kezdeményeztem egy diktatórikus, felülről építkező rendszerben, hiszen nem is voltam tagja az államosított tudomány egyik intézményének sem, történészként tanár voltam, ezért "a tudományos céh" tagjai kontárnak tartottak és tartanak ma is. Vannak akik ezért hallani sem akarnak arról, hogy a somogyi fejedelmi vaskohászati telepeket

én fedeztem fel és szakmai vezető munkát végezhetek egy alapítványban programunk megvalósításáért. Tiltani akarják, hogy meggyőzzem a világot a honfoglaló magyarok igazáról bizonyítékaim segítségével.

Az első és az utolsó tiltás indokolását ismertetem.

MI A BŰNÖM?

Ezt először Magyar Kálmán megyei múzeumunk illetékes régésze közölte velem, amikor 1987-ben megfogalmaztam első kutatási programot: Megtalálhatók-e az ősi Somogyország nyomai? címmel.

Ezt írta a cím alá:

"Természetesen megtalálhatók!!! A kérdés mélyértelmű, egyenértékű azzal, hogy járjunk-e két lábon, avagy gondolkodjunk is!... Önmagunkba mélyedve, önmagunk tudásanyagát, képességét mérlegelve! Nem kérdéses az ars poetica!

Az iskolai oktatáshoz olvasni, olvasni, valóban olvasni kellene a szakirodalmat, mert Somogy a honfoglalás kutatásában az élen jár. Csodálkozom a történész igazgatón! Mindent kutatni akar, nem tud szelektálni, nem ismeri a mondást, hogy aki sokat markol, keveset fog. Ezért tehetetlenségében csak jajong! Amikor a szerző ezzel a fel fogással járja a mezőt, óhatatlanul régésznek képzelet magát! Erős optikai csalódás!!!

Az írás szakmai hibáktól és tévedésektől hemzseg, nem tükrözi a valós somogyi régészeti eredményeket."

Ezért a Somogy folyóirat főszerkesztője írásmat nem merte közölni, hanem visszaküldte címemre 1988. II. 9-én. Sajnálattal.

2003-2004-ben a MTA elnöke Víz E Szilveszter így minősítette munkámat, amikor megindokolta, hogy miért nem kíváncsi Európa első őskohászati múzeumára és benne a fejedelmi vasüzem műhelyére és bűi programunkra:

"Nagyra becsülöm a somogyfajszi lelőhely feltárásával és az emlékhely kialakításával kapcsolatos erőfeszítéseit, melyeknek köszönhetően a magyar tudomány és társadalom egyaránt gazda-

gabbá vált."

De!...

"Nem kell Önnek a honfoglalás kori magyarság kulturális fokáról meggyőzni a magyar történeteseket, régészeket, a MTA illetékeseit, ezt ui. mindegyikük jól tudja és annak feltárásán, nemzetközi elismertetésén munkálkodik. Éppen ezért nem ismerek céhes szemléletű állami tudósokat."

Mindkét tiltás látszólag védekező, védi "a tudományt", a tudósokat, az Akadémiát, a "tudományos céhet" a külső támadásokkal szemben. Azt állítják, hogy az állami tudomány mindent jól tud, az igazság kizárólagos birtokosaként. Ezért a kívülállóknak, a kontároknak nem lehet igazuk.

Magyar Kálmán tiltása brutális volt, tele hatalmi arroganciával, gúnnyal, hatalmi fölényvel, magabiztossággal, hazugsággal.

Az MTA elnöke udvarias hangnemű, látszólag elismeri érdemeinket is, bizonyára jószándékúan. Bizonyítékaimra, igazamra azonban nem kíváncsi Ő sem. Megtisztelő, hogy két levélben meg akart győzni arról, hogy a MTA Régészeti Intézete, az állami kutatás, hivatása magaslatán áll, jól ismerik a "honfoglalás kori magyarság kulturális fokát". Ezért ismertette az intézet kutatási programjainak a címét is. Sajnálom, hogy nem tudott meggyőzni, mivel a honfoglalók államhatalmának, kultúrájának és az *ősi vasművességnek a kutatása nem szerepelt a felsorolásban*. Őskohászati múzeumokat sem építettek sehol. Programunkat mi felajánlottuk az Akadémiának, múzeumnak, de még részben sem vették át tőlünk. Együttműködni sem hajlandók velünk...

Mi soha sem az Akadémia ellenében kívántunk kutatni, hanem vele együtt. *Ha nélkülünk végezték volna el azt a munkát amit Fajson végeztünk és másutt, akkor most nem lenne miről írnom.*

Sajnálatos módon a büi "tudományos háborúban" a Régészeti Intézet igazgatója teljesen támadóink mellett foglalt állást, amikor kutatásunkról az alapítvány megkérdezése, meghívása nélkül szervezett tudományos tanácskozást Budapesten 1999. november 3-án, bár Fodor István szakvéleményében jelezte, hogy a somogyi fejedelmi vaskohászat kutatási programja az én munkám és alapítványunké. A történetet Hatalom és vas címmel megírtam megyei múzeumunk ünnepi évkönyvébe 2000-ben. Ellenőrizhető.

Igazunk tudatában vizsgálatot kértem a Nemzeti Kulturális Örökség igazgatóságától. Ilyen vizsgálatra állítólag nincs felhatalmazásuk.

2001-ben ezért Glatz Ferenc MTA elnök segítségét kértem.

Válasza:

"Megkaptam október 14-én kelt elkeseredett hangú levelét. Őszintén sajnálom, hogy értelmes emberek ilyen helyzetbe jutnak. Nem mentegetődzöm, csak ismételten leszögezem, én az Önök munkáját, személyesen az Önét igen sokra tartom. Erről meggyőződhetett abból is, hogy a História-ban és más fórumokon is a somogyfajsi leleteknek és az Önök munkájának elismeréséről nyilatkoztam. Az én kérésemre utazott le annak idején Heckenast Gusztáv és Hegyi Klára főtitkár a leletek megtekintésére. Sajnos egyszerűen nincs időm arra, hogy a régészeti belső vitákba betekintsek. Talán majd néhány hónap múlva, ha elnöki teendőimet befejeztem. Addig is megkértem Szász Zoltán igazgató urat, hogy a Régészeti Intézettel karöltve, tárgyalja meg a keletkezett konfliktust és annak okait igyekezzenek megszüntetni."

Az akadémiai vizsgálat és állásfoglalás is elmaradt.

2002. decemberében felkerestek bennünket Az Európai Vaskultúra Útja tudományos szervezői, hogy a büi fejedelmi vasüzemet európai értéként uniós támogatással mutassuk meg a világnak. Ehhez azonban az Akadémia és a kormányzat támogatása kellene.

Ezért hívtam meg Somogyba a MTA elnökét és a Régészeti Intézet igazgatóját, a kormányzat illetékeseit.

Mindenki elutasította meghívásomat.

Vajon ha egy alapítvány Angliában feltáratná Nagy Alfréd 4 műhelyes 41 kohós fejedelmi vasüzemét és azt be akarná mutatni a világnak, akkor az akadémia és a kormányzat illetékesei ugyanígy cselekednének?

Náluk még nem találták meg az 1100 éves királyi örökséget.

Nálunk hagyják, hogy megsemmisüljön. Miért? Írásomból kiderül.

BOTRÁNYOS ÁLLAMI TÁJÉKOZTATÁS AZ ŐSI VASMŰVESSÉGRŐL 2003-BAN

Magyar régészet az ezredfordulón címmel reprezentatív megjelenésű szakkönyv jelent meg a

Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma által. A cél nemes, megmutatni Európának és népünknek a legjelentősebb régészeti értékeinket és méltatni a felfedezőket, feltárók érdemeit. A négyszáz oldalnál nagyobb terjedelemben 80 oldal jutott a római korra és 17 oldal a honfoglalás korára. Mivel a főszerkesztő Visy Zsolt kétszer járt a somogyi fejedelmi vaskohászat lelőhelyén, Fajson is és jól ismerte büi programunkat és eredményeinket, hiszen alapítványi pályázatunkat Ő fogadta el, egyetértően ezért kíváncsian vártam, hogy mit mutatnak meg "a honfoglalás kori magyarság kulturális fokáról". Örömmel láttam, hogy Fodor István ugyanazt az írását közölte, amit konferenciánkon elmondott a honfoglalók hitéről. Révész László a temető feltárásáról adott európai színvonalú tájékoztatást a könyvben is, előtte konferenciánkon is... A vaskohászati, vasműves kultúráról azonban hiába kerestem utalást a tartalom átolvasásakor. Végül a kézművesség címszó alatt meg láttam egy fényképet, melyen egy *bucakemence* látható *fejtetőn állva!*... aztán a másik oldalon ugyanez a kohó a talpán áll egy műhely partfalában. (331-332. o.) *A vasművesség ismertetésére mindössze 15 sor jutott.* Ennyire futotta a tudásból!?

Sajnálatos módon sem a szerkesztők, sem a tájékoztatást író Wolf Mária régész nem tudja, hogy *a vasművesség nem kézműves mesterség volt* csupán, hanem kultúránk egyik legfontosabb része. Ezért nem kézművesség címszó alatt kellene ismertetni, hanem a hatalmi, termelési, gazdasági kultúra témakörben. A vastermelés ugyanis a hatalom, a kultúra legfontosabb stratégiai alapanyagát adta, a kovácsolható, formálható acélt, vagy más szóval színvasat.

Erre már kutatásom előtt Vajay Szabolcs, Heckenast Gusztáv, Dienes István, Padányi Viktor, Györffy György, Bartha Antal, Götz László és sokan rámutattak. A vasműves fejedelmi és királyi szervezet gondoskodott arról, hogy az országnak, a hatalomnak elegendő vasa legyen a termelő munkához, a hatalmi harcokhoz, a háborúhoz, a békés munkákhoz. Sokak szerint a magyaroknak is voltak valaha kohász és kovács királyaik ugyanúgy, mint más türk népeknek. Erről beszélnek a fejedelmi méltóságok nevei, a törzsnevek, és népnevek is. Heckenast bizonyította, hogy a 10. század végén Géza és István

király idejében két Vasvár központba gyűjtötték össze a vasbucákat további feldolgozásra. Én bizonyítottam, hogy a fejedelmeknek, a trónörökösöknek is saját vastermelő és elosztó rendszere volt, és ezek a Vashegy nevek környékén igazolhatók Vonyarcnánál, a Mecseknél, Biharban, Nyitránál, Erdélyben és máshol... Ha kutatnánk utánuk!

Enélkül a szervezeti rend nélkül a honfoglalás és államszervezés nem valósulhatott volna meg a IX-XI. században.

Ezt kellene nekünk Európával megértetni, elfogadtatni. Ezt kellene az Akadémiának kutatatni és bemutatni. Ezt nem tudom megértetni.

Mindebből a legjelentősebb szakkönyv semmit nem ír, nem bizonyít.

Miért? Mert nem tudnak miről írni.

Mindössze két kohótípust mutatnak be, de nem írnak a nagyobb műhelyekről, a több műhelyes üzemekről és a több üzemes telepekről. Miért?

A képek alatt ez olvasható: "vasolvasztó kohó", illetve "vasolvasztó műhely"! E szerint sem a szerző, sem a lektorok és szerkesztők nem tudják, hogy a bucakohászatban nem volt "vasolvasztás", hanem csupán redukció, mert faszén elégetésével elvonták a vasoxidból az oxigént és szivacsos anyagként visszamaradt a tiszta elemi vas, az acél, amit kalapálással, újabb hevítéssel tömörítettek össze bucává a tömörök. Kalapálásra az idegen anyag kiszorult az acélszemek közül.

Ha a kohókat tartósan 1200 fok fölé izzították, akkor bekövetkezett a "vasolvasztás" és cseppfolyóssá vált, szénnel telítődött vas lesülylyedt a kohó aljára és feldolgozhatatlanná vált...

Minderről Wolf Mária mit sem tud. Ezért ezt írja:

A nyugat-magyarországi kohókat agyagból, vagy kőből építették, földfelszínen álltak..., a tüzteret elzáró mellfalazatok következtében magas olvadási hőmérsékletet értek el, a salak kifolyt a kemencéből,(?) ezt, minthogy sok salakot is tartalmazott(?) további hevítéssel és kovácsolással tették alkalmassá szerszámok, fegyverek stb. készítésére. "Bizonyítékul bemutatja a 17. képet, melyen *keleti* típusú *földbevájt* vasolvasztó" aláírással látható egy kohó és műhelye!

Elképesztő!...Nézzük tovább a szakszerűtlenségeket!

Így ismerteti a keleti típusú "vasolvastzó kohó" működését: "E kohótípus földbevájt műhelyekben került elő, magát a kohót is műhelygödör oldalába vájták. E kohótípusnál nem használtak mellfalazatot,(?) így alacsonyabb olvadási hőmérsékleten(?) rosszabb minőségű vasbucát nyertek benne."

Ezt 15 év óta cáfoljuk, hiszen Sopron környékén, Somogyban és máshol partoldalban található a bucakemencék megfelelő rendben, sűrűn telepítve. A szabadon álló kohók főképpen sík területeken találhatóak, a másikkal pedig domboldalakon...

Végezetül Wolf Mária egy Liutprand idézettel bizonyítja, hogy a magyarság vezetői szervezeten gondoskodtak a vastermelésről.

Kár, hogy ezt semmivel nem bizonyítja. Sem szervezettel, sem üzemmel.

Sajnálatos módon a szakkönyvben szó sincs azokról, akik elkezdtek az ősi magyar vaskohászati kultúrát kutatni. (Novák Gyula, Rempert Zoltán, Kiszely Gyula, Zoltay Gusztáv, Vastagh Gábor, Gömöri János stb...) Ezek a kutatók joggal tartották a fajszi alkotásunkat az ő munkájuk betetőzésének. Ezért "zarándokoltak" el 1996-ban a fajszi emlékhelyre az őskohászati múzeumba. Mi méltóképp megköszöntük munkájukat.

"A KÖZJÓNAK"

Nevelőként, kutatóként tisztelője és támogatója vagyok annak a Magyar Tudományos Akadémiának, amit a KÖZJÓNAK, vagyis az országnak, a magyar államhatalomnak ajánlott Széchenyi István és nem az erőszaknak, a diktatúrának. Az igazi államhatalom a közjó megtestesülése.

A KÖZJÓNAK építették Kaposváron a megyeházát, és a homlokzatán ma is ez olvasható:

A LYÓNAK mágikus jelentésű szót írták le 1100 éve a büi fejedelmi vasüzem első kohójának fúvócsövére a magyar vasasok. A JÓ hatalomnak ajánlották munkájukat, Istenüknek, vezetőiknek, azoknak, akik vérrel, verejtékkal, tűzzel és vasal országot hoztak létre a Kárpát-medencében 1100 éve.

A rovásjeleket Kiss Ágota látta meg először, amikor 1999. III. 25-én megmosta a cserepet és meglátta a négy jelet. A régészek nem hittek neki.

Minden akadémiai nyelvész etimológusként azt állítja, hogy a JÓ szó a foLYÓ szó második

szótagjából származik. Ezért a JÓ szót még a X. században LYÓ-nak írták, mert a rovásjelek között volt rá betű. Később latin írásjelekkel csak JÓ-t írtak, mivel LY betű nincs a latin jelek közt.

Mivel Magyar és Gömöri nem ismeri a rovásjeleket, ezért hivatalos megfejtésre Vékony Gábor kapott felkérést. Ő azonban az első jelet F-nek olvasta, bár a szilvamag alakú betű közepén nincs mellékjel, sem kereszt, sem pont. Ilyen esetben a jel LY-nek olvasandó. Ezt a megoldást azért vetette el a hivatalos megfejtő, mert szerinte a magyarban csak a LYUK szó és a LYÁNY szó kezdődik LY-vel. Az fel sem merült benne, hogy a LYUK, LYÁNY és LYÓ szók rokonok. Pedig az Emese álma történetből, az Álmos dinasztia eredetének magyarázatából erre kell gondolnunk. (Emese ágyékából folyóvíz fakadt, ez messze folyt, ebből származtak királyaink, akik most uralkodnak a Kárpát-medencében. Anonimus.) Ezt írja minden krónikaíró.

Vékony Gábor olvasata FÓNAK, ami szerinte azt a mágikus szándékot jelenti, hogy "FUJNÁK, fujtatni akarok". Hol ebben a mágikus szándék?...

A LYÓNAK szó viszont valóban különleges, mágikus jelentésű szó, mely a magyarság kultúrájára, hitére utalt. Vékony megfejtése érdeklődést keltett.

A megfejtés után ez "a felfedezés" arra volt jó, hogy elvonja a figyelmet a fejedelmi üzemekről, telepekről, kutatási programunkról. Magyar Kálmán úgy közölte a felfedezést, mintha ez a kettős honfoglalást igazolná. Ezt nyilatkozta a MTI-nek, majd a sajtónak: "Új korszakot alkot a lelet!" Bebizonyosodott, hogy Álmos és Árpád magyarjai előtt előbb voltak a székelyek Somogyban, mint vastermelők, írástudók! Erre senki nem számított!

Csakhogy ez a 10. századi lelet egyáltalán nem bizonyít 7-9. századi székely jelenlétet Somogyban. Ehhez korábbi régészeti bizonyíték kellene!

E felfedezés ismertetésére hívta meg az Akadémiára a két régészt és Vékony Gábort a MTA régészeti Intézet igazgatója.

Sem a tanácskozáson sem a régészek tájékoztatóiban fel sem vetette senki, hogy Büi fejedelmi vasüzem került elő a föld alól, és hogy ez miért felbecsülhetetlen jelentőségű európai érték. Ezt én tudtam csak.

A régészek nemzetségi műhelyről beszéltek, hallgattak programunkról, és nem javasolták a fejedelmi hagyatékot őskohászati múzeumba. Gömöri János azt állította, hogy "bemutatás szempontjából annyit lehetne kihozni a büi műhelyből, mint a fajszból." Ez hazug, botrányos állítás!

Nem hittem a szememnek, amikor ezt olvastam! Nem látja a régész, hogy Fajszon, Bün más minőséget találtunk, mint bárhol eddig Magyarországon és Európában? Nem tudja, hogy Fajszon legalább 2-4 műhely maradt a föld alatt? Nem látta, hogy Bün négy műhelyes üzemtünk bemutatni?

Sajnos, Magyar és Gömöri akkor sem látta ezt, amikor a teljes üzem láthatóvá vált és bizonyossá vált, hogy az általam Lőrincz Ferenc építéssel tervezetett múzeumba nem egy, hanem mind a négy műhely teljesen elfér majd. Attól félték, hogy ellopjuk a "dicsőségüket"!...

Ők ekkor azzal voltak elfoglalva, hogy mindenáron nemzetségi műhelyt igazoljanak, és engem pedig és alapítványunkat szakmailag és erkölcsileg megsemmisítsenek, ellehetetlenítsenek. Sikerült nekik.

A minisztérium kérésemre közölte, hogy pályázatunkat a rossz szakmai javaslat miatt buktatták meg, mivel két azonos látnivalót nem érdemes egymáshoz közel mutogatni. Nem nekem hittek, hanem a két "szakembernek".

Most mutatom meg, hogy a büi műhely miért európai érték. Ilyen üzem sem Magyarországon, sem Európában eddig nem volt feltárva és sehol bemutatva!... Erről akarok mindenkit most meggyőzni. Ha megtehetem.

MILYEN VOLT A BÜI FEJEDELMI VASÜZEM?

Amikor 1998-ban a mellékelten látható alaprajz 2. számú műhelyének négy ép kohóját ott találtam meg, ahol azt előzőleg megjelöltem és a kohókat én is tártam fel, akkor lerajzoltam előre az üzem alaprajzát, és 16 ép kohót jelöltem meg. A térképet Dunaújvárosba küldtem archiválni.

Annyit tévedtem, hogy az 1. számú műhelyben csupán három ép kohó maradt meg valamiért. Feltehetően a 43. kohó az eltemetés előtt előregegett, ezért csak a fele maradt meg. Nem építettek már helyette.

Azt valószínűsítettem, hogy a teljes üzemet egyszerre temették el és mindegyik műhelyben

termelés folyt még az eltemetés előtt is. Csak így magyarázható meg, hogy miért maradt meg mindenhol négy-négy kohó vagy egymás mellett, vagy párosával, de mindenképpen valamiféle rend szerint. A működő kohók egymástól mintegy nyolcvan cm-re voltak. Így jobb volt a hőkihasználás és elérték egymás mellett a fűtatók, az emberek, a vasasok pedig irányítani tudták a varázslatos folyamatokat, vagy a műhely belsejében állva, vagy kívül a partoldalon. A kiégett, elhasznált kohók-nál is ezt a rendet látjuk. Azt csak találgatni lehet, hogy minden kohónak külön vasasa volt, vagy egy-egy két kohót, netán többet is irányított.

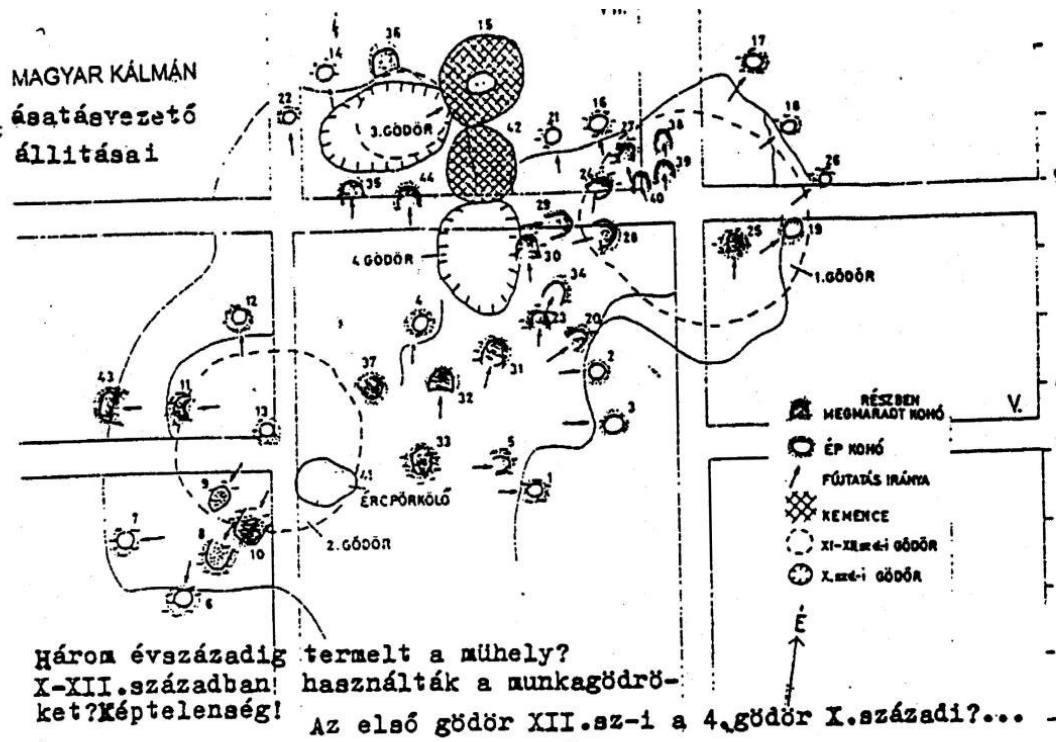
Egy bizonyos, ilyen sűrű kohótelepítésben rendnek kellett lennie és az irányítás határozott lehetett. Mindenkinek meg volt a feladata.

Legalább 30-40 ember dolgozott az üzemben. A vasasok mellett ott voltak a tömörök, akik a bucákat tömörítették gumókká. Volt aki fűjtatott csupán, mások az adagolást végezték. A szénégetők előkészítették a faszenet, a bányászok hozták a gyepvas gumókat, megtördelték, tisztították, előkészítették, "pörkölték". Ilyen közös előkészítő és tömörítő hely volt az 1-2. műhelyek között, közvetlenül a bejárat után. Közös volt a négy műhely bejárata. A 3. műhelyben volt a közös "konyha", mert ott látható a két közös sütőkemence, előterével. Feltehetően itt főzték a cserépbográcsokban az ősi ételeket és ezért maradt sok bogrács maradvány a műhelyek törmelékei között. A környék is tele van ilyen cserepekkal, már a terepbejáráskor is ez volt az egy kormeghatározó bizonyítékom.

Hihetetlenül pontosan találtam meg az alapítványi első ásatáson a 2. műhelyt. A rajzon helytelenül egy 8,5 x 5,5 m-es szelvényt jeleznek a régészek. A valóság 7,5 x 5 m volt. Mivel a termőföld eldobálása után látszott, hogy a műhely gödrét betemették, ezért én nem akartam, hogy a továbbiakban kutató árkokat ássunk és így mérjük tanúfalakkal a mélységeket, az előkerülő tárgyak helyeit, az eltemetett rétegeket stb... Minél kevesebb pusztítással akartam elérni a teljes feltárást.

Nem minden teve, ami púpos,
nem mind én vagyok, aki bűnös.

(Tuvai közmondás)

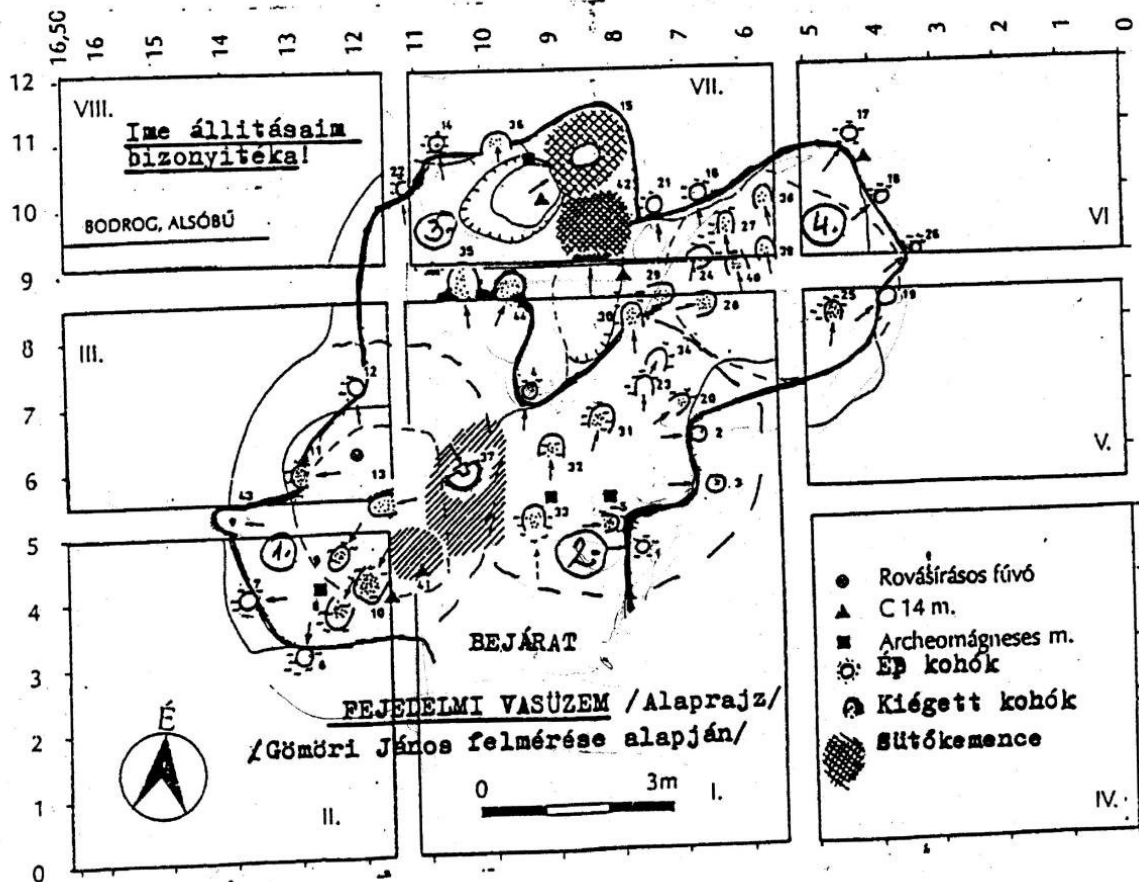

ALSÓ-BÜ, Temető-dűlő

Vasolvasztó műhely feltárása
1999. 03. 16-27 1999. 04-18.

M=1:50

0 1 2 3m
GÖMÖRI JÁNOS FELMÉRÉSE ALAPJÁN

Alaprajz

HAJDÚ KATALIN

*Merenré (Nemtienzaf) király nyomában
avagy az Ősi Egyiptom történetének összefüggései az Ázsiai kultúrkörrel*

Ez a tanulmány Záhonyi András bíztaására és felkérésére született, aki kutatómunkája során rábukkant Naramszin király ékírásostáblájára, amelyen Egyiptom akkád neve szerepelt.

Naramszin I. Sargon fia volt, akit a források harcias és építkező fejedelemnek tartottak. Hadakozott Khaldeában, Syriában, és elhatolt egészen a Sinai félszigetig egy Babelben talált alabástrom vázán a „a négy vidék királya, Apirák és Mágán meghódítója” nevet viseli.

Merenré királyt a görög források Nemtienszafnak említik, Naramszin kortársa volt, Nagy Ramszeshez képest alig egy évtizedig uralkodott Egyiptom felett. Az hogy az Ő neve szerepel a táblán, erősíti meg Ázsia és Egyiptom korai kapcsolatát.

¹Egyiptomiak a történelmüket több nagy korszakra szokták osztani. A korszakok elnevezése mindenkor az uralkodó város vagy országrészről, - a késői időkben az Egyiptomot megszálló népcsoportról - eredt. Az évszámok becslése ókori listák, csillagászati megfigyelések alapján történt. A hibahatárok az I. dinasztia esetében másfél évszázadosak is lehetnek.

A torinói vagy turini királylista, az abydoszi királylista, Eratostenés kánona tartotta meg az első dinasztiák számunkra oly fontos uralkodó-neveit.

Az első királyok nevei a feltárt emlékek hiányában, sokszor csak csonkán maradt névgyűűiken maradtak meg, Ők a hagyomány szerint 300 vagy talán 600 évig is uralkodtak az ősi Egyiptom felett, hogy hatalmuk meddig terjedt, azt már csak találgatni tudjuk

Az Ő-birodalmi időkben igen kevés papirusz maradt ránk. Sziklában vésett feliratokat azok az expedíciók hagyták, amelyek ásványokat szerezni jártak külföldre.

Sinai félszigeten, Egyiptom jelenlétét régészeti leletek bizonyítják, valamint a III. dinasztia korá-

ból származó sziklafeliratok erősítik.

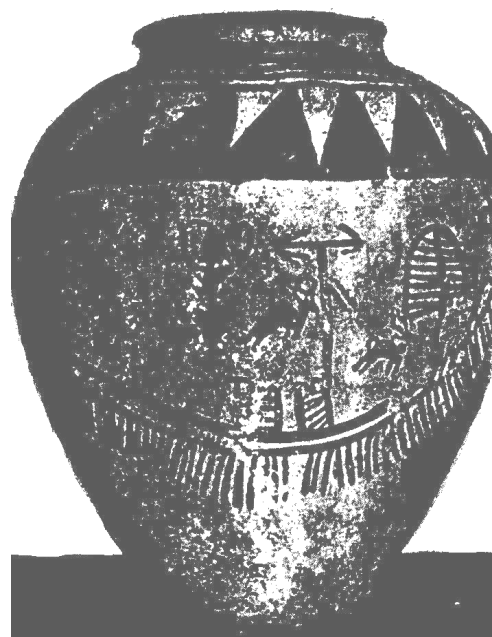
Palesztina: Afridar, Tel—Erani, Tel-Mahz, Rafah, Én-Baszor, Tel-Halif telepek a dinasztikus korszak kezdetén fennálló kereskedelmi kapcsolatokra utaló leletekben gazdagok.

Lássuk tehát a korszakokat, amelyből számunkra elsősorban a korai memphisi korszak, a I.-X. dinasztia kora fontos a későbbiekben ezt kívánom bővebben tárgyalni.

I. Predinasztikus kor Kr.e. 4500-3000

A korszak első nagy kultúrái Fajjum, a Delta vidékén Merimde, Badari, részein alakultak ki. Később a már társadalmilag is rétegződött népesség Hierakonpolis, Koptosz, Nagada, Abüdosz városaiban telepedett meg.

A korai Nagadai sírokból származó tárgyak között kiemelkedő fontosságú a jobb kezét a melle alatt tartó vastagcombú és lábszárú nő agyagszobra, és a fekete fedelű vörös agyagból készült fekete szegélyes edény, rajzolatlanul bevésve az oldalán.

Festett agyagedény Naga Ed-Der. Kr. e. 3. évezred

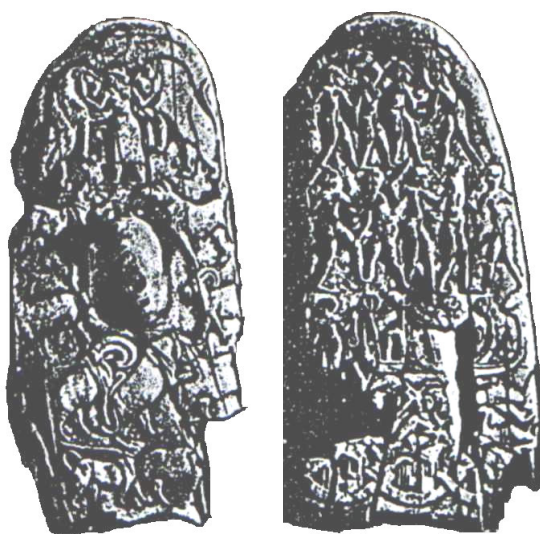
¹ Gaston Maspero: Az Ókori Egyiptom története Franklin Társulat- Révai Testvérek Budapest utánnyomva 2000.im.86.

²Az edényeken kívül a kor festészetét a Hierakonpoliszi sírban csodálhatjuk meg. A fal alapszíne sárga, az egyes képeket fekete fehér és vörösbarna színekkel festették meg, vadász és harci jelene-
teket láthatunk. A tér alsó harmadának közepén két oroszlánt fojtogató emberalakban a mezopotámiai Gilgamest, ismerhetjük fel. A Tigris és az Eufrátes között meghonosodott ábrázolás *a két ország közötti archaikus kapcsolat első képi bizonyítéka*.

Falfestményrészlet. Hierakonpolis
Kr. e. 3. évezred eleje

Továbbá idesorolható még a Gebel el- Arakból származó kőkés elefántcsontnyelének fafaragvány-
nya, amelynek egyik oldalán egymással szembenálló harcoló állatok felett Gilgamest fojtogató két oroszlánt. A másik oldalon pedig a csatajelenetek alatt két hajótípus jelenik meg a mezopotámiai és a már ismert egyiptomi ívelt formájú hajó.

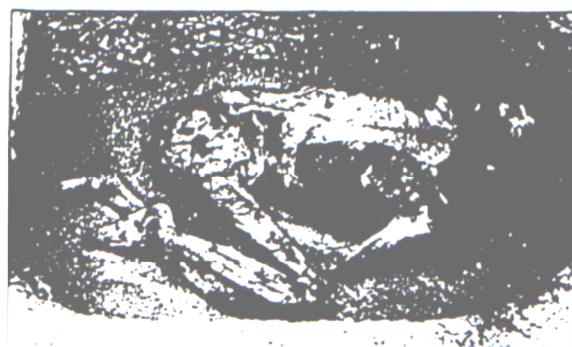

Kőkés elefántcsont nyele. Gebel El-Arak
Kr. e. 3. évezred eleje

2. Késői Predinasztikus kor Kr..e. 3000 előtt (Zehen és Narmer királyokkal)

A predinasztikus sírok Nagada és Abydosban ősi temetőjéből kerültek elő. A nagadai sírok 1-1,2 méter mély téglalap alapú árkok, amelyeknek tetejét fonott faágakból képezték, és alacsony földhalommal fedték be. Az előkelőbb halottak sírhelyét, ami sokszor 4x2,75 métert is elérte téglákkal vették körül.

A testet zsugorított helyzetben fejjel nyugat felé helyezték el egy nádszőnyegen majd kisebb nagyobb sírfelszerelést is tettek mellé, többek között kerámia edényeket, gyöngyöket, karkötőket, kovakéseket, agyagpalából készült palettákat, agyag vagy elefántcsont figurákat. A balsamozáshoz hasonlóan előállított múmiákhoz hasonlóan a haj és a bőr számos tetem esetében is jó állapotban maradt fent.

Zsugorított temetkezés

Egyes sírokban a test bomlás utáni feldarabolása és újratemetése valamint emberáldozatok előfordulása a jellemző.

A temetőben egyértelmű különbség van a korábbi és későbbi sírjainak melléklete és stílusa között. A kerámiamellékletek stílusfejlődésen mentek keresztül. A korábbi időszak kerámiái hematittal bevont képlékeny anyagból készült. Mivel az edényeket fejjel lefelé égették ki ezért az edények belseje fekete, majd a nyitott szájú edények belsejét is hematittal vonták be, így elvethetjük azt a téves elképzelést, hogy a kerámiák belseje a füst miatt lett fekete.

A sólyomisten városában Hierakonpolisban végzett ásatások a predinasztikus kor előtti régészet legfontosabb lelőhelyei. (Nakhtmin felesége Neithhotep sírja) A város, amelyet a klaszszikus kor előtt Nekhennek hívtak a magas kettős

² Vargha Edit: Egyiptom Művészete
Gondolat Kiadó 1958. im .9.

tollkoronával ábrázolt sólyomisten, Nekhenn otthona volt. Az ókori szövegek tanúsága szerint fontos központként működtek a dinasztikus uralom kialakulásakor. A város déli határában fekvő templomának romjait 1860-as években elhordták, hogy gyárat építsenek belőlük a közeli Esznában.

3. Korai Dinasztikus Kor a Memphisi korszak

Kr.e. 2920-2575 között az I. -X. dinasztiával, Memphis és a memphisi királyok főhatóságával

A **memphisi korszak** a dinasztiák kezdetétől tulajdonképpen a VI. dinasztiáig tart, amikor a Memphist mind királyi székvárosnak, temetkezési helynek számított.

Az uralkodóit az egész Egyiptom területén elismerték. Memphis ekkor Egyiptom iparának és kereskedelmének központja legnagyobb árusítóhelye volt.

A **II. dinasztia** királyának Khaszekhem(ui)nak városnegyede Hierakonpolisban található, ez Egyiptom egyik legrégebbi agyagtéglából emelt épülete és egyes helyeken még eléri az eredeti magasságát, így romállapotában is.

A templom területe, amely egy támaszfalal ellátott kör alakú homokdomb nyomait tárták fel - az előkerült leletek között a legjelentősebb a Narmer paletta nevet viseli (64cm magas sötét pala) amelyet szertartások alkalmával használtak. Jelentősége a mindkét oldalán domborművel díszített, egy korai uralkodó Narmer győzelmét örökíti meg. A paletta felső lapján az Alsó-Egyiptom vörös, az alsó lapon pedig a Felső-Egyiptom fehér koronáját viseli. A kutatók az országot i.e. 3000 körül egyesítő Ménész legendás alakjával azonosítják. A templom területén használaton kívüli templomadományok és felszerelések voltak amelyeket szándékosan temethettek el az Új-Birodalom kezdetén.-

A fent említett Neithhotep sírja Nagadában egy masztaba feltárásakor került elő. Az ásatás számos feliratos tárgyat hozott napvilágra az Kr.e. 3000 éve környékéről tehát alsó és felső Egyiptom egyesítésének korából. A leletek között többön is szerepel utalás a legendabeli Menesz-szel azonosítható (más nézet szerint) Hor-Aha királyt illetve egy Neithhotep nevű királynét. A további kutatások azt erősítették, meg hogy ide a királynét temették Hor-Ahat inkább Abydosban temethet-

ték el. A feltárás során előkerült kerámiák meg- egyeznek a korábbi feltárás során előkerült kora- beli edényekkel. (hullámos kerámia)

Narmer paletta

Egyiptom első királyainak sírjai **Abydosban (Um-el Kaab)** fekszenek.

A lelőhely bőséges és gazdag anyaga annak köszönhető, hogy Abydosz az egyiptomi mitológiában Ozirisz az alvilág Istenének kultuszközpontja volt és minden egyiptomi arra vágyott, hogy életében egyszer ide elvándoroljon és nyomot is hagyjon az itt létéről, ez különösen a Középbirodalom idején virágzott.

Az Abydoszi királysírok

Tulajdonos	Kor
- Skorpio	Predinasztikus
- Narmer	Predinasztikus
- Hor-Aha	I. dinasztia
- Dzse (Zer)	I. dinasztia
- Merneith (királyné)	I. dinasztia
- Dzset (Uadzs)	I. dinasztia
- Den	I. dinasztia
- Anedszib (Adszib)	I. dinasztia
- Szemrket (Merszekha)	I. dinasztia
- Ka-a	I. dinasztia
- Peribsen	II. dinasztia
- Khaszekhem(ui)	II. dinasztia

Az Abydoszi királysírok építménye a nagadai, hierakonpoliszi predinasztikus sírok építésének mintáját követte.

A téglával szegélyezett sírok nagysága a 100 négyzetméter (Narmer) és 1000 négyzetméterig (Khaszekhemui) terjed. Osztott sírkamrák gazdag sírmellékletek fával szegélyezett sírkamra, a sírt felszínen sztélé vagy kis földhalom jelzi.

A másik érdekes kérdés a korai síroknál az emberáldozatok kérdése, amelyek a II. dinasztia korát megelőző időszakot jellemzik. Hor -aha király sírjánál 36 melléksír található 12 sorba rendezve, Dzser sírja mellett 317 melléksír található, míg Dzset király sírja mellett 174/113 sírről feltételezhető az emberáldozat. A legkorábbi király, akinek neve fennmaradt Skorpió nevet viselte. Neve több száz un. hullámos fülű kerámián szerepel, amelyeket kizárólag exportra gyártottak. A címkéken hieroglif jegyekkel ellátott számok voltak, amely az egyiptomi írás szintén korai jelenlétét is magyarázza. A legjelentősebb lelet, amely korai királyok tulajdonát képezte egy elefántcsont heqa-jogar amely a predinasztikus kor első Skorpiókirályá-é volt.

„Skorpiókirály” buzogánya

Az I. dinasztiai Den király, Dzser (Zer) fakamrájának maradványai megsemmisülve, Narmer és Mena elefántcsonttáblái darabokban kerültek elő.

Egyéb az első dinasztiaikhoz köthető leletek:

Giza: Münkariosz (Menkauré) Ó-birodalom IV. dinasztia 2490-2472 két templomának feltárása előtt még a IV. dinasztia királyainak mindössze

13 szobra és szobrocskája volt ismert. A másik nagyon fontos lelet az Ó-birodalom IV. dinasztia királya Khufu uralkodása Kr.e. 2551-2528 köré kapcsolódik, Hetepheresz királyné aki Sznofru felesége volt III. dinasztia királya Sznofru, (Κερφερης) és anyja a legnagyobb gízai piramist építtető Khufu fáraónak (I: Σορις. II:Σουρις vagy Χεοφ)

PREDINASZTIKUS KOR Kr.e. 3000

- Zehen, és Narmer királyokkal

A KORAI DINASZTIKUS KOR KIRÁLYAI (Kr.e. 2920-2575)

I. Memphisi dinasztia Kr.e. 2920-2770

- Ménész = ? Aha (Dzser)
- Uadz (Uadzset) Den, Adzsib
- Szemerhet, Ká

II. Memphisi dinasztia Kr.e. 2770-2649

- Hetepszehmuni, Reneb
- Ninetjer, Peribszén
- Haszehm(ui)

III. Memphisi dinasztia Kr.e. 2649-2575

- Zanaht) (Nebka) Kr.e. 2649-2630
- Dzsószer (Netjerihet) Kr.e. 2630-2611
- Szehemnet Kr.e. 2611-2603
- Hába Kr.e. 2603-2599
- Huni(?) Kr.e. 2599-2575

IV. Memphisi dinasztia Kr.e. 2575-2465

- Sznofru Kr.e. 2575-2551
- Hufu (Kheopsz) Kr.e. 2551-2528
- Radzsedef(Dzsedefré) Kr.e. 2528-2520
- Khefrén (Rafael vagy Hafré) Kr.e. 2520-2594
- Menkauré (Mükerosz) Kr.e. 2490-2475
- Sopszeszkaf Kr.e. 2472-2467

V. Memphisi dinasztia Kr.e. 2465-2323

- Uszirkaf Kr.e. 2465-2458
- Szahuri Kr.e. 2458-2446
- Nefirirakaré Kakai Kr.e. 2446-2426
- Sopszeszkeri Ini Kr.e. 2426-2419
- Reneferef (Neferefri) 2419-2416
- Neuszerré Izi Kre. 2416-2392
- Menkauhor Kr.e. 2396-2388
- Dzsedkaré (Izezi) Kre. 2388-2356

- Unisz (Venisz) Kre. 2356-2323

VI. (Elephantinei, abüdoszi) dinasztia Kr. e. 2323-2150

- I. Teti
- II. I. Miriri Pepi
- III. I. Mirinri Szokaromszaf
- IV. II. Nofirkeri Pepi
- V. II. Mirinri Szokaromszaf
- VI. Nitakrit

VII/VIII. Memphisi dinasztia Kr.e. 2150-2134

- Több uralkodó nagyon rövid idejű uralkodása közöttük: Neferkaré is.

A turini vagy torinói királylista alapján a VI. Memphisi dinasztia az alábbiak szerint alakul kis eltérés található ám a számunkra fontos király itt is megtalálható.

VI. dinasztia Kr.e 2323-2150

- Teti Kr.e. 2323-2291
- I. Pepi (Merire) Kr. e. 2289-2255
- Merenré (Nemtienszaf) Kr.e. 2255-2246
- II. Pepi (Neferkaré) Kr.e. 2246-2152

Az első dinasztiaik története, és királyaik.

A Biblia Ázsiából származtatja az Egyiptomiakat: Miczram, Kham fia, Kúsnak az etiópiainak és Kánaánnak testvére, a Nílus partján telepedett meg gyermekeivel. E gyermekek közt Ludim az elsőszülött személyesíti meg a tulajdonképpen egyiptomiakat, a hieroglif feliratok Rotu vagy Lodu név alatt foglalt embereit. Anánim név az Anu-k nagy törzsének nevére utalhat, amely a történeti időkben egyfelől az északi On-t (Héliopolisz) másfelől a déli Ont (Her-monthis) alapította.

Leháxim a Nílustól nyugatra lakó líbiaiak népe Naphtuim (No-tah) a Deltában Memphistől Északra telepedett meg, végül Pathruszim (Patoriszi, a délvidék) a mostani Szaidot lakta, Memphisz és az első vízesésé között. Ezt a hagyományt, amely szerint az egyiptomiak Ázsiából a szuezi földszoroson jöttek már a klasszikus írók is ismerték, mert az idősebb Plinius araboknak tulajdonítja Héliopolisz alapítását.

A hagyományok szerint Mini az első dinasztia első

királya az uralkodói székhelyét születési helyével ellentétben Memphisbe helyezte. Ezt a Nílus mintegy 100 stádiumra Memphisen felül betöltötte a folyóágot és ezáltal a régi medret kiszárítván a folyó medrét, két hegységet elválasztó völgy közepén való folyásra kényszerítette ezek a töltések a mai napig megvan: Koseis töltése néven.

A három első dinasztia királyairól sajnos nagyon keveset tudunk. Mini fiának Tetinek tulajdonítja Manethon a görög történetíró a memphisi palota építését Uenepesz emelte a Ko-komei piramisokat a mostani Szakkara mellett. Teti a gyógyászatban is jeleskedett, bonctani értekezéseket szerkesztett a halottak könyvének LXIV. Fejezetében. A berlini orvospapirus egyik értekezése is Tetinek tulajdonítható.

A Huzapati Szemempszesz még az első dinasztia ismert királynevei.

A második dinasztia is ugyanonnan származik (Tini) és rokonságban állott az első dinasztia-alapító Minivel. Alapítója Buziu Nutirbiu volt, akit Manethon is említ. Jelentőségét növeli a törvényhozásban is maradandó alkotása: bevezette a nők trónöröklési jogát, amit nem kisebbít az a tény, hogy ezt nyomós vallási és politikai okokra vezethetik vissza.

A második dinasztia többi fejedelmei csak a nevüket hagyták ránk Szondu, Nofirkeri, Szeszokhrisz, Thothotpu akinek sírja Szakkarában van. Siri akinek széljét a Gízai múzeum őrzi, Szapi akinek szobrai a Louvr-ban vannak kiállítva.

Ó-birodalom korában személyek ruházata, a paróka alakja, a szem alatti zöld sávok, eltérnek a későbbi koroktól. A legfontosabb ruhadarab a IV. dinasztia korából előkerült görögös nevén Mükerrinosz király gránit szobrán látható alakhoz simuló³ kalaszirisz, a férfin ágyékkendő, az egyiptomiak klasszikus viselete az újjatlan ing, amelyet különbözőképpen kombináltak a köténnyel és annak övével. Később az előkelők ruházatának további darabja lett egy drága anyagból készült mellény-

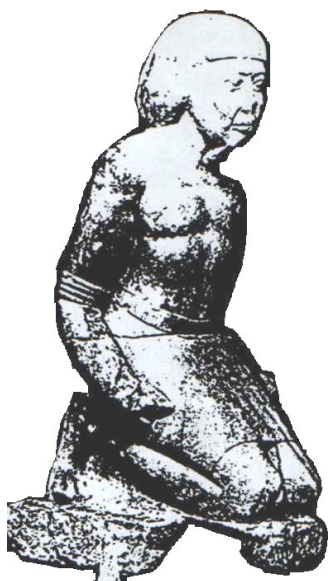
³ **Kalaszirisz:** könnyű ingszerű ruhadarab, az egyik formája egy vállpántos szoknyaféle, csípőtől lefelé az alsótestet fedte el a másik formája inghez hasonló a felsőtestet is fedte nyakig, lehetett újjatlan, szűk, rövid ujjú de meglehetősen bő hosszabb újjal is készült. Feltehetően textíliából is szabták, és kétoldalt összevarrták, de készülhetett egy darabban elasztikusan szőve vagy hurkolva.

szerű dekoratív gallér lett. A papok szertartásruhájához hozzátartozott a prém általvető, amely leopárdbórból készült. A fáraókat és a papokat leginkább szandálban ábrázolták, érdekes kontraszt hogy még a legelegánsabb viseletnél is mezítláb jártak. Az Ó és a Középbirodalom idején egyáltalán nem is viseltek szandált, s az előkelő férfiak csak házon kívül, akkor is leginkább a szandálhordozókkal vitették a lábbelijüket.

A IV. dinasztia a nagy piramisok kora, Sznofru (Kr.e. 2575-2551) és utódjainak építkezéseit a magas színvonal jellemzi valamint az az érdekes tény hogy a II. dinasztia korának közepén a piramisok belsejét kevés kivétellel, nem díszítették. A dinasztia történetét döntő többségében a napimádat töltötte be.

Sznofru a napvallás megújítója, ám a Ré fia epiteton használata Radzsedef (Dzsefré Kr.e. 2528-2520) uralkodásáig nincs nyoma. Még egy érdekességet érdemes megjegyezni a IV. dinasztia utolsó királya Sepszeszkaf (Kr.e. 2472-2467) a piramis helyett nagyméretű masztabát építtetett magának.

A V. dinasztia idején a magánsírok már soros elhelyezést kaptak és nem is volt előre kijelölt helyük, de a díszítésük gazdagodott. Az Ó-birodalom végére nagy „vidéki” temetkezések jöttek létre. Az V. dinasztia „fáraói” nem építettek a nap tiszteletére templomokat, Unisz (Kr. e. 2356-2323) szokatlanul kis piramisa valamint a benne található domborművek és a belső kamrák feliratai figyelemreméltóak.

Ázsiai fogoly VI. dinasztia

A VI. dinasztia politikai eseményeit az Egyiptomtól keletre irányuló katonai akciók határozták meg. Mind a két dinasztia halotti együttléseiben igen nagy számban voltak olyan szobrok, melyek különböző népek karaktereit jellemezték. Sajnálatos tény hogy a szobrokat nem az eredeti helyükön találták meg.

A turini királylista jegyzéke érdekes módon a IV. és az V. dinasztia között megszakítja a felsorolást Unasz és I. Teti között, ami elsősorban uralkodócsalád változásra utalhat. A görög névjegyzékek szerint az új uralkodói család származási helye Abu (Elephantine) volt. Az első uralkodójuk után Memphis tekintélye fokozatosan csökkent, a dinasztia királyai nem hagyták el ugyan a várost, de figyelmük Abydos felé központosult és ezt híven őrzik az Abydoszi királysírok.

Teti király halála után a trónt Miniri-Ankhasz királynétól született legidősebb fia Mirinri Szokaromszafra(?) Merenré Nemtienszaf vette át a trónt.

Mentienszaf Merenré VI. dinasztia

Merenre nagyon fiatal volt mikor trónra került, atyja a nagy harcos király Pepi után viszonylag békés évek vártak rá. Unit, apja által is nagyra becsült miniszterét kinevezte a déli országrészek fejedelmi kormányzójává. Merenre fiatal kora ellenére megbízta Unit, hogy Hontkhánofirhoz a sírpiramisának építéséhez haladéktalanul kezdjen hozzá. A sírpiramisához. Elenfantinéből hozattak

küszöbnek, párkányzatnak, ablakfejnek, ajtóknak és küszöbnek való gránitot. Elküldte továbbá Hanub országba alabástromért, az italáldozati táblához. A sírpiramisa hatalmas nagyszabású építkezéseket indított el: hajókat építettek, vízmedencéket, csatornákat építettek valamint az Egyiptomot és Etiópiát elválasztó természetes sörömpő áttörését.

Merenré király saját személyével is megtisztelte a munkálatokat, átkeléséről az Asszuáni sziklafalba vésett állóképe emlékeztet.

Merenré piramisát, amely őrizte a király múmiáját Szakkarában találták meg, – ez a legrégebbi ismert királmúmia- a feltárás 1881. január elején történt, a fáraó rézsobrát Kr. e. 2255-ből, és Merenré múmiáját koporsója mellett viszonylag épségben találták meg, előbb a bulaki majd a gizai múzeumban helyezték el.

Feltáró régészek Heinrich és Emile Brugch, Auguste Mariette régész útmutatása nyomán. A piramist belsejében oszlopokba írott ún. Piramisszövegek díszítik, amely a király túlvilági létének és újjászületésének szakaszait írják le. A Piramisszövegek később Koporsószövegek és a Halottak Könyve varázsigéihez hasonlóan (amelyek átveszik a korábbi piramisszövegek tartalmának nagy részét) nem állandó szöveget tartalmaznak. A mai tudomás szerint több mint 4000 sor szöveg ismert.

A korai Egyiptom építészetének rövid jellemzése korszakoként:

A **dinasztiák előtti kor** (Kr. e. 4000-3100) építészetében a településeket ovális alaprajzú körítőfalakkal védték. A házak két fajtája alakult ki, a dőlt oldalú vert falú agyagház típus és a növényi anyagból készült vázas szerkezetű. Az utóbbiak változatos megoldásait a hajók kis fedélzeti építményeinek ábrázolásai őrizték meg. A napon szárított téglák használata z időtájt kezdett elterjedni. A sír építészetben a kör és tojásdad alakúakon kívül megjelent a sírmellékletek elhelyezésére szolgáló fülkékkel ellátott négyszög alakú sírforma is. El-Amarnach: lakóház, sírok. A vázas szerkezetű lakóházak és kápolnák. Abydos: gabonaszárító, El-Kabi: erődített település

A **korai dinasztiák kora** (Kr.e. 3100-2650, I.-II. dinasztia kora) a thiniti-memphisi korszak formájában és tartamában is híven tükrözte a egye-

sülés átmenetiségét. Erődök, megerősített paloták és városok jellemezték e kort. Ezen erődök szolgáltak mintaképül a sír építészet számára délen is és északon is. Kialakult a sziklába vájt folyosószerű sírtípus is. A lakóházakat a központos térelrendezés a szentélyeket a helyiségek sorolása jellemezte. Az építőanyag nyerstégla volt, néhány esetben a házakat és a sír építményeket is lépcsőzetes teraszra emelték. A korszak végére kialakult és elterjedt a faragott kővel való építkezés szokása.

Abydos: Sunet ez Zebib, szentély, királysírok Sakkara: királysírok, sziklasírok, Nagada: Menes sírja.

Az **Ó-birodalom** (III.-VI. dinasztia és a VII.-X. dinasztia Kr. e. 2650-2130)

A III. dinasztia építészetét Memphis metropolisának kiépülése mellett a királysírok szinte városi méretűvé való kiépülése jellemezte, valamint Dél-észak építészetének összefonódása monumentális méretű lépcsős masztaba formájában. A szinte előzmények nélküli magas műszaki kőépítkezés örökítette meg a korábbi mulandó anyagból való építésmód fogásait és formáit.

A monumentális sír építészet megváltozott a IV. dinasztia korában. A piramis gúla formájával egy időben alakult ki a piramiségyüttes –völgytemplom, halotti templom, piramis elrendezése. Az építészet ezután a napistennel azonosult fáraó földöntúli útját öntötte építészeti formába. A IV. dinasztia elvontabb formaképzése után az V. dinasztia építésze visszafordult a III. dinasztianál már megismert képies személetté. Az előkelők masztabasírsíri és sziklasírsíri valamint a templom önállósodása a halottikultusztól naptemplommá. A lakóházakat ebből a korból csak a sírok gondozásával megbízott papság piramisévárosaiból ismerünk.

Memphis: az első főváros, Sakkara: Dzsószer sírkerülete, GIZA: Kheops piramisa, Szakkara: magánsírok stb...

Összefoglalva az Ó-birodalom építésze olyan magas szintet ért el, hogy az az elkövetkezendő évezredek sem haladták túl, e korban kezdődött a pillérgerendás kőszerkezetek alapformáinak használata valamint a bazilikás megvilágítás első kísérleteinek lehetünk tanúi.

A Nap kultusz eredete

⁴Ré a napisten az V. dinasztia korában épített Ré-temploma négyoldalú obeliszksformát kapott. Amikor az V. dinasztia lép a trónra Ré, a nagy isteni kilencességnek (a panteonnak) a főisten lett, majd kultusza elterjedt egész Egyiptom és Núbia területén is, kiszorítva a jóval ősbibb Atum istenséget azonosulva vele. Sok istenség kapcsolatban áll vele, például Thot a holdisten, aki az éjszakai helyettese. A mítosz szerint Ré, nappal az égi Níluson a Mandzset bárkán hajózik és megvilágítja a Földet. Este átszáll a Meszketet bárkába, leereszkedik az alvilágba, ahol megküzd a sötétség erőivel a föld alatti Níluson hajózva, és reggel újra megjelenik a horizonton. Más mítoszok szerint Rét minden este felfalja Nut az ég istennője majd reggel, újrászüli. A piramisszövegek Ré-t „aranyborjúnak” is nevezik, akit az Égi Tehén szült. A Napot szülő égi tehénnek tisztelték Hathort is aki gyakran szerepelt termékenység istennőjeként.

A piramisszövegek szerint a halott fáraót az Égi Tehén hordozza méhében, szüli meg és tartja Őt szárnyaival.

Más mítosz szerint az Ősvízből kiemelkedett az Ősdomb, abból hajtott ki az első lótuszvirág, amely az első gyermeket Ré-t a Napot adta, aki megvilágította a Földet és behatolt a sötétségbe.

Megint más mítosz szerint a Nap keletkezése (Ré) az Őstojással függ össze, amelyet a „Nagy Gá-gogó” Ősmadár tojt az Ősdombra. (lásd I. dinasztiai Lúdabrázolás.

Lúdabrázolás I. dinasztia

A hatodik dinasztia idején ez a helyzet változik az ország életének központja Hérakleopolis Közép-Egyiptomban s az is marad mindaddig amíg a XI. dinasztiaival teljesen Theba ragadja

magához az elsőséget, ez lesz az ország fővárosa, és ez a város adja a királyokat is.

4. Thébai korszak Kr.e.2134-2140

(XI.-XV: dinasztia) a Théba és a thébai királyok fennhatóságával ezt az un. Pász-tornépek, (hykszoszok) kora két további részre osztja

I. Ó-thébai birodalom XI-XV. dinasztia

II. Új-thébai birodalom XVI.-XX. dinasztia

5. Saisi korszak Kr.e. 1070-332

(XXI-XXX. dinasztia) Saisnak és a Delta más városainak fennhatóságával ezt a korszakot is további két részre osztja a perzsa hódítás

I. Első Saisi korszak XXI-XXVI. dinasztia

II: Második saisi korszak XXVII- XXX. dinasztia

6. Görög-Római kor Kr. e. 332-Kr. sz. 395

I. Makedón dinasztia Kr. e. 332-304

II. Ptolemaioszi dinasztia
Kr. e. 304-Kr. sz. 30

III. Római császárok kora
Kr. sz. 30-395

FELHASZNÁLT IRODALOM

Nicholas Reeves: Az Ókori Egyiptom felfedezésének krónikája *Cartaphilus Kiadó*

Hajnóczy J. Gyula: Az építészet története

Ókor. I. Keleti és átmeneti kultúrák

Tankönyvkiadó, Budapest. 1991 im. 118-119

J. Baines-J. Málek: Az Ókori Egyiptom Atlasza *Helikon Kiadó*

Gaston Maspero: Az Ókori Egyiptom története

Kiadó Franklin –Társulat és a Révai Testvérek Budapest

Mitológiai Enciklopédia I.

Gondolat Kiadó Budapest. 1988.

im. 440- Egyiptomi Mitológia része

Hal a tengernek nem érték.

Tenger vizének egy csepp is haszon.

(Tuvai közmondások)

⁴ Mitológiai Enciklopédia I. kötet Gondolat kiadó

Budapest.1988 im. 243, 460-461.

• Obelisz: monolitikus , felfelé keskenyedő többnyire rózsaszíngránitból készült kőszál, tetején piramidion (nyárs)

ZÁHONYI ANDRÁS

*Uralkodhatott-e Naramszin Egyiptomban vagy annak egy részén?
Magan nevének előfordulása Naramszin háromnyelvű tábláján*

sumer

óbabiloni

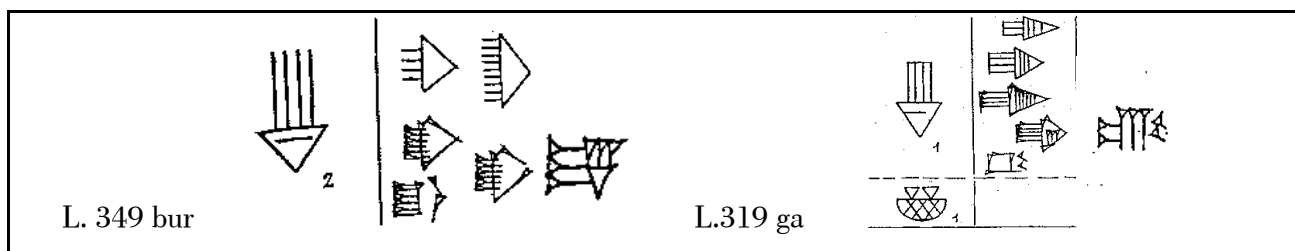
asszír

1. ábra

Naramszin háromnyelvű táblája (Kr. e. 23. sz.)

Jól látható, hogy Naramszin akkád uralkodó háromnyelvű tábláján – mely megtalálható Maspero¹ és Marton⁴ könyvében is -- a három oszlopban jellemzően ugyanazon jelek fordulnak elő, még hozzá háromféle – az időrendi használatuknak megfelelő sumer, óbabiloni és asszír -- változatban. Kivételt

talán a felülről 5. sor jele jelent, mivel az ékjel (a 3. oszlopban) Labat jelgyűjteménye szerint² L.319 GA, a klasszikus sumer képjel (az 1. oszlopban) viszont inkább a L.349 BUR. Érdemes megemlíteni, hogy a két jel ősi sumer jelváltozata (a legősibb jelforma) szinte azonos:

Feltűnő még, hogy az 1. (sumer nyelvű) oszlop 3. és 1. sorának kezdő jeleit karcolások fedik. Rápillantva egy kérdés merült fel bennem: lehetséges, hogy az írrok ezzel kívánta jelezni, hogy a sumer nyelvű értelmezéshez ezeket a jeleket nem kell

figyelembe vennünk? Ezért a későbbiekben kétféleképpen is megkíséréltem a felirat sumer nyelvű részének az értelmezését. Emellett akkádul is elolvastam a 3. oszlop jeleit.

Az akkád szövegrész értelmezése

A szöveget akkád nyelven értelmezve a következő olvasathoz jutottam:

¹ Naramszin sarru ki ibratim arbatu (erbetu)	ga (gur)	Apiraag	Má-gan ^{ki}
Naramszin, a négy világtáj királya,	(hódító?)	Apirak(é) és	Magan(é)

Anton Deimel szótára³ szerint (D.122/38) MÁ.GAN^{ki} Egyiptom neve.

Az egyiptomi kapcsolatok megtalálása végett tanártársam, Hajdú Katalin segítségét kértem, aki egy külön cikkben foglalta össze kutatásának eredményeit. Ebben az egyiptomi „királylisták” bemutatása mellett kitér Merenre (I. Nemptiensaf) uralkodására is, akit Naramszin kortársának tekintünk.

G. Maspero szerint¹ a tábla felirata: *Naramsin sar kibrativ arbativ ga Apirák Mákkán.*

Magyar fordítása: *Naramszin a négy vidék királya, Apirák és Mágán meghódítója.*

Maspero olvasata nagyjából egybecseng az általam megállapított értelmezéssel. A ga Maspero szerint¹ hódítót jelent.

Ezt a megállapítást erősíti meg, hogy a „ga”-t jelölő jelnél (Deimelnél³ D.319/7) szerepel a német „vom Besitz” értelmezés, amely birtoklásra, valami elfoglalására utal (ott azonban nem a ga, hanem a gur hangérték tartozik hozzá).

Már Naramszin nagypját, Szargont is mint nagy

hódítót ismerjük, ő használta először a „négy világtáj ura” címet. Élete vége felé Szargon benyomult a Sínai-félszigetre¹. Unokájának tehát volt megfelelő példaképe. Maspero szerint¹ nemcsak Szargon, hanem Naramszin is eljutott Mágánig (azaz a Sínai-félszigetig).

A teljesség kedvéért megemlítem, hogy Komoróczy Géza szerint (A sumer irodalmi hagyomány, Magvető, Bp., 1979. 124. o.) Magan a Perzsa-öböl déli (arábiai) partvidékén feküdt.

Farkasinszky Tibor a *Tilmuni kereskedelem himnuszában* talált egy utalást a kiváló minőségű Maganfára. Ő ennek alapján Magant faexportáló országnak véli, így nem tartja valószínűnek, hogy akár a Sínai-félszigeten, akár a Perzsa-öböl déli részén helyezkedett el.

Más források szerint Magan kereskedelmi központ volt, ahol csak átrakták a máshonnan érkezett aranyat, rezet, dioritot, lapis lazulit, fát – ennek alapján Bahrein közelében lehetett.

Sajnos Maspero¹ sem tér ki arra, hogy Apirák melyik országot, földrajzi területet jelöli.

A sumer szövegrész értelmezése

Az első két kartusban Naramszin neve és címe (LUGAL, király) áll. A többi kartus jeleit kétféleképpen is megkíséréltem értelmezni.

1. A kérdéses 2 jel (L.579 A és L.383 PI) figyelembe vételével (GUR A.PI.RA.AG MA.GAN^{ki} = birtokba vesz + Apirag + Magan földje) = Apirak (L.579+L.383+L.328+L.97) és Magan (L.122+L.143) földjének meghódítója,

2. A két jel – A és PI -- elhagyásával (GUR RA.AG birtokba vevő) = Magan földjét birtokba vevő.

Naramszin (NA.RA.AM^dEN.ZU = L.70+L.328+L.170+L.13+L.99+L.6) tehát a sumer szövegváltozat szerint: király LUGAL (L.151), az égtájak oszlopainak földjén KI IB.RA.DIM (L.461+L.535+L.328+L.94), a dicsőséget adó világtájakon AR.BA.TU₁₅ (L.451+L.5+L.399), /aki/ (Apirak és) Magan földjét meghódította.

Az akkád értelmezéssel összevetve úgy tűnik, hogy a sumer értelmezési változatok közül inkább az első az elfogadhatóbb, mivel az akkád szöveg-változatban is szerepel az Apirák (ország)név.

Az égtájak oszlopainak földje minden bizonnyal Sumert és Akkádöt jelöli.

Megjegyzésem: Ha felbukkanna olyan adat, amely Apirákot az „égtájak oszlopainak földjével” (Sumerral és Akkáddal) hozná kapcsolatba, akkor a karcolást feltételező 2. értelmezési változat kerülne előtérbe, mivel akkor az akkád és a sumer olvasatok jelentése teljesen azonosná válna.

Az eddigiekből megállapítható, hogy a sumer és akkád nyelvű olvasat mindkét sumer értelmezési változat esetén is közel azonos tartalmú: a Naramszin címeit és az uralma alatt álló terület(ek)et sorolja fel. Mindez az írrok „bravúros” megoldását dicséri.

Cikkem új felismerése, hogy Naramszin tábláján felbukkan Egyiptom egy részének, a Sínai-félszigetnek a Mezopotámiában használt neve. Sarrukin-Szargon és unokája, Naramszin is nagy hódító volt, így nagyon is elképzelhető, hogy a kb. 1000 kilométerre fekvő egyiptomi területek egy részén is uralkodónak tekintette magát¹.

Érdemes tehát összevetni Naramszin nevének jelentését a vele egy időben élt egyiptomi fáraóéval, Merenréével¹.

Naramszin és Merenre „beszélő neveinek” összehasonlítása

Naramszin nevének jelentése:

Győzedelmes hős (ember)

vagy

^dZUEN (a Holdisten, a Tudás Papja/Istene) hőse.

Párhuzamaként I. Nemptiensaf¹ (uralkodott Kr. e. 2256-49 között, másik neve I. Merenre¹) jöhet szóba az egyiptomi fáraók közül. Merenre nevének jelentése:

Ré (a Napisten) által szeretett.

Az egyiptomi név másik jelentése: *A főisten alattvalója.*

A két név jelentése /a főisten megbízottja, alattva-

lója/ és hangalakja /mindkettő a N/M-R-N/M mássalhangzózóra épül/ nagyon hasonló, így a két személy közti kapcsolat feltételezése megalapozatlannak tűnik.

Hajdú Katalin cikkében (mely az Ősi Gyökér ugyanezen számában található) az egyiptomi uralkodók listájának bemutatása során további információt találhatunk Merenrével kapcsolatban.

Az eddigiek további megerősítését nyújtó adatra találtam az interneten (www.sulinet.hu), ahol Naramszin táblája a következő felirattal szerepelt:

I/2. Előázsia az egyiptomi uralom ideje előtt és alatt.

Mindez tovább hitelesíti azt a feltételezést, hogy lehetett olyan időszak, amikor Egyiptom (egy része) és Mezopotámia közös irányítás alatt állt.

Összefoglalás

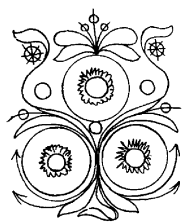
Naramszin tábláján felbukkan Egyiptom egyik részének, Magannak a neve. Emiatt kezdtem a mezopotámiai egyiptomi kapcsolatok vizsgálatába, közös uralkodó keresésébe. A kutatás folyamán sikerült olyan adatokra bukkannom, amelyek megerősítik feltételezésem helyességét.

Naramszin táblájának sumer és akkád nyelvű felirata ugyanazt az üzenetet hordozza. Ezt az üzenetet az írnyi bravúr folytán ugyanazon jelek különböző korokban használt változatai fejezik ki. A sumer és akkád nyelvű olvasat természetesen (a kiejtés alapján leírt földrajzi- és uralkodónevek kivételével) eltér, az általuk hordozott jelentés azonban (szinte) ugyanaz.

A cikkemben leírtakkal szeretném felhívni az egyiptológusok és a sumerológusok, asszirológusok figyelmét, hogy érdemes lenne több időt fordítani az egyiptomi-mezopotámiai kapcsolatok további kutatására.

FORRÁSMUNKÁK

1. Maspero, G.: Az Ókori Egyiptom története, Franklin társulat, Budapest, 1998.
2. Labat, R.: Az akkád epigráfia kézikönyve, IN, Párizs, 1948.
Rövidítése a szövegben: L.
3. Deimel, A.: Sumer Lexikon II., Teljes ideogramma-gyűjtemény, SPIB, Róma, 1933.
4. Marton V.: A sumir kultúra története, MBE, Miskolc, 1988.

Gyárfás Ágnes

A JÁNOS MONDAKÖR

Játék, mondóka, mennyegző
Ősképek a gyermekjátékokban

A Júlia szép leány ballada kétféle megközelítése elvitt minket a Menny-ég-mezőre, a női sors változó helyére. A Menny-ég-mező eseményei nemcsak a népballadában és a regősénekekben jelennek meg, hanem a gyermekjátékokban is.

Ezek a játékok hajdanvolt látomások újra és újra történő átélései, ahol a játékkultúra öröklött részét mindig átszövi a friss gyermeki látomásélmény. A János mondakör, és a Boldogasszony – Boldog Apol mennyegzői szerepeltetése. A mítoszok ködébe vesző emlékek. Mindenki csodálja, hogyan tudtak fennmaradni, pedig nagyon egyszerű a válasz. A gyermekek friss aktuális látomásélménye útján. Hogy Bárány Péter szavával éljek, a „homályos kép” a lélek hívására előtör és a lélekben őrzött ősi képanyagban társat keres. Így találja meg a hidas játékokhoz, a mennyegzői játékokhoz a nemzeti közös kultúrkincs formavilágát és tartalmi elemeit.

Ezek a játékok látomásélményhez kötődnek. Azért jó őket játszani, mert a gyermekek belső parancsra énekelnek és mozognak. Több ezredéves ősanyai és ősapai emlékképei elevenednek fel a lélek tükrén, s a játék tudatlanul ugyan, de rítussá nemesül. Ezek a közös játékok kötik hozzá a gyermeki lelket az ősök lelkéhez és hozzák át a legfontosabb szokásokat múltból a jelenbe. Ezek szoktatják hozzá kicsi korban gyermekeinket arra, hogy tudatosan éljék majd át saját mennyegzőjükön a királynői-királyi szerepkört istennői-isteni lelkülettel, mert ilyenkor ők a Boldogasszonyság és Kisasszonyság boldog, révült lélekazonosságában léteznek. Az anyatársak Boldogasszonyok, a fiú apja János gazda. A játékokban mindig János. Alakja azonos a mondabeli kultúrhérosz Oanes – Jánoséval, aki a keresztyén kultúrkörben Jézus Urunk lelki ikertársában Keresztelő Szent Jánosban öltött testet. Napjainkig élő emlék, élteti a Biblia, az Egyház, és a nép emlékezete.

A Jánosi attitűd fiatalossága János deák alakjában jelenik meg. János deák tudós, Krisztus diófájához dűl, s szinte összefonódik a fával. A fiatal János "deák", aki tanul is, tud is; tanul, mert még sok tapasztalatot kell szereznie, de tud is; egy fontos ismeretet már elsajátított, ismeri a jegyest és ezzel kettejük nagy titkának tudója.

Az ősképek túléltek a civilizációs ártalmakat. A mennyasszonyi koszorúban ma is megtaláljuk Márton szép Ilona keznyomát, aki a kerek dombocská edes almafája alatt kötötte koszorúját, azt a koszorút, melynek virágjából, gyöngyéből harmatjából mindnyájunk lelkére hullott egy lehelletnyi. Júlia szép leány búzamezeje élettárunk; búzavirágja lelkünk bánatos ékesége.

A magyarság ma is sirat a nászmenetben. Borsod faluban is, Sajókeresztúrban is feljegyeztem egy ún. lagzis nótát, melyet a templomba menet énekelt a násznép.

Kislány, kislány
jól meggondold magadat,
hová teszed
le a leánysorodat!
Gyöngyvirágos oltár elé
leteszed,
többé onnan soha
fel nem veheted.

Egyszerű, gyönyörű képi megfogalmazása a házasság sárg tartó kötelékének, melyet valójában az oltárral azonosít, a gyöngyvirággal, a magyarság tavaszi virágjával felékesített, szent oltárral, hiszen a házasság is szentség, s akkor is az, ha a gyöngyvirágok már elhervadtak.

De térjünk vissza a mennyegzőnek a társas, énekes, táncos játékokban megélt lelki előképéhez. Vezérkönyvem a magyar népi gyermekjátékok (5. kiad. Szerk. Keszlei Mária. Tankönyvkiad.) c. gyűjtemény volt. Nem elemeztem a

játékot, nem boncolgattam, magával ragadott a játék izgalma.

A JÁNOS MONDAKÖR

Oanes - János kultúrhérosz

az erekhieknek hozta a kultúra áldását a tengerből. Ha az erkölcs elromlott, Oanes-János visszavonult. Az erekhiek a tengerpartra álltak és hívták, megidéztek:

János bácsi, János bácsi
Keljen fel...

János bácsi - János Úr vitte a kultúrát az Isten égi kultúráját szerte a világon - így vélték a magyarok. S amikor az osztrák uralom ellenére tört a magyar kultúra alappilléreinek, a szabadságeszmének, amidőn a bécsi szellem elvilágiasodott áramlata Magyarországot is veszélyeztette, a magyarok tudták, hogy

János Úr készül németi Bécsbe!

Tudták, hogy bűvös erő kíséri:

Lovai vannak nyergelőbe,
Kantárszára forgandóba...

A kantárszár forog! Akár az imádságokban: Keresztek forogjatok! Forgó kantárszár és forgó keresztek! Az Isteni lélekkel telített, erővel átítatott anyag metamorfózisa.

Hajtsd előre magadat,
Azt a hosszú hajadat!

A lovon vágtaözva előre hajlik, hosszú táltos haja, mint a kocsisom, kocsisom, legkisebb kocsisomnak, felszálláskor összeolvad a ló sörényével, s vágatva úszik a levegőben, mint az üstökös csóvája.

Csillag derekadat.

Mi lehetne más? Csillagnak csillag dereka. János Urat a mesében a kocsissal, Kocsis csillaggal azonosítják. A Kocsis csillag a népmesékben gyakori szereplő. A Halál-szerepkörének felel meg sorsszerűsége, hiszen a Zodiákusban is a Haláltengelyen található a Kocsis csillagkép.

János Úr végzetszerű küldetésbe megy németi Bécsbe, valamiféle Jónási küldetéssel a bűnös vá-

rosba. A kis mondóka alapgondolata az emberi kultúra hajnalán fogant meg, amikor hősök vitték a tudást az egyik lakott helyről a másikba. Nem érdekes, hogy az égi küldetés kísérő szövege magyarul maradt fenn az évezredek során? János diák égi szerelemébresztő hős képében lép elénk.

Kivirágzott a diófa,
Nagyot hajtott három ága

Létrejött egy misztikus életfa

János diák ül alatta
János diák édes szíve...

Alatta az édes szívű virágember: János diák, akit apró réti virágok, meg illatos kerti füvek kísérek.

A kezébe réz melence
Réz melence apró virág
Apró virág levendula
Levendula, széles menta
Lányok ülnek a torony alatt...

A szelencéből és medencéből összemossott melence szavunk a népi imádságok szókincsében szerepel:

Jézus Urunk áldott vére
30 csepp vére elcseppenik
Az angyalok felszedik
Réz melencébe teszik
A mennyországba Krisztus
Jézus elé leteszik.

Mi mást őrizhetne ez az édes-szívű virágember, mint Jézus vére titkát, a réz melencében. Ki más lehet, mint maga az égi Úr, mennyei szépségű gyümölcsösben, az elé letett édes szíve vérét őrző melencével.

Az Erdélyi Zsuzsa és Fettich Nándor által összegyűjtött népi imádságok mindegyikében szerepel Jézus 1 csepp, 7 csepp, 9 csepp, 30 csepp vére, melyet az angyalok arany, réz vagy cín tányérra szednek vagy gloriolomba vagy melencébe raknak. Az imádságoknak kimunkált szövegük van. Mindegyikben elmondják, hogy a keresztfán szenvedő Jézus vérét az angyalok a mennyországban Jézus Krisztus elé leteszik. Jézust teljesen azonosítják az Atyával, ahogy ezt Jézus is mondta: Én és az Atya egy vagyunk. Vagy magát a folyamatot látták a történetben, hogy mire az an-

gyalok felérnek a Mennyországba, Jézus már megdicsőülve, ott ül? A keresztfa az életfa, nagyot hajlott, kivirágzott és az édeni pompás növényvilág koronájává vált.

Az aranykoszorús lányok maguk is égi lények, de ők csak a torony alatt ülnek, míg az édes szívű János diák a paradicsomi Evila-Avilon kivirágzott, életre kelt, nagyot hajlott diófája alatt ül a melencével.

Az aranykoszorús lányok királynője gyakori szereplője a mondókáknak. Az egyikben, mint Boldog Apol = Boldogasszony, János bácsival együtt szerepel.

János bácsi, hallja-e kend
A kapuját nyissa ki kend
Most hozzák a legszebb menyit
Boldog Apol kökényszemmit.

A mennyegző valójában az istenek körében játszódik le, a földi emberhez a házasság szentsége szállt az égből, s átélhette az isteni misztikumot. Nyisd ki Isten kapudat, kapudat – énekeljük a Bújj- bújj zöldágban, s számtalan kis játék és mondóka őrzi a mennyei kapu megnyílásának mozzanatát. A Júlia szép leány számára pedig ez a kapu „nyitlan megnyílek”.

A Boldogasszonyból a használat Boldog Apolt faragott, de így is patetikus hat az anyaszerepben.

János bácsi kaput nyit: Új Hold! Fényes Nap! Bocsáss Kapun által! És Boldog Apol Boldogasszony fogadja a menyét, a mennyasszonyt, a mennyei asszonyt, aki nem jön, hanem hozzák.

Első kakasszóra jönnék látásodra,
Másik kakasszóra téged megkérnélek,
Harmad kakasszóra téged elvinnélek.

A mennyei fodor fejé bárány emelkedett, lélekkel áthatott NÁSZ NAGY, aki valójában az ismeretlen nászra és a soha nem tapasztalt szerelmi életre kéri és viszi a szép leányt. Mai gazdasági beállítottságú világunkban gondolatunk sincs arról, hogy minő katartikus változás a lány számára az asszonnyá levés. Hiszen ekkor már ő lesz a Boldogasszony, mert egy szűk éven belül a Boldogasszony ágyában szüli meg és szoptatja első gyermekét...

De most még itt vagyunk a kapunyitásnál, amilyen áthozzák a mennyasszonyt.

Bíborba, bársonyba, gyöngyös koszorúba: az esküvőt ülő család felmagasztosul az istenek földi megnyilatkozásává válik.

Gyöngyöt, gyöngyöt asszonyának: a gyöngy a kagyló könnye, "Bánat-ékszer". Az édesanya szíve nem repes lánya elvesztésekor. Gyöngy illik rá, a bánatvirág szirma.

Bírópalcát az urának...

Bírópálca az istenek és földi helytartójuk a király kezébe illik. Az esküvők családfője az apa isteni, királyi szerepkört tölt be, s így válik a mennyasszony, az új meny bevonulása mennyei eseményé. De maga a család is, amely befogadja, s amely kiadta őt, a mennyei Családot személyesíti meg.

A híd:

Az eget a földdel egy képzeletbeli forgástengely köti össze. Ez a híd a mindenségben. A magyar ember ezen a hídon át tette meg az utat ősei hona, az örökélet felé.

Vagyok bátor, jó vitéz, hídon megyek által...

Békés szív, bátor lélek kellett a „hídon” való átkeléshez. Mesékben a révész vitte a hőst vagy a hangya által elővarázsolt aranyhíd szolgálta az átkelést. A játékokban, mondókákban a hídon események is lejátszódtak és az átkelés maga kéréshez, engedéshez kötődő kultikus cselekvés volt, mely a hidasmester és az utas között játszódtott le. Mindig arról van szó, hogy a hídon hiba esett: „Nádor ispán népe” kitörte a híd lábát.

Az is nekünk igen nagy ellenségünk...

A hidas játékban az ellenség megemlékezésének a célja nem az összeverekedés, hanem a kibékülés.

Ácsok vagyunk,
Ácsmesterek,
Fenyőfából faragunk,
Ingyen aranyozunk.

Ez nagy felajánlás! Fenyőfa híd aranyozott lábakkal! Természetes a kérdés: Honnan kapjátok azt a sok ingyen aranyat?

Annál meglepőbb a válasz:

Felmentünk Boldogasszony kis malmára,
Kérve kértük, adva adták kis tekenővel mérték.

Tehát áldott kezű ácsmesterek jöttek a híd-

javításhoz, akik a földi hidat be is aranyozzák. Honnan van az aranyuk? Boldogasszony mennyei malmáról, ahol kis tekenővel mérik. Milyen képet kapunk? A híd földi vége megroppant, a lába összeroskadt, ellenség rongálja az építményt. A híd másik feléről jóságos mennyei ácsok jönnek, segítenek az embereknek, még mennyei arannyal is bekenik a híd lábát, mert a Boldogasszony malma megállás nélkül aranyat jár.

Annak a malomnak gazdája is van.

"Hinta, palinta, Karácsonyi Katica
Gijszi, gajsza, Molnár gazda
Ugorj a Tiszába!"

Ez a Molnár Gazda elsősorban szent, tiszta fényes, mert a második sor halandzsának vélt szövegében visszafelé olvasva benne van a sumír AZ-AG szó, ami szent, tiszta, fényes jelentésű! Ugyanakkor egy király nevét is benne felejtette az Idő, mely a mezopotámiai kultúrától napjainkig élt és hozta magával rendületlen kitartással LUGAL ZA GIZ ZI nevét, melyet egy királylistán Wooley talált meg Urukban, s amely lista korát tekintve özönvíz előtti.

A víz vitte a kosárba kitett kultúrhősöket, Oziriszt, Mózeszt az Aranyhajú ikreket, a magyar nép emlékezete leánygyermeket is őriz.

"Itt ül egy kis kosárba
Királynénak leánya"

És a gyerekek még ma is végigjártsszák a kosárba kitett királyné történetét, akit férjhez is adnak:

"Leszek a magáé
eszemadta"

A királyné később hírért veszi, hol lehet a kosárba kitett leánya, s utána megy, keresi. Ez a mozzanat, mint az égi mennyasszony keresése, kérése ötvöződik a mondókába, úgy, hogy kicsit bújóska is, kikérősdit játszani is lehet vele:

"Boldogasszony, Boldogasszony
Mit kerülöd, fordulod az én házam táját?
Azt kerülöm, azt fordulom,
Leányodat kéretem.
Nincsen neköm eladó lányom!
Oh, ne tagadd, oh, ne tagadd!"

Van azonban a történetnek egy újabb szereplője is; jön egy ember Ninivéből.

Kicsoda ez az egy ember
egy ember?

Ninive, Ninive! Király, király biztos!

Ninivéből csakis király jöhet, s a mennyegzőben csakis királyi vendégek hivatalosak. Ezért tartja azt a magyar nép falun és városban ma is, hogy az esküvőre új ruhát kell venni, megújult, királyi pompa illik oda. Hogy micsoda 7 országra szóló lakodalmat csaphattak, annak nyoma maradt:

"Jeruzsálem városában
foly a bor, foly a bor!
Tálat tegyünk alája,
Annál jobban leadja."

Az évezredes emlékek összefonódnak az egyetemes üdvtörténettel:

Érik a dinnye
De csak délig érik
Délután virágzik.

Délig beérnek az események. Délutánra kivirágzik a keresztfa.

Nyisd ki Isten
Kis kapudat!
Hadd hajtsam ki bárányomat!
Délre harangoznak.

Az Égi Bárány bebocsátást kér a mennybe, Isten kapuja kitárul, megcsendülnek a harangok. Az Idő beteljesült. Már nem a dinnye, hanem az égi diófa virágzik, s nagyot hajlik 3 ága.

János diák ül alatta
A kazében rézmelence
Lányok ülnek a toronyba...
Aranykoszorúba.

A keresztfa megújódott, mint a mesebeli bunkós bot kihajtott, kivirágzott, áldott árnyékkal éleszti a hűsölő mennyei hőst. Az aranykoszorús, glóriás angyalok meghatottan nézik a torony alól, hogyan tartja a kezében a melencét. A történet itt összefonódik az előzménnyel, és kezdődik a játék előlről.

Pintye Mihály

AVAROK: EGY KITALÁLT NÉP

Nyelvtudományunk vár-hun olvasatban adja vissza annak a népnek nevét, akik 568 körül megszálltak a Kárpát-medencét Bizánci írók uar-chuni lejegyzett névhasználatára az eredeti forrás. Bizáncban emlegetnek egy másik népet is abar néven, akik 670 körül telepedtek a várhunok közelébe. A krónikás ál jelzót tett a várhunok neve elé, ezzel tudatva, hogy az uar és abar összecsengése ellenére két különböző népről van szó. A történetírás figyelmen kívül hagyta Theophylaktos jelzőjét és a nyelvészek olvasatát, egységesen avar terminust használva összemossák a két nevet. Avar nevű nép sosem létezett, ezért nem említik krónikáink, pedig minden itt talált népről beszámolnak. Az uar avar olvasata nem fogadható el. Az abar torzulata lehet avar, de ez a nép nem azonos a birodalom - teremtő várhunokkal. A várhunok mindig lóval temettek. Az abarok saját törzsszövetségükön belül két eltérő régészeti kultúrát képviselnek: griffes és indás, állati és növényi jelképekkel díszít. Az indásokat szabander (szabír) néven is említik Bizáncban. A griffeseket bolgárnak tartják írott forrás alapján (Erdélyi, Györffy). Korábban az abar törzsek gyűjtőneve Belső-Ázsiában zsuán -zsuán lett a kínai fonetikában. Ottani temetkezéseikből is hiányzik a ló.

László Gyula kettős honfoglalás elmélete a griffes - indás népet tartja első magyar honfoglalóknak. Idézem időrendjét:

- 1) Növényi jelképek, keskeny íj, várhun 568
- 2) Állati jelképek, széles íj, griffes - indás 670
- 3) Növényi jelképek, keskeny íj, Árpád magyarjai 896
- 4) Állati jelképek címerekben, Árpád - kor 1000- től

A 4. pont vitatható, mert az 1. és 3. temetőiben van turul, borjú, ló, szarvas ábrázolás és elnövényesített állatok. Innen is levezethető a címeres gyakorlat.

Widukind írja, hogy az abar nép Pannóniába (Dunántúl) települt. Onnan a Karolingok elűzték őket a Duna túloldalára. Ekkor zsúfolódnak össze

az Alföldön várhunok és a hozzájuk menekült griffes - indások. Utóbbiak hamarosan elvonultak Bulgáriába. Szabír nevük Csaba megszemélyesülésében őrződött meg a várhunok emlékezetében. Az abarok eltűnéséről beszél Widukind és Nesztor krónikája. Ezek kontinuitását a később jövő kabar szabírok temetőivel akarta igazolni László Gyula professzor. Szerinte a várhunok (nála is avar) székely néven elmagyarosodtak. Bizonyítékul helytálló néprajzi egyezéseket mutatott fel. Azért tartotta idegen etnikumnak őket, mert nem tudta át-hidalni a várhun és magyar temetkezés különbözőségét. Várhunok egész lóval Ny-K tájoltak, Árpád népe K-Ny részleges lóval.

A várhunok híresek voltak földvéraikról. Emiatt tartom a várhun előtagját ragadványnévnek. Az általuk használt vár elnevezést megismerő idegenek, azzal nevezték meg őket. Amennyiben várnak mondták földvéraikat, akkor használhattak helynévképzőt:

Szeder- kény, Vár - kony és ez lett a görög leirat uar - chuni alapja. Feltevésemet támogatja, hogy Bizáncban a hun leirata nem chuni, hanem ounni.

A székelyek egy részét az Árpádok telepítették át Erdélybe. Ezek nyelvjárása és földrajzi elnevezései azonos a dunántúli székelyével. Mindent az akadémiai vonal, ha úgy tetszik finnugor tábor nyelv - és történettudománya állapította meg. Mindannyian ismerjük az alaptételt: az átvevő az átadó nyelvét veszi át! A székelyek nem Árpád magyarjainak nyelvét vették át, hanem annak egy nyelvjárását beszéltek. Azért beszéltek nyelvjárást, mert háromszáz évig külön éltek Árpádektól, hiszen azok ennnyivel később jöttek be. Krónikáink szólnak az egykori szétválásról és arról, hogy Árpádék az ő nyelvükön beszélőket találtak itt. (Ugyanezt elmondhatjuk a velük érkező kabarokról is). Anonymus hiteles, amikor Gyula nevű uralkodót említ Árpád bejövetele előtt, de saját korát vetíti vissza abban, hogy Erdélybe teszi székhelyét. A székelyek a Gyula vezetésével 568-ban jöttek be. A keleten maradt néprész (besenyők) szakrális királya, Tarján nem vezethetett hadat. Ezért új Gyulát választottak. A honfoglalás után két Gyula nemzetség volt. Ennek okán mondják krónikáink: a vérszerződés értelmében csak Árpád leszármazottai ülhetnek a trónra. Így esett el hatalmától a székely Gyula nem-

zetség.

Törzsneveink magyarázata c. dolgozatom megírásakor elkerülte figyelmemet Csallány Dezső beszámolója, hogy törzsneves faluink mellett egy kivétellel, griffes - indás temetők vannak. Tudatlanságomban mégis arra a következtetésre jutottam, ezekben a falukba Árpádék kultikus okból, idegeneket ültettek, hogy azokon akadjon el a magyarra irányuló rontás.

Más munkámban elvégeztem a szakrális kettős királyság tematikus feldolgozását. Bemutattam, csak a magyarnál van kozmikus vonatkozása, ezért magyar eredetű intézmény. A Tarján a Naptól származtatta magát, ezért néprészével együtt a kelő - nyugvó Nap irányába tájolták sírjaikat. A Gyula a Holdtól származtatta magát, néprészével a „rossz oldal” sötétség kultikus Ny-K irányba tájoltak. Elvileg ennek felel meg az É-D is. Bizonyítottnak tekinthető, hogy a kettős királyságból

eredő kétféle temetkezés különbözősége várhun - székely és Árpád népe (besenyő) között, nem etnikai másságot jelent. László Gyula észrevette Árpádék temetkezésében, hogy a tárgyak ellenkező oldalon, tükörkép - szerűen lettek elhelyezve, mint életükben használták. Magyarázata szerint azért, mert az alvilágot (halál) a fenti világ (élet) fordítottjának tartották. Magyarázata nem kielégítő. Szerintem a Holdat (Gyula) a Nap (Tarján) tükörképének (ikrek) tartották, ezért a két király és népe egymáshoz képest tükörkép - szerűen temetkezett. A részleges ló K-Ny tükörképe egész ló Ny -K.

IRODALOM

László Gyula: A honfoglaló magyar nép élete
Kettős honfoglalás
Őseinkről

Pintye Mihály

HAJDÚ KATALIN VÁLASZA

Pintye Mihály megjegyzéseire az Adalék a besenyők történetéhez című cikkhez.

Pintye Úr, tisztelettel elolvastam a cikkemre írott kissé talán túl éles kritikáját, amelyre a válaszaim a következők:

- Talán nem kell mentségemre hozva a kortárs írókat említenie, akiktől Ön is idéz az újságban megjelent cikkeinek tanúsága szerint „de egyetlen szóval sem idéztem a baskírokat, a bosnyákokat igen...

- Ami a hetet-havat összehordást illeti, sosem hallottam még olyat egy mérvadó tudósról, aki elutasítja a korai forrásokat és helyettük az általa felállított fikciókban gondolkodik. Az talán olvasta, hogy a cikk elsősorban a besenyők nevének megjelenését igyekszik a források szerint összegyűjteni és nem egy olyan történelmi adatról informál, amit eddig nem sok helyen közöltek. (lásd Ptoleaios térkép a II. századból amin a pasiki, kandaroi, szabadoi, tocharoi, stb.. népek vannak feltüntetve, valamint yabgunak fordított kínai jel) Továbbá felhívom a figyelmét arra, mivel látom a

szavárd kérdés nagyon foglalkoztatja a Kínai forrásokra az ezerlovú népről. Ezen népnév a fonás szerinti elnevezésének utótagja „...asfaloi”

- Az utolsó észrevételem az, hogy mivel régészeti anyagot nem közöltem, így annak kritikai említése tévedésre ad okot, főleg ami a borjúkultuszt illeti, maradjunk meg a lónál....

- A kritikát meghagytam Bakay Kornél Professor Úrnak, aki látta a dolgozat teljes terjedelmét és további támogatásával illette.

„A kölcsönadott magyar mitológia cikkének” egyiptomi vonatkozására, (külön kitérve a hunok mint az Egyiptom mítoszainak és mitológiájának Ozirisz-Iszisz kultusz terjesztői...) szívesen ajánlom figyelmébe remélhetőleg jövőben megjelenő hasonló témájú cikkemet, amelyen közösen dolgozom egy kollégával. A tanulmányozáshoz segítséget nyújthatnak Önnek az Óbirodalom Abüdoszban feltárt sírjai, I. Szeti a nagy harcos és hódító fáraó ázsiai hódításai, valamint a Predinasztikus kor nagadai feltárásai. stb.. Ha egyéb hibát fedez fel a cikkben azt a források szíves megjelölésével, javaslom, forduljon azok szerzőjéhez.

2004. Budapest. Szeptember. 30.

Hajdú Katalin

**BAKAY KORNÉL – HARANGOZÓ IMRE –
MOLNÁR V. JÓZSEF:
TÖRTÉNELEM 5.**

KORSZAKVÁLTÁS A TÖRTÉNELEMOKTATÁSBAN

A fenti címmel Bakay Kornél régész-őstörténész tartott előadássorozatot a Magyarok Házában. A záró program december 8-án volt, amikor a történettudomány és a nemzettudat kapcsolata került megtárgyalásra. A bevezető októberi előadás címe tömören foglalta össze az új tankönyvsorozat szerzőinek szándékát:

„Új szemléletű, alternatív tankönyvek az általános iskolától az egyetemig”. Ennek kapcsán mindjárt felmerült néhány fontos kérdés: vajon mekkora súllyal szerepel ma a szakszerűség és a nemzeti elkötelezettség a történettudományban? És mi lenne a kívánatos arány? Ezekre a kérdésekre választ keresve érdemes néhány pillantást vetni más országok tankönyveire és az ottani történet-szek állásfoglalásaira. Ebben az összehasonlításban azonnal felismerhető a ma használt történelemkönyveink többségében az a kisebbrendűségi érzés, amit néhány politikusunk ma is követendő programként hirdet (lásd az elhíresült „merjünk kicsik lenni” kijelentést).

Valóban udvarias tett, ha nem kívánjuk sérteni a környező országok, népek érzékenységét és el szeretnénk kerülni a nagyhatalmak „ingerlését”.

Mi a teendő azonban, ha a másik fél pont az ellenkező kiindulópontonról indul?

1919-ben csak Bandholtz tábornok határozott fellépésének volt köszönhető, hogy az országunkba kérés és ellenállás nélkül bevonult (!) román csapatok „szuvenírként” magukkal nem vitték a Nemzeti Múzeum kincseit.

Ceausescu falurombolási programja is érdekes módon kizárólag magyarul falvakkal kezdődött.

Benes dekrétumai még ma is érvényben vannak, s a magyarok „kollektív bűnössége” miatt sok Szlovákiában élő honfitársunknak esélye sincs, hogy családjá egykor elkobzott földjét, házát visszakapja.

Az Ipoly és a hozzá hasonló, nyáron térdig érő folyók „nemzetközi vízi úttá” nyilvánításával, majd annak stratégiai fontosságára hivatkozva sikerült északi szomszédunknak tisztán magyarul területeket és a (mai országhatár körül már kívül) körbehúzó vasúthálózatot elcsatolni”.

Mai történelemkönyveink az előbbi tényeket nem mutatják be mélyebb összefüggéseikben. Őseinkről főleg a rosszat jegyzik fel, a „kalandozásnak” nevezett, egyes nyugati uralkodókkal kötött szövetség keretében folytatott hadműveletekből csak a veszteseket hangsúlyozzák, Attilát „kutyafejűnek”, Nimród ősatyánkat pedig az emberiség elnyomójának (opressor hominum) nevezik. Sőt azt is „elfelejtik” megemlíteni a 907-es pozsonyi csata kapcsán, hogy akkor egész Nyugat-Európa (Lajos király, Ottó freisingi püspök, Dietmar salzburgi érsek, Sieghard herceg stb.) megindult a honfoglalás nehézségein éppen hogy túljutott magyarság ellen, és csak bátor helytállással, jó stratégiával sikerült a megsemmisítésünkre törő, egyházi és császári erőket egyesítő túlerőt legyőzni. (Bizonyára ennek a nyugati fenyegetésnek is szerepe volt István döntésében, mely alapján népünk áttért a római típusú kereszténységre.)

Vajon hogyan vélekednének a franciák, angolok, oroszok, amerikaiak, ha velük történne ilyen „jóindulatúnak” és igazságosnak igazán nem mondható beavatkozások, erővel kikényszerített „békekötések”? Mi lett volna Londonnal a német bombázások idején, ha Churchill nem kívánta volna sérteni a németek érzékenységét?

Gondolom, hogy az előző példák mindenkit meggyőztek Bakay Kornél, Molnár V. József és Harangozó Imre új tankönyvsorozatának fontosságáról. Igaz történelmünk megismerése, a valós tények bemutatása jelentheti az első lépést népünk újra öntudatra ébredésének útján. A történelmet ugyanis a győztesek írják.

Az Európai Unió tagjaként „jogilag”, hivatalosan már mi is a „győztesek” közé tartozunk. Így eljött az ideje, hogy mi is megírjuk és meg is jelentessük a saját szempontjaink szerinti, a mi igazságunkat is bemutató reális történelemkönyvet.

A sorozat első kötete, az 5. osztályosok számára készült TÖRTÉNELEM már kapható a boltokban. A László Gyula Történelmi és Kulturális Egyesület támogatásával létrejött tankönyv a 11-12 éves korosztály - és szüleik - számára már rendelkezésre áll.

A könyv a Föld benépesülésétől kezdődően a honfoglalásig (pontosabban a vérszerződés megkötéséig) tekinti át Őseink történelmét. A régészeti leletek, a hitélet, a hagyományok és a jelképek

bemutatása egyrészt érdekesebbé teszi a könyvet a forgalomban lévő „szárazabb”, főként csak a háborúk és uralkodók, kormányok egymást követő sorozatára koncentráló tankönyvekhez képest, másrészt élővé varázsolja a régi korok emberét, környezetét, életmódját, Istennel megélt kapcsolatát.

Egyelőre még a történelem órára készülőknek nem ezt a könyvet kell elsőként a táskába berakni, hiszen a tanárok más könyvekből tanítanak. Reméljük, hogy ennek ellenére érdekessége és használhatósága révén egyre többen kezdik majd használni, hiszen egyedülálló nyelvünkről, őstörténetünkről, a Kárpát-medence múltjáról rengeteg fontos és érdekes, de kevésbé közismert információval szolgál.

Jó olvasást hozzá!

Történelem 5. (osztályosoknak).

Kiadja a László Gyula történelem és Kulturális Egyesület. Bp. 2004.

Záhonyi András

Gárdonyi Géza A LÁTHATATLAN EMBER

Rónai Lászlóné kedves olvasónk karácsonyi ajándékot adott a magyar gyermekeknek.

Újra kiadta Gárdonyi Géza Attila regényét a láthatatlan embert. E mű új kiadásának alap gondolata Dr. Pap Gábor professzoré, aki egyik előadásán egy félmondatban utalt arra, hogy a legjobb magyar Attila regényt évtizedek óta nem adták ki, s felnőtt három generáció a nagy király életének regényes ismerete nélkül. Pedig az ifjúság lelkét a regényes elbeszélések ragadják meg, szép lélekhez szóló történetekkel nyűgözi le a mesemondó a fiatalságot, s ezt tette Gárdonyi Géza is, a magyar nép sámán mesélője régi korok emlékeinek máig ívelő álmodozója, szent regélője.

Rónai Lászlóné a magyar gondolat támogatója vállalta a mű kiadását és költségeit, s vállalta azt is, hogy a könyvet eljuttatja a magyar iskolák könyvtárába és a határon kívüli gyermekekhez.

Az eljuttatáshoz kérjük kedves olvasóink segítségét. Ha van határon túli rokon gyermek vagy ismerős, akit szívesen megörvendeztetnének a szép könyvvel, telefonáljanak (a 46/331-981 telefonszámra), vagy írjanak (a 3509 Miskolc, Pf. 819 levélcímre), s mi szívesen küldjük a könyvet.

Jelen számunkban közöljük Dr. Pap Gábor professzor utószavát, amely a maga tömör ragyogásában méltó módon zárja le a könyvet, Gárdonyi művét, remekét.

(Szerk.)

Pap Gábor EMBERT LÁTNI ÉS MEGHALNI Mulanó szavak Gárdonyi Géza halhatatlan Emberéről

„... mintha nem is földi teremtés volna, hanem valami szebb világból ideszármazott.”

Két olyan történelmi regényt ismerek a XX. Század magyar irodalmából, amely bár vitathatatlan világirodalmi érték, miért, miért nem, mégsem tudja rangjának megfelelő mértékben gazdagítani az emberiség szellemi kincstárát. Az egyik Móra Ferenc Aranykoporsója, a másik Gárdonyi Géza Láthatatlan embere. Már régen filmre kellett volna venni mind a kettőt. Átütőbb sikert lehetett volna elérni velük, mint akár a Sacra Coronával, akár a Sorstalansággal...

Hol és miként állítódott át a váltó, amely végül is vakvágányra terelte a két remekmű világirodalmi pályafutását? Elég egyetlen példa. Gárdonyi regénye annak idején a Corvina Kiadó jóvoltából ilyen címen került a német olvasók kezébe: „Ich war der Hunnen Untertan”. Magyarul: „A hunok alattvalója voltam”. Valóban erről szólna a könyv?

Az én olvasatomban egészen másról szól. Egyetlen mondatba sűrítve – első hallásra talán meglepően – így hangozhatna a tanulsága: az igazi szerelem mindig reménytelen. Ettől szép és ettől szívszorítóan szomorú. (A regény is, a szerelem is.) Aki nem élte még át, nem is ember az egészen.

Mindezt négy fő- és három mellékszereplővel

játszatja el az író az igencsak zivataros történelmi események színpadán. A regény többi alakja: stasztéria. A négy főszereplő nevét legjobb lenne egymás alá írni, úgy azonnal érzékelhetnénk: mindegyik egy-egy lépcsőfokkal magasabbra vágyik, mint amelyen a cselekmény indulásakor áll. Dsidsia, a kis szolgálólány Zétába kapaszkodna, Zéta Emőke kegyeit hajszolja, Emőke Atilláért rajong. Minthogy azonban Atilla a halhatatlanság jegyese – Emőke győztes riválisa, Ildikó csak egy az asszonyai közül, ráadásul még a regény kerekein belül sem az első! -, a szerelem-lánc a legfőbb szeménél elpattan. A magára hagyott Emőkét, mint ágáról levált levelet, elsodorja a történelem orkánná fajult vihara. Zétának nem marad más választása, mint hogy szívében a beletört Ámor-nyíllal, visszagörnyedjen az alatta szerénykedő-reménykedő Dsidsia vállára.

A további három „játszó személlyel” – Csáthtal, Priszkosz rétorral és Lupusz püspökkel – hességgé bővült színtársulatban nem nehéz azonosítani a klasszikus bolygó-szerepeket. Atilla Nap-szerepéhez nem férhet kétség. „Ha haragszik, - állítja róla Emőke -, még a falevelek is remegnek. Ha mosolyog, még a felhők is megnyílnak.” A talányos mosolyú, halk szavú hun leány, a Nap szerelmese, természetesen a Hold szerepét játssza a regény színpadán. „Nincs benne vér. Nincs, ami melegítené a ránézőt.” – állapítja meg Zéta, amikor először téved rá a tekintete. Maga-fénye nem lévén, Napjának hulltával ő is elenyészik. Zéta, a mozgékony, sokbeszédű, tág memóriájú írnok – nem nehéz ráismerni – a merkúri tulajdonságok megtestesítője. Mint a legbelső bolygó képviselője, ő kering legközelebb a Naphoz, neki lehet a legtöbb és legmegbízhatóbb ismerete róla. „Ha nem akad egy ilyen magamfajta rab, aki följegyzí a nevét – írja önérzetesen, Atillával kapcsolatban -, elfújja a századok szele minden dicsőségével együtt.”

Dsidsiára így a hétbolygó-rendszer másik nőnemű képviselőjének, a Vénusznak – végül is egyedül hálás – harmóniateremtő szerepe marad. („Nem te voltál-e mindenkor az engem szerető, a hű, a miattam szenvedő, a nekem rendelt?”) Érezhető azonban, hogy egyfajta kényszer-megoldás ez a házasság a „filozófus-Merkúr” számára. Az ő igazi élettársa nem lehet sem a Hold-arcú Emőke, sem a Vénusz-bájú Dsidsia, hanem egyedül és ki-

zárólag a – könyvtára.

A maradék szerep-választékból a robbanékony, verekedős Csáth nyilvánvalóan a marsi tulajdonságok letéteményese. A jóságos, mindent és mindenkit megértő, arany szívű Priszkosz a jovialitás, azaz a jupiteri tulajdonságcsomag hordozója. Végül a szaturnuszi – a megkötő, visszatartó, elmúlást és végzetet sugalló – szerepet Lupusz püspöknek kell magára vállalnia. (Temet, temet, temet, előbb a katalauni csata, majd a pestis áldozatait. És béklyóz, maraszt – ha Zéta-Merkúr esetében nem is teljes sikerrel.) Árnyékként azonban végigkíséri ez a sötét bolygóhatás Zétát is, Emőkét is a mindkettejük számára a maga módján reménytelen szerelem sivatagán. „Az a leány a halál szellemét ábrázolta nekem. Mi emberi csontváz alakjában, kaszával és homokórával festjük a halált. A hun földön fekete szemű és piros szájú leány. Akinek megjelenik, meg kell halnia.” Bizony, a külső és a belső határok őreinek, a Szaturnusznak és a Holdnak a képe olykor, végzetterhes pillanatokban tökéletesen fedésbe kerülhet egymással.

A regény dramaturgiai csomópontja: Zéta végletes, száznyolevan fokos pályafordulása. A szkíta vallás fogalomtárából vett hasonlattal a szellem anyagba áldozódásáról beszélhetünk itt. Valódi, teljes, viszonzást nem váró önfeláldozás ez a legtisztább, füst nélküli lánggal égő szerelem oltárán. Ahogyan a szentpétervári Ermitázs „Nagy Péter-aranyainak” talán legismertebb darabján, az altáji szkíták hagyatékába sorolt övcsaton a női öltöbe hanyatlott férfialak, úgy a mi filozófus-hajlamú Zétánk is önként mond le a maga szellemi fegyverzetéről – az aranycsaton ezt a fára akasztott, eredetileg meditációs célra használt íj és nyíl képviseli -, a sok „-ráról, -fiáról, -ikáról”, hogy kényre-kegyre kiszolgáltassa magát a nő-elven működő anyag-világnak. Amelyben: „Az embernek csak az arca ismerhető, de az arca nem ő. Ő az arca mögött van. Láthatatlan.” És amelyről így vall ennek a világnak a legszebb, leghitelesebb szószólója:

„- Zéta, mi szomorúbb a halálnál?
... Ő maga felelt...
- Az élet.”

Székelyudvarhely – Budapest,
2004. november 19.

CZEGLÉDI KATALIN - HORVÁTH GÁBORNÉ

„Dunakanyar - népvándorlás - honfoglalás”

A Magyar Őstörténeti Munkaközösség Egyesület ez évi őszi, egynapos konferenciáját e cím témakörében a gödi József Attila Művelődési Házban tartotta.

Dr. Erdélyi István, az egyesület elnöke megnyitójában tájékoztatta a vendégeket: felolvasó üléseinket több vidéki városban – Vásárosnamény, Marczali, Esztergom, Szolnok, Tápiószéle – rendszeresen tartjuk. Gödön most először került ilyenre sor. A hely szellemével egyezően így a fő téma: a Dunakanyar régmúltja, emlékei és jelene. Az előadascímek is ezt bizonyítják:

- Mráv Zsolt (Budapest): A Dunakanyar és környéke a késő római korban.
- Fehér Bence (Budapest): A jazigok „fő városa”.
- Erdélyi István (Göd): A népvándorlaskor népeinek régészeti emlékei a Dunakanyar bal partján.
- Surányi Dezső (Cegléd): Időjárási körülmények és extrémítások a Kr.u. 6-10. században.
- Czeplédi Katalin (Surány): Törzsnevek és földrajzi nevek a Dunakanyar bal oldalán (a *Keszi* név kapcsán).

A délelőtti előadások a tudományos ismereteken túl történelmi érdekességekkel is szolgáltak. Ilyenek pl., hogy a teljes dunakanyari római **erődrendszer** csupán korunkban a légi felvételek alapján lehetett „meglátni és feltárni”, hogy **Basahar c** környékén tiszta véletlenségből találták meg az avar kori temetőt, vagy Zilahy Lajos író **szobi** tanyája mellett került elő egy 370 körüli kvád falu, és **Vespasianus** római császárt és hadvezért pedig a **mai Göd** területén ütötte meg a guta, amikor a kvádok békét kértek tőle, ő meg behódolást és engedelmességet követelt, és erődöt akart velük építtetni. (Az erőd ma is befejezetlen.)

Hadrianus „Bekezdései” is részben „rólunk” szólnak. Ptolemaios írásai pedig földrajzi fokokban adták meg a dunakanyari **jazig** várostelepülések pontos adatait. A longobárdok nagyobb csoportja innen „mitőlünk” települt át a mai Itáliába. Megtudtuk azt is, hogy a honfoglalás előtt kb. ötszáz évvel vulkanikus katasztrófa rázta meg a kontinenst. Ezután igen **kedvező klimatikus vi-**

szonyok alakultak ki a Kárpát-medencében. Melegebb lett a klíma, kedvezőbbek lettek az életkörülmények, földművelésre alkalmas területek képződtek. A Pilis és a Dunakanyar ma is többféle flóratartomány találkozó pontja.

Nemcsak nyelvészeti őstörténeti érdekesség volt *Dunakeszi* település kapcsán a **Keszi** törzsnévről a Volga – Urál vidéke és a Kárpát-medence földrajzi neveinek összehasonlító vizsgálata fényében tartott beszámoló. Az előadótól – László Gyula gondolatait is megerősítve – megtudtuk, hogy a *Keszi* és szócsaládja azokból a legősibb szórétegekből való, amelyek igen „...távoli idők életéről vallanak...” (LÁSZLÓ Gyula: Múltunkról utódainknak Püski Könyvkiadó Budapest 1999:22)

A délutáni időszak a tudománytörténeté volt. Horváth Gáborné egy korunkbeli, „bal parti szellemi erő”, a felvidéki dunaszerdahelyi Liliium Aurum (magyar nyelvű) Könyv- és Lapkiadó tevékenységét mutatta be

(L.: <http://www.liliumaurum.sk/lilium.htm>). Kiadványaikból pedig azokat az ifjúságnak (azaz – a Felvidék magyar anyanyelvű iskolásainak) szánt, ún. „kiegészítő” könyveket, melyekből megismerhetik a Kárpát-medence növény- és állatvilágának (ős)történetét és a neves magyar történelmi személyiségekről szóló „Katedra” kötetet, melynek címe: Királyok, fejedelmek, kormányzók.

Meghívott vendégeink voltak: a könyvek tanár-szerzője Dr. Csicsay Alajos és a Kiadó igazgatója Hodossy Gyula. Az Őstörténeti Munkaközösséget és a Kiadót Vámbéry Ármin nyelvtudós, etnográfus és Ázsia-kutató szellemi hagyatéka is összekapcsolja. Az előadások jó része így Vámbéryről, Dunaszerdahely szülöttjéről szólt:

- Darkó Jenő (Szentendre): A magyar őstörténet kutatása Vámbéry előtt.
- Földvári Sándor (Pécel): Vámbéry és a zarándoklatok.
- Horváth Gáborné (Esztergom): A megtalált örökség. Az I. Nemzetközi Vámbéry Konferencia (írásbeli anyaga, szerk. Dobrovits Mihály).
- Dobrovits Mihály (Miskolc): Vámbéry Ármin az

orientalista.

Az egyéb témájú előadások közül Dolnics Zoltáné (Miskolc) A Nagy Lajos Király Magán-egyetem Miskolci Bölcsész Egyesület díszdoktoráról, Dr. Sipek Ottó professzorról és P. dictus magister Anonymusról szolt. Obrusánszky Borbála a kaptárkövek mongol párhuzamairól tartott figye-

lemre méltó, képekkel illusztrált beszámolót.

A baráti-szakmai beszélgetés és könyv-ajánlécsere folyamán közös szándék született a további együttműködésről és egy jövőbeni dunaszerdahelyi Vámbéry-találkozóról a szakmabeliek és az érdeklődők számára.

CZEGLÉDI KATALIN

Beszámoló egy akadémiai doktori védésről

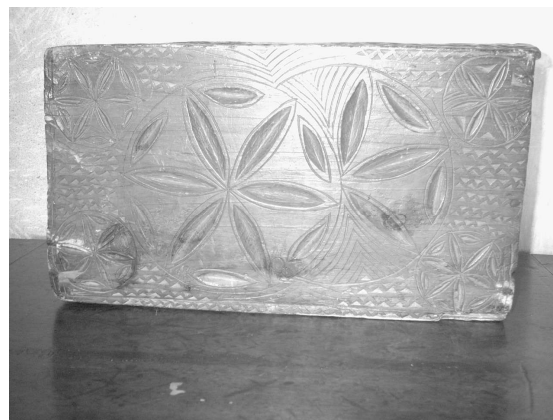
A Magyar Őstörténeti Egyesület egyik ülésén Budapesten hallottam Gyulai Ferenc Lajos archeobotanikus előadását olyan ételmaradékokról, amelyek a régészeti ásatások alkalmával nagyon gyakran hajdan volt kutakban, gödrökben, szemétdombokon és cserépedények falára rakódva maradtak fent, s amelyek meglepően sok adalékkal szolgálnak eleink konyhakultúrájának kutatásához, jelzik az ételek alapanyagának (növények, növényi magvak, állatok) előfordulási helyeit, idejét, stb... Az előadásból egyértelműen kiderült, hogy ezen archeobotanikai kutatásoknak komoly nyelvészeti és őstörténeti kihatásai, tanulságai vannak.

Miután nyelvészként növénynevekkel, gyümölcsnevekkel magam is foglalkoztam, érdeklődéssel hallgattam Gyulai Ferenc Lajos A Kárpát-medence növényvilága, magleletek az őskőkortól a honfoglalásig témájú előadását az akadémiai doktori védésén (MTA Budapest 2004. október 28.), amelyből figyelem-felkeltésként néhány gondolatot szeretnék kiemelni:

Elsőként megtudtuk, hogy a Kárpát-medencében van a legtöbb maglelet, Lengyelországban pl. fele annyi sincs. A kutató a kezdeti növény-termesztést i.e. 6. évezredre teszi. Ismertette egy sor növény, pl. köles (8 ezer éves), búza, borsó stb. származási helyét. Elmondta, hogy a főzés megjelenése agyagedényhez kötődik a neolitikumban, valamint alkoholtartalmú italok fogyasztása is már ugyanettől a kortól kezdve ismert. Beszél a sörkészítésről. Tájékoztatót arról, hogy a kultúr-növények mennyire kultúra függőek. Megtudtuk, hogy szarmata ételmaradványban só-t mutattak ki, továbbá, hogy a 8. évezredben Közel-Keleten ala-

kult ki a domesztikációs növények, állatok egész sora. Beszél a Körös-kultúra növénytan lelet együttesének jelentőségéről: pl. 6 búzafaj ismert, amely csak a Közel-Keleten és a Kárpát-medencében fordult elő. Ebben az időben már ismerték az erjesztést, fogyasztották a kását, kenyeret. Egyértelmű, mennyire meghatározóak a klimatikus okok. A 9. század előtt, pl. a mainál melegebb volt a klíma. Bizonyos népek azonos ételeket fogyasztottak, így pl. állati zsiradékkal főztek húsos, kásás ételeket a szkíták, szarmaták és az ősmagyarok. Megfigyelhető a növényi magvaknak egyfajta vándorlási iránya Közel-Keletről a Kárpát-medencébe.

Érdeemes megismerni Gyulai Ferenc Lajos munkásságát, mert nemcsak a gasztronómiai, hanem a magyar nyelvészeti és őstörténeti kutatás számára egyaránt hasznos információkhoz juthatunk.

Világ-virága jelkép egy magyar rab utazóládáján Svájcban, a Sion vára kiállításon
(Fotó: Rónai Lászlóné)

Záhonyi András NYÁRON TÖRTÉNT

Tanáraink, hallgatóink előadásai a nyári konferenciákon, táborokban

A júniusban megrendezett **SZITTYA VILÁGTALÁLKOZÓN**, Budapesten Gyárfás Ágnes, Molnár V. József, Stamler Imre, Szelestey László, Takács Pál és Záhonyi András képviselte rövid előadásokkal intézményünket. Mivel a találkozó egybeesett a székelykeresztúri Szent Korona-szertartással, ezért Végvári József előadása elmaradt.

A júliusi **ÖRÖKSÉG Népfőiskolai Táborban**, Ipoly-ságon Bakay Kornél *Csaba királyfi régész népe -- legenda és valóság* címmel tartott előadást, Molnár V. József *A Hadak útjáról* beszélt, Kiss Dénes költő kalandozásokat „vezetett” a Broca-mezőkön, Záhonyi András az ókor szimbólumait és magyar párhuzamaikat fóliák segítségével mutatta be, „*Kigyúlt a mennybolt, zeng a Hadak Útja*” címmel pedig Pap Gábor tartott előadást, majd megnyitotta a Szkíta vándorkiállítását.

A **Zürichi Magyar Történelmi Egyesület** nyíregyházi Őstörténeti Találkozásán, július végén Dolnics Zoltán „A magyar előnépek Belső-Ázsia és a Kárpát-medence között” címmel tartott előadást, Záhonyi András pedig sumer-akkád-magyar szó- és jeltárának újdonságairól beszélt.

Örömmel számolhatunk be róla, hogy 2004-től egyetemünk egyik volt hallgatója, Pataki Tamás is „völgypolgár” lett. A **Művészetek Völgyében** július végén és augusztus elején megrendezett grafikai kiállítása, háromdimenziós holografikus díszítőburkolatai és az állatmintázatokról szóló előadásai sok látogatót vonzottak a Vajai-házba, mely népi tárgyak múzeumaként is szolgál. Idén a kiállítást Osváth Ilona eredeti viseletgyűjteménye gazdagította.

A **pomázi MAGYAR VÁR** táborában idén júliusban a székelység története, vallása, hitélete, építészete, autonómiája, néprajza, társadalmi szerveződése, valamint a magyarság jövője volt a központi téma. A sátorozás és a részvétel a tábor előadásain ingyenes volt. Csak a reggeliért, ebédért és vacsoráért kellett az önköltségi árat megfizetni a táborozóknak. Minden este Dúcz

Júlia és Bakonyi Ernő „Savanyú” tanította néptáncra az érdeklődőket a Téka együttes táncházában. A hét folyamán a széki, a szatmári, a mezősegi, a kalotaszegi, a dunántúli, a gyimesi, a vajdaszentiványi és székelyföldi táncrend bemutatására és alaplépéseinek megtanítására került sor. Az éjszakai táborútnál Waszlavik „Gazember” László kísérte tangóharmonikán a nótázókat.

A szabadegyetem előadói közt szerepelt Csapó József nagyváradi szenátor (Székely Nemzeti Tanács), Árva Vince pálos atya, Pap Gábor művészettörténész, Petrás Mária csángó iparművész és népdalénekes, Csihák György történész, Mesterházy Zsolt ókorkutató, Kátai Zoltán énekmondó és a régizenét játszó Kecskés Együttes. Bérci Szaniszló az eurázsiai művészetek és a matematika kapcsolatáról, Friedrich Klára a székely rovásírásról, Simon Péter az amerikai indiánok és a székelység díszítő művészetének párhuzamairól, Barabási László a maroszekei és udvarhelyszéki népszokásokról, Pozsony Ferenc a székely társadalom felépítéséről, Bakay Kornél a székelyek eredetéről tartott előadást.

A **MAGYARSÁG és a KELET** címmel a Magyarok Vi-lágszövetsége rendezett **Őstörténeti Konferenciát** 2004. június 2-4. között. Egyetemünk tanárai a rendezvényen a következő előadásokkal szerepeltek:

Gyárfás Ágnes: A világ képe az alacscai református templomban

Bakay Kornél: Iráni nyelven beszéltek-e a szkíták?

Molnár V. József: A magyarság ősi naptisztelete

Farkasinszky Tibor: Magyar őstörténet új alapokon

Kiss Dénes: ŐSnyelv-nyelvŐS

Czeglédi Katalin: A magyarság, Európa és Kelet a földrajzi nevek fényében

Stamler Imre: A fejedelmi kor vaskohászati üzemének és telepeinek felfedezése

Záhonyi András: A mezopotámiai világszemlélet megjelenése az íráslekkben és művészeti alkotásokban.

Magyar Sziget

Idén augusztus 11-18. között a Börzsöny egyik festői, hegyektől ölelt tisztásán rendezték meg a nemzeti értékeket valló fiatalok táborát. Az előadók között szerepelt Radics Géza, aki a Miskolci Őstörténeti Fórumon is sokunkat megajándékozott legújabb könyvével. Munkásságának legfőbb értéke, hogy a legfrissebb szakirodalmi adatok rövid összefoglalása mellett áttekinthető térképekkel segíti tájékozódásunkat a múltban.

A kismarosi táborban számos politikai és tudományos-ismeretterjesztő előadás hangzott el. Az erdélyi autonómiával és a trianoni békediktátummal kapcsolatban meghallgathattuk Borbély Imre, Für Lajos, Raffay Ernő, Patrubány Miklós, valamint az ifjúsági kerekasztal, a magyarországi, illetve erdélyi Sajtóklub tagjainak álláspontjait.

Grandpierre Attila csillagász és fizikus (a Vágtázó Halottkémek egykori énekes) a zene kozmikus varázserejéről, ifj. Csoóri Sándor népzenei hagyományaink „varázsjeleiről”, Varga Tibor Sacra Pannoniáról, Kocsis István a Szent Korona misztériumáról és tanáról, Kiszely István a magyarok ősi kultúrájáról és történetéről, Friedrich Klára a rovásírás történetéről, Harangozó Imre az etelközi magyarokról beszélt a nagyszámú érdeklődőnek.

Egyetemünk professzora, Bakay Kornél *Történettudomány és nemzettudat* címmel tartott helyzet-elemző és jövőbeli programot kínáló előadást. Tudunk-e még meghalni a hazáért? – tette fel a kérdést a régészprofesszor. A jog és a fegyver után a föld az a harmadik elem, ami feletti rendelkezés elvesztése után egy ország teljesen kiszolgáltatottá válik – jegyezte meg a történettudomány szakembere. Követendő példaként Gibraltár és Dél-Tirol önrendelkezésért folytatott küzdelmét hozta fel, jelezve, hogy a hosszú távú küzdelemre kell felkészülnünk. Felemelte szavát a történelem-érettségi tervezett eltörlésével kapcsolatban is, mely a következő generációkat fosztaná meg múltjuk alapos megismerésétől, s tenné kiszolgáltatottá rövidtávú nemzetközi érdekeknek, idegen gazdasági törekvéseknek, aljas manipulációknak.

Falvai Károly *Boldogasszony napja* alkalmából rövid beszédében állított emléket a Magyarok Nagyasszonyának, s felhívta figyelmünket a nők ma elhanyagolt, ám nagyon fontos szerepére a világ dolgainak irányításában.

A táborban egy olyan vélemény is megfogalmazó-

dott, hogy érdemes lenne követnünk a lengyelek példáját: náluk ugyanis két EU-ellenző erő is bejutott az Európai Parlamentbe. A sorkatonaság megszüntetése a nemzeti érdekek önvédelmének még a lehetőségét is megszünteti: egy esetleges zavaros helyzetben kiszolgáltatottá teszi országunkat, egy új geopolitikai helyzet esetében pedig nem tudja segíteni a rend kialakítását és betartását.

A könyvtáraknál kitett szórólapokról megtudhattuk még, hogy Várpalotán, a Zichy-kastélyban megnyílt a világ első *Trianon Múzeuma*.

Az esti programokból csak néhányat volt alkalom megtekinteni. Érdekes színfoltot jelentett Waszlavik „Gazember” László és szabadcsapata (melyet két kiváló mozgású és énekhangú leány alkotott). Ők népdalokra építkező dalokkal, nótákkal lelkesítették hazafiságra és örömteli éneklésre a megjelenteket. Az erdélyi TransylMania zenekar, a Kormorán, és a Kárpátia mellett az Egészséges Fejbőr, a Romantikus Erőszak, az Ifjú Muzsikás, a P. Mobil, a Pokolgép és a Beatrice is látványos koncerttel szórakoztatta a fiatalokat.

A tábor a hagyományoknak megfelelően ökumenikus istentisztelettel zárult, példát adva rá, hogy a hithű emberek körében megvalósítható a közös álláspont kialakítása, és a problémák erőszakmentes megoldása. A mai világpolitika öntelt és pénzistenítő köreinek volna mit tanulniuk egy ilyen eseményen...

Hagyományőrző programok sikere az augusztusi Nagykárolyi Napokon

Rövid beszámoló a néptáncos és népzenei eseményekről

A 2004-es Nagykárolyi Napok nagyszínpadán először a mátészalkai *Szatmár Táncegyüttest* láthattuk. Kalotaszegi és -- stílszerűen -- szatmári táncaikat a közönség hatalmas tapsa kísérte.

A micskei *Görböc* táncosai – akik délután még Diószegen léptek fel – több száz néző előtt mutathatták be a Mohács melletti Dunafalva karikázójából, mezősegi csárdásból és felcsíki énekekből álló műsorukat.

A kolozsvári *Ördögtérge* fellépése bizonyította, hogy a gyűjtőmunkára épülő szakmai munka az amatőr együtteseknél is meghozza a gyümölcsét. Az ötödik születésnapját ünneplő együttes felcsíki táncrendje a csíki bálók hangulatát idézte fel. Műsorukból megismerhettük még a magyarországi románság egyik gyönyörű

táncát, a méhkerékit is.

Az Elek melletti másik hagyományörző román falu, Méhkerék táncrendje a fesztiválon megjelenő román együttes, a *Conuna Codrului* (a név jelentése: az erdő koszorúja) figyelmét is felkeltette. Reméljük, hogy az improvizációra épülő, és a lány határozott vezetését megkövetelő táncokat sikeresen elsajátítják majd a román táncosok is, akik inkább a szigorú koreográfiai sorozatokhoz és a leánytáncosok „önállóságához” vannak hozzászokva.

Óriási tapsot kapott a román táncegyüttest is kísérő *Iedera* zenekar. A Bukarestből érkezett *Radu Csordás* énekessel olyan összhangot teremtettek, mintha már évek óta együtt dolgoznának.

A környék sváb táncait a *Nagykárolyi Német Tánc-csoport* elevenítette fel a háromnapos ünnepegsorozat látogatói számára.

A *Rekettye* néptáncsoport 1998-ban a károlyi tánc-házból „nőtt ki”. A helyi táncházak alakították meg, s ebben a törekvésben a magyar tánc hagyományok igényesebb ápolása vezérelte őket. Most a budapesti *Timbura* zenekar kísértével Küküllő-menti táncokat láthattunk tőlük. Az előadáson már érződött az a magas fokú szakmai elvárás, amelyet Danka Botond, a táncgyűttes fiatal vezetője a táncosok elé állított. Remél-

jük, hogy 1-2 éven belül megalakul majd az együttes saját zenekara is. Erre bízta a csoportot a Timbura prímása, Orbán László is, aki egykoron a székelyudvarhelyi táncházban muzsikált.

Külön színfoltot jelentett a Rekettye spontán fellépése a Polgármesteri Hivatal előtt, mely az utcaszínházak hangulatát idézte fel. Azért az utcán, mert idén nem jutott pénz az előző években sikeresen működő Folkszínpadra. Az együttes és népes közönsége arra szeretne volna felhívni a rendezők figyelmét, hogy a könnyűzenei produkciók mellett van igény a magyar, román és német hagyományokat külön színhelyen bemutató színpadra is. A kézműves foglalkozások és az esti tánc ház sikere ugyanis bizonyítja, hogy a közönséget aktív munkára hívó, folyamatosan zajló programok vonzóak a felnőttek és a gyerekek számára egyaránt.

Akik most lemaradtak a Rekettye műsoráról, azok ezt **november 13-án** bepótolhatták: ugyanis ekkor rendezték meg a színházban és a kultúrházban a **Nagykárolyi Táncháztalálkozót**. A következő héten, **november 20-án** pedig a **Kolozsvári Táncház-találkozó** keretében épülhetett tovább a Kolozsvárott tanuló nagykárolyi egyetemistáknak köszönhetően a két város közötti kulturális kapcsolat.

OLASZ FERENC IN AETERNUM

„Ne mondd a fényt árnyéknak, az árnyékot pedig fénynek”

2004. október 17-én nyílt meg *Olasz Ferenc* fotóművész (szül: 1943. január 1-én, Alsópáhokon) "In Aeternum" című vándorkiállítása a budapesti Szent István Bazilika Altemplomában. (Megtekinthető: dec. 5-ig.) A vándorkiállítást a nézők korábban már megtekinthették Tihanyban, Veszprémben és Révfülöpön is.

A megjelenteket Szabó Géza kanonok, plébános köszöntötte, majd a kiállításához méltó különlegesen szép és emelkedett megnyitó beszédet mondott Dr. Papp Lajos szívsebész professzor. A megnyitón közreműködött Maczkó Mária énekművész is. Tisztán csengő hangja ennek a tiszta képi világnak a visszatükröződése volt a hang és a szó varázslatos színeivel.

Ez a csodaszép kiállítás azonban túlmutat azon a nem kevésbé általános igényen (melyre a

kiállítások hivatva vannak), hogy gondolatokat ébresszen és esztétikai élményt nyújtson, -bár alapvető célja természetesen ez is. Hiszen Olasz Ferenc képei a művész emberi-lelki tisztaságát tükrözik, s több mint figyelemre méltóak! Sugallják ("ha van még kedv ez aljas világban" – idézet Adytól) az örök igényt a tisztaságra, a megtisztulásra!

Kiemelkedő, központi célja mégis egy nemesebb ügy szolgálata: a *daganatos gyermekek megsegítése*, egy alapítvány által, illetve a nézők adományai és a képek megvásárlása által. A nemes cél külön figyelmet érdemel, sőt nemes hagyományokat teremt, ezért akik tehetik, segítsenek!

A csodálatos fotográfiák megtekintése is páratlan élményt nyújt: impressziók hitről, Hazáról, szeretetről, az emberről.

Olasz Ferenc nem csupán fotográfus, hanem varázslatos tehetségű művész is! A tehetség maga megfjethetlenség, isteni adomány, mindig maga a csoda! A már földi valóságunkban jelen sem lévő őseink – akiknek már csak "szürke haja lebben az égen" - "genetikai tudása", mely bennünk lakik, párosul az angyalok, a szentek "üzenetével", az isteni szeretettel, áldott, ihletett pillanatokkal. Olyan pillanatokkal, amelyekre csak az igazi művészek hivatottak. (Az a bizonyos parányi szikra, mely hegyeket mozdíthat meg, csak őket érinti meg!) Ez a megfjethetlenség – e különösen összetett égi üzenet által – a lélekig hatol! Ebben a megfjethetlenség-ben benne van az, amit József Attila tudott a genetika csodájáról (s vele a legnagyobbak), melyet ő így fogalmaz meg:

*"Meggzóítanak, mert őék én vagyok már;
gyenge létemre így vagyok erős,
kí emlékszem, hogy több vagyok a soknál,
mert az őssejtig "vagyok minden ős..."*

Ezek a sorok villannak át gondolatainkon, érzelmeinken, amikor a történelem ihlette, a Hazáról beszélő képek, mint valami víziók jelennek meg fotográfiai formájában.

A bennünk élő "genetikai tudásunk" – magyarságunk – jelenik meg számtalan fotográfián, melyet József Attila e-ként fogalmaz meg:

*"Én úgy vagyok, hogy már százezer éve
nézem, amit meglátok hirtelen,
Egy pillanat, s kész az idő egésze,
Mit százezer ősz szemlélget velem."*

Ez tetten érhető Olasz Ferenc fotográfiáin. De őseink üzenetét fogalmazza meg József Attila így is:

*"Tudunk egymásról, mint öröm és bánat.
Enyém a múlt és övék a jelen.
Verset írunk – őék fogják ceruzámat
S én érzem őket és emlékezem."*

Részletek József Attila – Dunánál c. verséből –
Olasz Ferenc fotográfiai analógiájára.)

Őseink égi üzenete (és genetikai üzenete, mely bennünk kódolt), akik által a ceruzát, az ecsetet, a hangszert (vagy jelen esetben a fényképezőgépet a kezünkbe vesszük (ők "fogják" képletesen a József Attilai gondolattal), tükrözik a megfjethetlent, a csodát, Olasz Ferenc tehetsége által, művészete erejével! Sugároznak egy tiszta világot, egy tiszta forrásból – a fotográfus eszköztárával – a hitről, a Hazáról, az emberről a lélek üzeneteiről, a tisztességről, az Isteni szeretetről és az örök életről, mely volt, van és lesz, minden kegyetlen sorsforduló dacára is.

IN AETERNUM

(A kiállítás megtekintése mellett azonban nem hagyható figyelmen kívül egy szórólap, melyen olvashatjuk Mádl Ferenc köztársasági elnök úr "lírai vallomását", vagy Orbán Viktor volt miniszterelnök úr, a Fidesz Magyar Polgári Szövetség elnöke "ajánlását" Olasz Ferenc kiállításához, továbbá Makovecz Imre építőművész úr gyönyörű gondolatait, vagy maga Olasz Ferenc fotóművész "vallomás"-át. Mind a négy fejezet különösen szép gondolatokat tartalmaz, ezért szívből ajánlható mindenkinek a figyelmébe, melyet mellékelek.

Budapest, 2004. október 17.

Andrási Katalin

DUNAI ZOLTÁN KIÁLLÍTÁSA a Pesti Vigadóban (2003 szept.), és Miskolcon az Ady Endre Művelődési Házban (2003 okt.)

Érdekes festő mutatkozott be hazánkban, Dunai Zoltán személyében, aki ifjúkora óta külföldön él és Francia, majd Németországban lett híres "olasz festő".

Művein a karneválok maszkos világa elevenedik meg. Egy sosem volt, álomvilág reneszánsza, ahol egyetlen alak sem fedti fel az arcát. A maszkok azonban, melyek az arcot leplezik furcsa életet élnek. A ruhák és a környezet dús és gazdag szférájával szemben egy tömegkorszak realizmusát vetítik elénk, ahol mindenki egyforma. Hiába a szép, kecses alkat, hiába a finoman ívelt kecses kéz, az arc, a szem eltűnt. A karakter és a jellem egyetemesen maszkosított tömegkellékké vált. Mindössze az a különbség, hogy fehér, rózsaszín vagy bordó ruhában van, hogy csipkét, bársonyt vagy szőrmét visel.

Dunai Zoltán festményein ott jelenik meg az arc, ahol az egyéniség a jóság jegyeit hordozza. Nagyméretű Teréz anya portréja magán viseli a maszkosított világ minden fájdalmát. A szép, öreg női arc szomorú és megdicsőült. Úgy éreztem, midőn a keleti apácaruhás alakra pillantottam, hogy ő hordozza a maszkok mögé temetett világ minden fájdalmát.

A reneszánsz külsőségek fényét gyönyörű színekkel éri el. A kék a domináló, mely szinte a tűzománc ragyogását kelti. Ez a szín valóságos technikai bravúr. El tudna rajta az ember gyönyörködni, ha a maszk nem figyelmeztetné: vigyázat ez itt egy álvilág, álemberekkel, ahol csak a maszk valódi. Mindenkinek jut egy darab papírmasé a feje helyére. Csak Teréz anya arcának ezer ráncán tükröződik vissza Isten saját képére teremtett világa.

A kiállítások döbbenetét egy, a plakátok erőteljes hatásélményével megfestett képe még fokozta. Az iraki háború rémálmát felidéző kép egy sikoly, pedig a "győző, a győztes" karikírozott.

Dunai Zoltán nyugodt álomvilága egy beteg, rossz karakterű jelent leplez, ahol a csipkék egy pillanat alatt szöges dróttá silányulhatnak vagy

merevedhetnek, a bársonyból aknamező sarjad, a selyem ráncai a kiúttalanság labirintusát rajzolják körénk.

A művész elmondta, hogy Miskolcon született, és egyetlen külföldi sikernek sem örült annyira, mint annak, hogy szülővárosában is bemutatkozhatott. Régebben is jelentkezett, de elutasították. Hálás az Ady Endre Művelődési Ház igazgatójának Ládi Katalinnak, hogy az előzetes elutasítás ellenére helyet adott a kiállításnak.

Dunai Zoltán "a hazai képzőművészet külföldi reprezentálásáért" 2004. augusztus 13-án Igaz Magyarországotért kitüntetésben részesült a IX. Magyar Őskutatási Fórumon Miskolcon, a Bölcsész Egyesület odaítélése alapján.

Újabb műveivel 2004. december 11-én mutatkozott be Miskolcon az Adyban. A kiállítást 3 hétig tekinthette meg a közönség.

(Szerk.)

Világ-virága jelkép egy magyar rab utazóládáján
Svájceban a Sion vára kiállításon
(Fotó: Rónai Lászlóné)

**A BÉCSI EGYETEM FINNUGOR
TANSZÉKÉNEK SOROZATA**

A BÉCSI NAPLÓBAN

A bécsi egyetem finnugor tanszéke támadást intézett a nem finnugor elkötelezettségű magyar tudósok ellen. A Bécsi Napló tette közzé, s Deák Ernő főszerkesztő sorozatban közölte a finnugor tanszék közleményeit. Végül a németországi magyar közösségek tiltakozására, Mg. Thomas Lauringer erőteljes ráhatására szót adtak a másik oldalnak is és leközlötték Dr. Bakay Kornél összefoglaló írásait. A Bécsi Napló közlése alapján publikáljuk Rédey Károly finnugor szellemiségű írását és Bakay Kornél említett cikkét.

(Szerk.)

A Napló postája
NYELVROKONSÁG ÉS
AMI KÖRÜLÖTTE VAN
(szabadon Pais Dezső tanárom után)

BÉCSI NAPLÓ 2004 JÚLIUS-AUGUSZTUS

Előjáróban hadd idézzem Németh Zsigmond (Finnugor Világ VII/2 (2002), 14) szavait: „Hogy hazánkban a XXI. században a »sumér-magyar azonosságot« egyáltalán le lehet írni, és közlésére hétről hétre médiákat is találni, annak »köszönhető«, hogy a magyar társadalom nem rendelkezik nyelvészeti műveltséggel. Pedig alapvető ismeretek megszerzéséhez még külön tantárgyat sem kellett volna beiktatni... A sok tárgy mellett elfért volna egy-egy lingvisztikai óra is, hiszen a nyelvészeti ismeretek az általános műveltség körébe tartoznak (más országokban)”. - Lauringer Tamás - mint írja - olvassa a szakirodalmat. Az általam bírált cikkéből azonban - sajnos - az derül ki, hogy nem tudja a tiszta búzát az ocsútól elválasztani. Ezért kár volt tudományos kérdésekben a sajtó nyilvánossága előtt véleményt nyilvánítani. Felette félrevezető tevékenység!

Ezzel be s fejezhetném Lauringer Tamás rövid válaszára (Bécsi Napló XXV/3, 2004, 2. 1.)

adandó ugyancsak rövid válaszomat. De bizonyos tudományos és tudományetikai szempontokat szeretnék még egyszer leszögezni (tisztázni?), jöhetnek ezekről a Bécsi Napló 2004 március-áprilisi számában részletesen szoltam (4, 6. l.). Mindaz, amit ott leírtam, nemcsak az én vélekedésem hanem lényegében megegyezik a szakmai világ nézeteivel. Persze az álomkergető dilettánsok széles, egymásnak is ellentmondó skálája innen kizárható.

Vannak persze vitás kérdések a nyelvtudományban. Hogy csak egyet említsek: az uráli/finnugor, indoeurópai, török, mandzsu-tunguz stb. nyelvcsaládoknak egymással való rokoni összetartozása (vagyis egy nagy észak-eurázsiai nyelvcsalád feltevése) bizonytalan hipotézis, mivel lehetséges, hogy a nyelvi egyezések ősi érintkezésekkel magyarázhatók. Ám a felsorolt (és szükségszerűen említetlenül hagyott) nyelvcsaládok egykori és mai megléte tudományos igazság (mondhatnánk a $2 \times 2 = 4$ igazsága).

A könyvemben (Őstörténetünk kérdései - A nyelvészeti dilettantizmus kritikája. Budapest 2003) és a Bécsi Napló-beli cikkemben használt „tudományos alvilág” talán erős kifejezés, de nem igazságtalan, mivel jól illik a magyart a sumérral, az etruszkkal, avagy akár a földön kívülről hozánk érkezett lények nyelvével való rokonítógató tudománytalan elmeszülemények összefoglaló nevéül. Akadémiai körökben (pl. a természettudományban is) jól ismert ez a terminus a káros, tudomány alatti nézetek megjelölésére.

Megjegyzem még, hogy a délibábos nyelvészkedés és őstörténészkedés (mondjuk ki: a sarlantáság) vezetett el a népbolondító szekta, az ún. magyarvallás megalapításához; az alapító nevét itt nem adom meg, könyvemben (103-104, 116-117) szólok róla. Tanításuk velege: „a kozmikus szemléletű kereszténység” már a suméroknál megvolt, következésképp Jézus Krisztus, Szűz Mária sumérok (vagyis magyarok) voltak. Nem kell különösebben hangsúlyoznom, hogy vallástörténeti és filozófiai tekintetben ostobasággal, a keresztény hit szempontjából pedig vallásgyalázással van dolgunk. Ellene l. Boda László, „Pártus-herceg” volt-e Jézus Krisztus? (Új Ember 2000. február 13., 7), Lám-lám! Hová vezethet a szakértelem hiánya, a tudományos kérdésekkel való illetéktelen bánásmód, manipulálás.

RÉDEI KÁROLY

A finn-ugor nyelvrokonsággal kapcsolatos vélemények és ellenvélemények összecsapása sajnálatos módon kilép a tudományos etika medréből. Bakay Kornél újabb állásfoglalásával és Rédei Károly reflexiójának közlésével lezártnak nyilvánítjuk a tárgyhoz méltatlan vitát a Bécsi Napló hasábjain. Szerk.

A HITELES MAGYAR ŐSTÖRTÉNET VÉDELMEBEN

BÉCSI NAPLÓ 2004 JÚLIUS-AUGUSZTUS

Rédei Károly ismét harcot hirdetett – többek között a Bécsi Naplóban - a finnugor származáselmélet bírálói ellen. Korábbi könyvét is új kiadásban jelentette meg (változatlanul „Őstörténetünk kérdései.” címmel).

Kik hát azok az elvetemült dilettánsok, akik a hazai tudományos alvilágot alkotják a vajákosokkal és az örökmozgót feltalálni vélt ütődöttekkel együtt?

A Linzben élő Mag. Lauringer Tamás történelemtanár például, aki megdöbbsétes módon „meg akarja szabni a más jellegű eredetkutatásokat”, s aki nemrégiben szólni merészelt a finnugor rokonság és származás-elmélet kizárólagossága miatt. Honnan vette a bátorságot Lauringer - és az ő „elvbarátai” - ehhez a gyalázathoz? S kire merészelt hivatkozni ez az elvetemült történelemtanár? Bakay Kornél régész, őstörténészre, aki ugyan korántsem rendelkezik annyi címmel és magassal, mint Rédei Károly, de László Gyula régész-professzor egyik legközelebbi tanítványa volt, és aki negyven esztendeje kutatja a magyarság őstörténetét.

A magyar nyelv és a finn nyelv rokonságát a vogullal, az osztyákkal, illetve a volgai és a balti finn típusú nyelvekkel szakember **soha** nem vonta kétségbe! A szörnyszülött szónak nevezett finnugrizmus nem azt jelenti, hogy a magyar és a finnugori nyelvek nyelvtanilag és bizonyos (de nem nagy számú!) szóegyezések alapján ne volnának rokonságban egymással. Mi ezt **soha** és **sehol** nem állítottuk, amint a sumér és a magyar nyelv azonosságát sem. Mi annak a kételyünknek adtunk és

adunk hangot, hogy a nyelvrokonság *nem úgy jött létre*, ahogyan, ellentmondást nem tűrően, tanítani és sulykolni méltóztatják. A kikövetkeztetett ú.n. uráli alapnyelv és őshaza, a kikövetkeztetett ú.n. finnugor alapnyelv és őshaza, a kikövetkeztetett ú.n. ugor nyelv és őshaza teóriáját nem fogadjuk el, támaszkodván kitűnően képzett régi és mai nyelvészekre (Angela Marcantonio, Róma és Marác László, Amsterdam). Az az álláspontunk, az a feltevésünk, hogy a magyar többezer éves ősnyelv, amelyet már a Kr. sz. előtti első ezredévben sok ember beszélt s amely nyelv hatott a környező és szomszédos kis népek nyelvére (mint közlekedő nyelv, mint lingua franca). A magyar nyelvet beszélő emberek tehát nem „szakadtak ki” semmiféle „alapnyelvi vadász-halász-gyűjtögető őshaza” hatszáz szóval beszélő kőkori népességéből és nem bolyongtak ezredéveken át, mint kóborvándorok, hanem hosszú időn át éltek Belső-Ázsiától a délorosz sztyeppékig terjedő térségben, mégpedig nagyjából állandó temetőikkel rendelkező, megtelepedett, állattartó és földet is művelő életmódban, ahonnan azután a Kr. sz. utáni IX. században, tudatosan megtervezett rendben és nagy lélekszámmal betelepültek a Kárpát-medencébe. Az egyre gazdagodó régészeti anyagok; messzemenően alátámasztják ezt a tudományos feltevést, míg a finnugor származás-elméletnek régészeti megalapozottsága teljesen önkényes és bizonytalan. Minderre a finn régészek is rájöttek és így ott is kezdi talaját veszteni a hagyományos finnugor dogma.

Rédei Károly és társai nagy élvezettel mossák össze a felkészületlen álmodozókat a komoly szakemberekkel, azt gondolván, hogy ha állandóan a maori, a kelta, az etruszk, etc. nyelvek és a magyar közötti rokonság híveit gúnyolják, akkor eleget is tettek a tudományos kritika követelményeinek. Jótékonyan megfélemlítve arról, hogy például az agyonsztárolt Hunfalvy Pál egy időben erősen fontolgatta a sumér-altáji-magyar rokonságot (Bábel tornya. Budapesti Szemle 1857.), Otto Donner pedig kifejezetten vallotta a sumér és a turáni nyelvek szoros kapcsolatát! A magyar és a sumér nyelv közötti szoros kapcsolatok tényét egyébként Kramer, a sumerológia egyik atyja, **soha** sem „vonta vissza”!

Rédei Károly engem „őstörténeti tévelygőnek” nevez, aki nem tudja megkülönböztetni a sumért az akkádtól, ugyanakkor vaskos őstörténeti

monográfiáim közül egyetlen egyet sem olvasott el (Őstörténetünk régészeti forrásai. I-II-III. 1997-2004., Az Árpádok országa. 2002.)

Most, példaként, csupán egy kérdéskört ragadok ki: a magyar őstörténet és a Habsburgok, illetve a németek viszonyát. Kivált azért választom ezt a témakört, mert szinte mindenki úgy állítja be, mintha alaptalan, durva rágalmozás volna az a megállapítás, hogy a németek és a Habsburgok magyarellenesek és magyargyűlölők voltak évszázadokon keresztül s érdekük volt a magyarság önbizalmának megtépázása.

Csúcs Sándor azt írja, hogy „nyelvünk finnugor rokonságát tudományos módszerekkel (sic!).. Sajnovics János és... Gyarmathy Sámuel bizonyította be (sic!) 1770-ben, illetve 1791-ben.” Több, mint meglepő, hogy a Pázmány P. K. Egyetem jeles tanára ilyen mondatot le mer írni, hiszen J. E. Fischer 1768-ban megjelent *Sibirische Geschichte* c. könyvében mutatta ki *először* a magyarral rokon nyelveket s az ő szójegyzéke alapján fejtette ki téziseit A. L. Schlözer 1770-ben (*Probe russischer Annalen*) és 1771-ben (*Allgemeine Nordische Geschichte*) s ugyancsak Schlözer vette rá Hell Miksát, ő pedig Sajnovics Jánost, majd később hasonlóképpen Gyarmathy Sámuel is. Schlözer noszogatta a finnugor nyelvek összehasonlító tanulmányozására. Hell Miksa Erasmus Frölich, Johannes Scheffer és Joseph Franz útmutatásait követte s így Magyarországon lényegében ő indította el a magyar-finn rokonítást. (Nyelvtudományi Közlemények 85/1983/ 297 - 303.) Ezek tények. Arról nem is szólva, hogy Sajnovics János, a mai finnugristák által súlyosan elítélt, szóhasználatok révén jutott (sokszor elképesztő) következtetésekre.

Schlözer hírhedt magyargyűlölete kortársai előtt is közismert volt. Nézetei között szerepelt, hogy a magyaroknak nincs saját történelmük és nincs helyük Európa fő népei között, nincs joguk nemhogy Erdélyre, de Magyarországra sem!

II. József magyar király (1780-1790) rendeletben tiltotta meg a magyar oknyomozó történelem tanítását s az anyja, Mária Terézi azért ragaszkodott Magyarországon a latin nyelv hivatalos nyelvként való megtartásához jóllehet Európában ez már erősen idejét múlt volt, mert a magyar nyelv visszaszorítását birodalmi érdeknek tekintették. Ráth Mátyás győri evangélikus lelkész 1788-ban mindezt meg is írta az *Ueber die*

Ausrottung der ungarischen Sprache c. cikkében (Staatsanzeiger 12. sz.)

A németek körében (Franz von Löher, Rudolf Heinze, Eduard Glatz, Herder, Wattenbach, etc.) általános vélemény volt, hogy Magyarországot a németek és a szlávok varázsolták virágzó országgá, a magyar föld minden értékét a németeknek köszönhetjük, a magyarságnak: nincs is egyéb szerepe, mint előkészíteni a németek tömeges letelepedését a Kárpát-medencében. Paul de Lagarde szerint a magyar nép csak arra jó, hogy csontjaival kövezzék ki a németség számára a történelem országútját.

I. Lipót magyar király (1657-1705) egy ízben azt mondta: „az ereimet nyitattám fel, ha tudnám, azokban egyetlen csepp vér találtatik amely a magyaroknak kedvező!”

Továbbá vessünk pillantást J. Budenzre és Hunsdorfer-Hunfaly Pálra, hiszen mind Rédei, mind Szende, mind Csúcs nagy hévvel védelmezi e két kiváló tudóst, kijelentvén, politikai sugalmazást megerősítő adataink nincsenek. Igen szomorú és sajnálatos, hogy az egyetemi Ifjúságot évtizedek óta oktató tanárok a legegyszerűbb nyelvészeti szakirodalmat sem igen olvasgatják, egyébként nem kerülhette volna el figyelmüket Hajdú Péter, Budenz-problémák c. tanulmánya (Nyelvtudományi Közlemények 89/1987-1988/ 125-165.), amelyből egyértelműen kitűnik, hogy Joseph Budenz nem volt magyar hazafi, nem tett a magyar nemzetért semmit az elnyomatás éveiben, sőt a finnugrista köréhez tartozó Barna is ezt írta róla: „Megvetette minden magyar barátját, arra készítette őket, hogy németül beszéljenek vele, szorgalmasan látogatta a német színházat, a magyar néppel *ellenséges* német nyelvű újságokat olvasta, a magyar akadémiai üléseket megzavarta stb. Szegény Budenz!” Annak ellenére, hogy 25 éves korára a Magyar Akadémia levelező tagja lett Schedel (Toldy) Ferenc és Hunfaly jóvoltából, kifejezetten utálta Magyarországot. A. Alquist finn nyelvésznek ezt írta 1870-ben: „Az ember könnyen elveszíti a kedvét Magyarországon, ha olyan haszontalan dolgokkal foglalkozik, mint a magyar nemzet nyelvének kutatása!” 36 évesen egyetemi professzor lehetett s ezt azzal hálálta meg, hogy idegen akcentussal, rosszul adott elő, gyűlölettel telj acsarkodással gyalázta Vámbéry Ármint. Kérdem: vannak-e bizonyítékaink? Vannak s nem is akármilyenek.

Hunfalvy Pál, aki Kossuth ellenfeleihez, az ú.n. békepárthoz tartozott, a Habsburgokkal való kiegyezés híve volt, nem bujdosott és nem kapott kegyelmet, mert elítélve sem volt soha. Hunfalvyt már 1850-ben osztrák titkos ügynöknek nevezték s ez annyira beleívódott a közvéleménybe, hogy Hunfalvy még 1883-ban is nyilatkozott erről: „...tudatá velem egy igen tekintélyes akadémiai tag, ...hogyan engem az osztrák kormány azért vesztegetett meg, hogy a magyar nemzet hitelét a finn rokonság hirdetésével lerontsam.” Paul Hunsdorfer 17 éves koráig egy szót sem tudott magyarul, később pedig zsarnoki természete vezérelte működésében. Domokos Péter. Szkithiától Lapponiáig. c. könyvében valós képet festett Hunsdorfer-Hunfalvyról és Schedel-Toldyról (107. ol-

dal). Az utóbbi az elnyomatás első évében (1850) szinte egyedüli döntnök volt az Akadémián. Hunfalvyt is ő nevezte ki, aki viszont mihelyst hatalomhoz jutott, behívta Budenzet, kiütötte Kállay Ferencet s Reguly Antal eredményeit, mint *saját* megfajtéseit mutatta be székfoglaló előadásában!

J. Budenzcel és Hunfalvy Pállal, Sajnoviccsal és Gyarmathyval szemben a magyar nyelvtudomány és a tudományos élet hangadói „nagy megértést” tanúsítanak, jóllehet eredményeiknek zöme használhatatlan, egykori módszereik túlnyomó része tudománytalan. Ám a legcsekélyebb megértést sem tanúsítják azokkal a szaktársaikkal szemben, akik felemelik szavukat az elavult dogmák ellen.

BAKAY KORNÉL

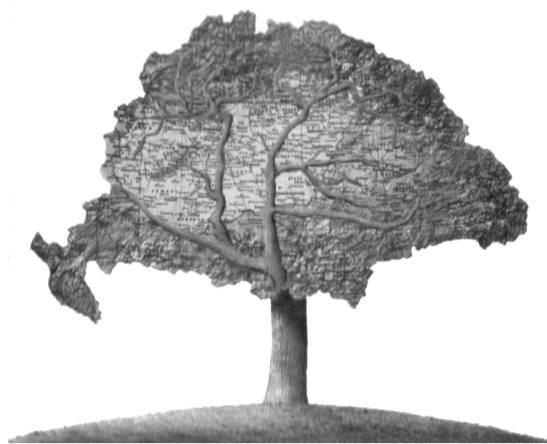
Turáni Tölgy

Ékes lombkoronád
Nyolcvan éve csonka,
Millió leveled
Nyolcvan éve sorvad.

Nyolcvan éve vérzik
Ágaidnak sebe,
Hallgatás mérgez már
Nyolcvan esztendeje!

Gyökered fénymagból
Csillagmezőn eredt,
Földanyánk testéből
Táplálta törzsedet.

Isten adta néked
E csodás koronát,
Égi ajándékként,
Virágzó, szép hazát.

Barbár csonkolók a
Koronát nyírtátok.
Pusztulást remélve,
Ágait vágátok

Oh ti alattomos,
Ostoba erdészek!
Vannak öröklétű
Kozmikus törvények:

Lassan növekszik, mi
Erősnek teremtett,
S türelemmel nevel
Arányos termetet.

Csodaszarvas népe
Hittel nézd e vén fát,
Növeszt még Kárpátok
Ölelte koronát!

Könyves Kálmán

Mitől jó egy vezető (elnök, főnök, családfő... stb.)? (vonaton osztott szórólap)

Az országot például akkor vezetik jól, ha az ország, a HAZA lakóinak, NÉPÉNEK döntő többsége **BOLDOG!**

Boldognak lenni nem jelent egyet az elégedettel, mert nem minden elégedett ember boldog, még ha azt hiszi is, és a boldog ember sem mindig elégedett! Mert aki elégedett, annak van elég, tovább minek törekedjék? De a boldogság boldogítani akar, ezért a törekvés csak akkor szűnik, ha már mindenki boldog! S ettől hol vagyunk?

Boldognak lenni nem ugyanaz, mint örülni, vigadni, zajosan mulatni. Az öröm mulandó, ezért hajszolják az emberek az örömöket, míg a boldogság állandó állapot. A boldogság minden körülmények közötti, tehát bánat, vagy csendes gyász, fájdalom, szenvedés közepette is boldogok lehetünk. A kiindulás más lapra tartozik, aki kínlódik az bizony nem boldog.

Boldognak lenni nem ugyanaz, mint boldogulni! (A megboldogulás az más!) Míg a boldogulás az anyagi sikert jelenti, addig a boldogság az anyagiaktól teljesen független, mert ez lelkiállapot, ami a lelkiismeret függvénye. Ezt azonban nem szabad összekeverni a pszichikai állapottal!

Boldognak lenni azt jelenti, felismertem, hogy mi a **JÓ**, és azt folyamatosan teszem, illetve szándékomban folyamatos a törekvés e felé. Kisebb hibákat (bűnöket) elkövetek, ám ezek másokat durván nem bántanak. Az egy más kérdés, hogy a másik hogyan éli mindezt meg!

Az a **JÓ** amit szeretetlenni odafigyeléssel, a jó hatásának és hatókörének ismeretében teszek, vagyis a teremtést igyekszem utánózni (ez nem azonos a mai értelemben vett természeti törvények, vagyis az erő elvének alkalmazásával) az életemmel, hogy Igét, Igazságot szóljon a szám, hogy Életet adjon szavaim, cselekedeteim sora, hogy a másikban ösztönözzem ami jó, és szeretettel ugyan, de határozottan felismertessem vele, mi helytelen, s annak elkövetésétől, főleg ha az másoknak lelki-szellemi, vagy akár anyagi kárt okozna, távol tartsam.

Így kellene élnem, élned, élnünk!

És az, hogy a másik nem így él, nem kifogás!

Én én vagyok, nem más!

Ehhez nagy erő kell!

Az erő kulcsa: az **ERKÖLCS!**

Ezen áll vagy bukik a nevelés, a tanítás az oktatás, és végül az **Élet** maga!

Ha te ilyen vezető vagy, vagy ilyenné tudsz válni, vezess!

Különben pedig mondj le, vagy ne is törekedj vezető posztra!

Előbb tanulj meg **SZERETNI!** Átérezni más baját, meglátni hibái mögött **Őt** magát, csak így fogod felismerni, mi segíthet neki, hogy kínlódása helyett boldog lehessen, és ezt tudd neki elmondani, s ha kell, segíteni megvalósítani. Éppen azt adni, ami neki akkor ehhez szükséges.

Míg azon dolgozom, hogy saját luxus igényeimet kielégítsem (ha az asszony beszél rá az új aranyórára. Attól még csak akkor veszem meg, ha valamilyen igényem támad rá! Pl.: ne nézzenek már le, hogy régi órám van!) addig ki Szeret helyettem?

Bár nem feltétlen kodusszegényen kell élnem, a jólét elfeledteti mi a nyomor, miért lop akinek semmije sincsen, miért elkeseredett. És akinek van miért lop, minek neki a kincs, a vagyon, ezt sem illik gazdagon firtatnom.

Egy vezető akkor jó, ha elvezeti alárendeltjeit a boldogság felismeréséig, és biztosítja azokat a feltételeket, amelyek ezt segítik. Elvárásá, társadalmi igényé az erkölcs teszi.

Mindenben pedig példát mutat, nem csak vezényel!

Egyszóval vezetőnek lenni, Jézus-i életet igényel!

Egy magyar rab utazóládája
Svájcban, a Sion vára kiállításán
(Fotó: Rónai Lászlóné)

Minden kedves olvasónknak Istenáldotta Boldog Új Évet kívánunk

Sion vára a Genfi tó partján
(Fotó: Rónai Lászlóné)

Következő szám tartalmából:

Badiny Jós Ferenc: Sólyom és Karácsony

Gyárfás Ágnes: Kígyó-griff a Bak jelképe

Nyíri Mária: A Feridun alapítványról
